

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ
ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ο
ΜΙΚΡΟΣ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ 9

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1900

"Εκδοτής Η'.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βερόιας

ΣΥΛΛ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 1200 ΒΕΡΟΙΑΣ
 1908
 Αριθ. εις 14042/69
 Εξ αγοράς (Δωρεά) του
 Παπαδοπούλου Ευφράστου

Δ.
 Τ.
 Μ.
 Γ.

"Αρθρον 2ον. Σκοπός αι μουσειεύσεις, ημετέρων και άλλων, εθνικών και ξένων, περιλαμβανόντων τὸ ἔννομα καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Συλλόγου.

"Αρθρον 3ον. Τὰ τοῦ Συλλόγου διοικεῖ Συμβούλιον ἐνεαμελὲς ἐκλεγόμενον κατὰ πενταετίαν, διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας, ὑπὸ τῆς ἀπολύτου πλειονότητος τῶν κατὰ τὴν ἐπὶ τούτῳ συνέλευσιν παρόντων ἑταίρων.

"Αρθρον 5ον. Ἐπιτροπή, ἀποτελουμένη ἐκ τριῶν τοῦλάχιστον μελῶν, ἐκλεγομένη δὲ κατ' ἔτος ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου μεταξὺ τῶν μελῶν αὐτοῦ ἢ καὶ τῶν ἑταίρων, ὁρίζει τὴν ὕλην τῶν βιβλιαρίων, φροντίζουσα ὅπως ἡ γλῶσσα αὐτῶν εἴναι ὁμαλή, ὅσον ἐνεστὶν ὁμοιόμορφος, ἀπέχουσα ἐπίσης καὶ τῆς ἀρχαϊσμοῦ καὶ τῆς λεγομένης δημώδους.

"Αρθρον 6ον. Τῆς ἐκδόσεως καὶ διαδόσεως τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Συλλόγου ἐπιμελεῖται τὸ Συμβούλιον, μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς δωρεᾶν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου διανομῆς αὐτῶν.

"Αρθρον 10ον. Οἱ ἑταῖροι, προτεινόμενοι ὑπὸ ἐνὸς τῶν συμβουλίων καὶ γινόμενοι δεκτοὶ ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου, συνεισφέρουσιν ἐτησίως ἀνά Δρ. 20, εἴτε ἐπάπαξ Δρ. 300. Λαμβάνουσι δὲ ἀνὰ ἓν ἀντίτυπον παντὸς δημοσιευμάτων τοῦ Συλλόγου.

"Αρθρον 11ον. Ἀναγράφονται ὡς δωρεᾶται οἱ καταβάλλοντες Δραχμὰς τοῦλάχιστον ἑκατὸν, εἴτε ὡς εισφορὰν εἰς τὸν Σύλλογον, εἴτε πρὸς ἀγορὰν ἀντιτύπων ἐκ τῶν δημοσιευμάτων αὐτοῦ ἐπὶ σκοπῷ δωρεᾶν διαδόσεως αὐτῶν, ἐνεργουμένης ὑπὸ τοῦ Συλλόγου. Ἀναγράφονται δὲ ὡς εὐεργέται οἱ καταβάλλοντες Δραχμὰς τοῦλάχιστον ἑξακοσίας. Οἱ εὐεργέται εἰσὶν αὐτοδικαίως ἑταῖροι.

"Αρθρον 12ον. Εὐεργέται δύνανται ν' ἀνακηρυχθῶσιν ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου οἱ καὶ ἄλλως παρασχόντες μεγάλας ὑπηρεσίας τῷ Συλλόγῳ.

"Αρθρον 13ον. Συνέλευσις τῶν ἑταίρων καλεῖται ὑπὸ τοῦ Προέδρου ἅπαξ μὲν τοῦ ἔτους εἰς τακτικὴν συνεδρίαν κατὰ μῆνα Ἰανουάριον, ἐκτάκτως δὲ ὁσάκις ἀπαρασχητὸ Συμβούλιον.

"Αρθρον 16ον. Ἡ σφραγὶς τοῦ Συλλόγου φέρει ἐν κύκλῳ τὸ ὄνομα τοῦ Συλλόγου, ἐν μέσῳ δὲ ἀνοικτὸν βιβλίον.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Ὁ Σύλλογος ἐκδίδει περιοδικῶς κατὰ μῆνα ἓν βιβλίον, ἀποτελούμενον ἐκ σελίδων 80—100.

Τὰ βιβλία τοῦ Συλλόγου εἶναι ὁμοίωμα καὶ φέρουσιν αὐτόντα ἀριθμὸν τῆς ἐκδόσεώς των.

Ἡ τιμὴ ἐκάστου βιβλίου κατὰ τὸ ἔτος 1900 εἶναι διὰ τὸ Ἑσωτερικὸν λεπτὰ 30 καὶ διὰ τὸ Ἐξωτερικὸν 30 ἑκατοστὰ τοῦ χρ. φράγκου. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰανουαρίου 1901 ἡ τιμὴ ὥρισθῇ εἰς λεπτὰ 40 διὰ τὸ Ἑσωτερικὸν καὶ 40 ἑκατοστὰ τοῦ χρ. φράγκου διὰ τὸ Ἐξωτερικόν.

Τὸ γραφεῖον τοῦ Συλλόγου ἐπιβαρύνεται διὰ τῶν ταχυδρομικῶν ἐξόδων τῶν βιβλίων ὅσα ἀποστέλλει ἀπ' εὐθείας.

Οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ λάβωσι τὴν ἑτησίαν σειρὰν τοῦ 1900, ἀποτελουμένην ἐκ 12 βιβλίων, δύνανται νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταί, προπληρώνοντες ὡς ἑτησίαν συνδρομὴν δραχμὰς 3 διὰ τὸ Ἑσωτερικὸν καὶ φρ. χρ. 3 διὰ τὸ Ἐξωτερικόν· ἀπὸ δὲ τῆς 1^{ης} Ἰανουαρίου 1901 δραχμὰς 4 διὰ τὸ Ἑσωτερικόν καὶ φρ. χρ. 4 διὰ τὸ Ἐξωτερικόν.

Αἱ ἐτήσiai συνδρομαὶ ἀρχίζουσι πάντοτε ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου, οἱ δὲ ἐγγραφόμενοι κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἔτους λαμβάνουσι καὶ τὰ ἐντός τοῦ ἔτους προσεδοθέντα βιβλία.

Αἱ συνδρομαὶ ἀποστέλλονται πρὸς τὸ Γραφεῖον τοῦ Συλλόγου εἰς Ἀθήνας, ἢ προπληρώνονται εἰς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ὀριζόμενους ἀντιπροσώπους.

Αἱτήσεις πρὸς ἐγγραφὴν συνδρομῆς μὴ συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ ἀναλόγου ἀντιτύπου δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψει.

Οἱ ἀλλάσσοντες διεύθυνσιν συνδρομηταὶ ὑποδείκνυσιν νὰ καθιστῶσι τοῦτο ἐγκαιρῶς γνωστὸν εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Συλλόγου (4 ὁδὸς Πινακοῦτων), συναποστέλλοντες λεπτὰ 20 διὰ γραμματοσήμου πρὸς ἐκτύπωσιν νέας ἐπιγραφῆς. Ὁ Σύλλογος οὐδεμίαν εὐθύνην ἀναλαμβάνει διὰ τὴν ἀπώλειαν βιβλίων ἐνεκεν ἀλλαγῆς διευθύνσεως μὴ ἀνακαινωθείσης ἐγκαιρῶς.

Οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δύνανται νὰ καταβάλλωσι τὰς συνδρομὰς αὐτῶν εἰς τοὺς κατὰ τόπους ταμίαις τοῦ Κράτους ἢ τὰ ὑποκαταστήματα τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς.

ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΕΙΣ

Εἰς τὸ τέλος ἐκάστου βιβλίου δημοσιεύονται καταχωρίσεις ἐπὶ πληρωμῇ.

Ἡ τιμὴ αὐτῶν εἶναι:

Διὰ μίαν σελίδα	ἀπαξ δρ. 25	Δι' ἡμίσειαν σελίδα	ἀπαξ δρ. 15
	δωδεκάκις δρ. 250		δωδεκάκις δρ. 150

Πᾶσα αἴτησις πρὸς καταχώρισιν ἀπευθύνεται εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Συλλόγου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ο

ΜΙΚΡΟΣ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ

ΥΠΟ
ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ

ΔΕΟΝΤΟΣ ΜΕΛΑ

ΜΕΡΟΣ Α'.

ΘΗΣΕΥΣ - ΑΓΚΟΥΡΓΟΣ - ΣΟΛΩΝ - ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ

(Ἑκδόσις δευτέρα)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1900

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ
ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΡΙΘ. 9.—ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1900

Ἀρτυρώθη κατὰ Ἰανουάριον 1901.

ΒΑΣΙΔΙΚΗ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ ΡΑΦΤΑΝΗ—ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὁ Μικρὸς Πλούταρχος εἶναι τὸ τελευ-
ταῖον ἔργον τοῦ Λέοντος Μελά, τοῦ ἀειμνήστου συγ-
γραφέως τοῦ «Γεροστάθη». Τὸ ἀνέκδοτον χειρόγρα-
φον μοὶ παρεχωρήθη ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του Κ^{ου} Βικτωρος
Μελά. Γενόμενος οὕτω κάτοχος τοῦ συγγράμματος
τούτου, πέποιθα ὅτι ἐκτελῶ τὴν θέλησιν τοῦ γράψαν-
τος προσφέρων αὐτὸ εἰς τὸν ἡμέτερον Σύλλογον, καὶ
δι' αὐτοῦ εἰς τοὺς πολυαρίθμους ἀναγνώστας τῶν
δημοσιευμάτων του.

Ὁ Μικρὸς Πλούταρχος περιλαμβάνει δώ-
δεκα βιογραφίας ἐνδόξων ἀνδρῶν, συνοψίζουσας τὴν
ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, θὰ δημοσιευθῇ δὲ
εἰς τρία τεύχη.

Ἐρροεῖται ὅτι εἰς τὸ κείμενον τοῦ χειρογράφου
οὐδὲμία ἔγεινεν—οὔτε ἡδύνατο γὰρ γεῖν—μεταβολή.

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ

Νέος Αγιός

ΘΗΣΕΥΣ

Οἱ ἱστορικοὶ χρόνοι τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἄρχονται ἀπὸ τοῦ 776 ἔτους πρὸ Χριστοῦ, ὅτε πρῶτος ὁ ἐξ Ἡλείας Κόροιβος ἀνεγράφη Ὀλυμπιονίκης, ἀριστεύσας κατὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, οἵτινες ἐτελοῦντο εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, πόλιν τῆς Πελοποννήσου. Ἐκτοτε χρονολογεῖται ἡ πρώτη Ὀλυμπιάς, καὶ ἔκτοτε ἄρχεται ἡ κατὰ Ὀλυμπιάδας χρονολογία τῶν ἱστορικῶν γεγονότων. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἀγῶνες ἐτελοῦντο ἐν Ὀλυμπίᾳ κατὰ τετραετίαν, ἐκάστη Ὀλυμπιάς περιελάμβανε τεσσάρων ἐτῶν χρονικὸν διάστημα.

Τοὺς πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀρχαιοτάτους χρόνους τῆς Ἑλλάδος ὀνομάζομεν μυθικοὺς καὶ ἡρωϊκοὺς· διότι περὶ τῶν χρόνων τούτων ὁὐκ ἔχομεν ἱστορικὰς γνώσεις, ἀλλὰ μόνον μυθικὰς παραδόσεις, αἵτινες, ἀναμιγνύουσαι τὸν μῦθον μετὰ τῆς ἀληθείας, ἀδύνατον δυστυχῶς καθιστῶσι τὴν ἀνέυρεσιν τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας. Κατὰ τοὺς χρόνους δὲ τούτους ἐζῆσαν οἱ ἡμίθεοι καὶ οἱ ἥρωες, τοὺς ὁποίους, διὰ τὴν σωματικὴν των

ρώμην καὶ τὰ μεγάλα κατορθώματά των, ὡς τοιούτους ἐδόξαζον οἱ πρόγονοι ἡμῶν.

Ὁ ἐνδοξότερος πάντων τῶν μυθικῶν ἡρώων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἦτο ὁ Ἡρακλῆς, ὅστις διὰ τὴν ἐξοχὸν σωματικὴν ῥώμην του καὶ τὰ καταπληκτικὰ κατορθώματά του, γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα *ἄθλοι τοῦ Ἡρακλέους*, ἐδοξάσθη ὡς τὸ σύμβολον τῆς σωματικῆς ἀνδρείας.

Ἡρακλῆς.

Ἐνῷ δὲ ἡ μυθικὴ παράδοσις ἀποθεώνει τὸν Ἡρακλέα διὰ τὴν ἀπαράμιλλον αὐτοῦ ἀνδρείαν καὶ τοὺς ἐξόχους ἀγῶνάς του, συγχρόνως παρυσιάζει αὐτὸν ἐνώπιον τῆς Ὀμφάλης, βασιλίσσης τῆς Λυδίας, ὡς εὐτελῆ δοῦλον αὐτῆς, ἐν-

ασχολούμενον εἰς ἔργα γυναικεῖα, καὶ γυναικεῖον χιτῶνα ἐνδεδυμένον, καὶ ταῦτα ὅπως μάθωμεν ὅτι ἡ σωματικὴ ἀνδρεία, διὰ τὴν μείνη ἀκηλίδωτος, ἀπαιτεῖται νὰ συνοδεύηται πάντοτε ὑπὸ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς σωφροσύνης.

Κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους, ἐγεννήθη ἐν Τροίῳ τῇ Τροίῳ τῇ Πηλεποννησίου ὁ Θησεύς, ὅστις ἀνεφάνη ἥρως ἐφ' ἑαυτὸν τοῦ Ἡρακλέους. Μητέρα εἶχεν ὁ Θησεύς τὴν Αἴθραν, θυγατέρα τοῦ Πιτθεύς, βασιλέως τῆς Τροίῳ, πατέρα δὲ τὸν Αἰγέα, βασιλέα τῶν Ἀθηναίων, αἵτινες κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους χρόνους ἐξηκολούθησαν βασιλευόμενοι, ἀπὸ τοῦ πρώτου αὐτῶν βασιλέως τοῦ Κέκροπος μέχρι τοῦ Κόδρου. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς Κέκροψ, τὸν ὅποιον ἄλλοι μὲν θεωροῦν ὡς ἐξ Αἰγύπτου ἐλθόντα εἰς Ἀθήνας, ἄλλοι δὲ ὡς ἀνήκοντα εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐν Ἑλλάδι φυλὴν τῶν Πελασγῶν, ὑπῆρξεν ὁ οἰκιστὴς τῆς Ἀκροπόλεως, κληθείσης ἐξ αὐτοῦ Κεκροπίας. Λέγεται δὲ ὅτι αὐτὸς πρῶτος εἰσῆγαγεν ἐν Ἀθήναις τὰ στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ, τὸν γάμον καὶ τὴν λατρείαν τῶν Θεῶν, καὶ ὅτι ἔθεσε τὴν πόλιν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀθηνᾶς, ἣτις ἦτο ἡ θεὰ τῆς σοφίας, ἡ προικίσασα τὴν Ἀττικὴν διὰ τῆς ἐλαίας. Ὁ δὲ τελευταῖος βασιλεὺς τῶν Ἀθηναίων Κόδρος ἐθυσιάσθη ἐκουσίως ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ὑπηκόων του, οὓς εἰς τοὺς μεταγενεστέρους παράδειγμα ἤκρας φιλοπατρίας καὶ εὐγενοῦς αὐταπαρνήσεως.

Ὁ δὲ Πιτθεύς, ὁ βασιλεὺς τῆς Τροίῳ καὶ ἐκ μητρὸς πάππος τοῦ Θησεύς, ἐφημίζετο κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ὡς ἀνὴρ λόγιος καὶ σοφώτατος. Εὐτυχήσας δὲ ὁ νέος Θησεύς ἐξ αὐτῆς τῆς παιδικῆς ἡλικίας ν' ἀνατραφῇ ἐπιμελῶς ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ λογίου πάππου του, ἔχων συγχρόνως ἐπιστάτην καὶ

παιδαγωγὸν τὸν Κορνίδαν, ἀνεφάνη ἀνὴρ καλὸς κἀγαθός, καὶ ἀπέδειξεν ἔκτοτε τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν ὠφέλειαν τῆς ἐγκαίρου καλῆς ἀνατροφῆς, δι' ἧς καὶ τὰ ἐλαττώματα ἐξαλείφονται ἢ μετριάζονται καὶ τὰ προτερήματα καλλιεργοῦνται, ἀναπτύσσονται καὶ ἐνισχύονται.

Δικαίως λοιπὸν οἱ Ἀθηναῖοι, εὐεργετηθέντες ὑπὸ τοῦ Θησεύς, δὲν ἔπαυσαν τιμῶντες καὶ μετ' εὐγνωμοσύνης μνημονεύοντες καὶ τὸν παιδαγωγὸν αὐτοῦ Κορνίδαν, εἰς τὸν ὅποιον καὶ μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Πλουτάρχου, ἦτοι ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, ἐξηκολούθουν νὰ προσφέρωσι θυσίαν κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς ἐορτῆς τῶν Θησείων. Οὕτω καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος τῆς Μακεδονίας δὲν ἔπαυσε τιμῶν καὶ σεβόμενος τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ Ἀριστοτέλην, εἰς τὸν ὅποιον, ὡς ἔλεγεν, ἐχρεώσται τὴν εὐτυχίαν αὐτοῦ.

Ὅτε δὲ ὁ Θησεὺς διὰ τῆς καλῆς αὐτοῦ ἀγωγῆς ἐγένετο νέος ἀνδρεῖος κατὰ τὸ σῶμα, γενναῖος κατὰ τὸ φρόνημα, ἔμφρων καὶ συνετός, ἡ μήτηρ καὶ ὁ πάππος αὐτοῦ ἀπεφάσισαν νὰ τὸν στείλωσιν εἰς Ἀθήνας πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἀἰγέα, τὸν βασιλεύοντα ἐν Ἀθηναῖς. Παρακάλουν δὲ αὐτὸν νὰ μεταβῇ ἐκ Τροιζῆνος εἰς Ἀθήνας χάριν ἀσφαλείας διὰ θαλάσσης, διότι ἡ διὰ ξηρᾶς ὁδὸς κατεχομένη ὑπὸ ληστῶν καὶ κακούργων οὔτε καθαρὰ οὔτε ἀκίνδυνος ἦτο.

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους χρόνους τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς βραβρότητος περὶ οὐδενὸς ἄλλου δυστυχῶς ἐφρόντιζον οἱ ἄνθρωποι εἰμὴ περὶ τῆς σωματικῆς των

ἀνδρείας· τὴν δὲ διάπλασιν τῆς ψυχῆς των παρημέ-
λουν, ὥστε οὔτε τὴν αἰδῶ, οὔτε τὴν δικαιοσύνην,
οὔτε τὴν φιλανθρωπίαν ἐτίμων· τοὺς δὲ μὴ θέλοντας
ν' ἀδικῶσιν ὡς δεيلοὺς ἐθεώρουν· τὰς δὲ σωματικὰς αὐ-
τῶν δυνάμεις μετεχειρίζοντο οὐχὶ ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ
πλησίον, ἀλλὰ πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς αὐθαδείας, τῆς βίας,
τῆς ἀρπαγῆς καὶ τῆς κακουργίας των. Πολλοὺς τῶν
ληστῶν καὶ κακούργων τούτων εἶχεν ἐξολοθρεύσει ὁ
Ἡρακλῆς, ἀλλ' ἔμενον καὶ ἄλλοι πολλοὶ καθιστῶν-
τες λίαν ἐπικίνδυνον τὴν ἀπὸ Τροϊζήνος εἰς Ἀθήνας
ἄγουσαν ὁδόν.

Τοὺς ληστὰς καὶ κακούργους τούτους ἔβαλε κατὰ
νοῦν νὰ ἐξολοθρεύσῃ ὁ Θησεύς ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἑλλά-
δος καὶ μὲ κίνδυνον τῆς ἰδίας αὐτοῦ ζωῆς, πεποιοῦς
ἄφ' ἐνὸς εἰς τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθῶν ἄφ'
ἐτέρου τὰς περὶ φιλοπατρίας καὶ αὐταπαρνήσεως διδα-
σκαλίας τοῦ πάππου καὶ τοῦ παιδαγωγοῦ του, ἰδίως
δὲ φλεγόμενος ὑπὸ τῆς δόξης τοῦ Ἡρακλέους, τοῦ
ὁποίου τὰ μεγάλα καὶ λαμπρὰ κατορθώματα ἐξέκαιον
ἡμέραν καὶ νύκτα τὴν φιλοτιμίαν τοῦ νέου Θησεῦς.
Ἐπεθύμει προσέτι ὁ Θησεύς, ὡς υἱὸς φιλότιμος, νὰ ἐμ-
φανισθῇ εἰς Ἀθήνας ἐνώπιον τοῦ Αἰγέως, ἀφοῦ δια-
πράξῃ ἔργα καλὰ καὶ ἀγαθὰ, πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀρε-
τῆς καὶ τῆς ἀνδρείας του, καὶ ἐπομένως πρὸς εὐχαρί-
στησιν τοῦ γεννήτορος αὐτοῦ. Ὄθεν δι' ὅλα ταῦτα
ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ ἐκ Τροϊζήνος εἰς Ἀθήνας διὰ
ξηρᾶς καὶ οὐχὶ διὰ θαλάσσης, ὅπερ ἐθεώρει ἀσφαλές
μὲν, ἀλλ' ἀνάνδρον καὶ ὅλως ἀνάξιον τῆς δόξης καὶ

τῆς ὑπολήψεως τοῦ πατρὸς του. Εἶθε δὲ καὶ ἡμεῖς ἀναγινώσκοντες ἐν ταῖς ἀνὰ χεῖρας βιογραφίαις τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ καλὰ καὶ μεγάλα ἔργα, δι' ὧν οἱ πρόγονοι ἡμῶν καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἑαυτοὺς ἐδόξασαν, νὰ μιμηθῶμεν αὐτοὺς, καθὼς ὁ Θησεύς τὸν Ἡρακλέα καὶ

Θησεύς.

ὁ Θεμιστοκλῆς τὸν Μιλτιάδην, ὅπως ὠφελοῦντες καὶ δοξάζοντες καὶ ἡμᾶς καὶ τὴν πατρίδα, ἀναφανῶμεν ἄξιοι ἐκείνων ἀπόγονοι!

Συνοδευόμενος λοιπὸν ὑπὸ τῶν εὐχῶν τῆς μητρὸς καὶ τοῦ πάππου του ἀνεχώρησεν ἐκ Τροϊζήνος ὁ νέος Θησεύς, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ τὰ πέδιλα καὶ τὸ ξίφος, ἅτινα ὁ πατήρ του Αἰγέως εἶχε κρύψει ἐν Τροϊζῆνι ὑπὸ μεγάλῃν κοίλῃν πέτραν, παραγγείλας τὴν σύζυγόν του Αἶθραν νὰ ἀποστείλῃ τὸν υἱὸν των εἰς Ἀθήνας, ὅταν, ἀνδρωθεὶς, δυνήθῃ ν' ἀποσύρῃ τὴν πέ-

τραν, ὅπως λάθῃ μεθ' ἑαυτοῦ τὰ ὑπ' αὐτήν, ὡς σημεῖα πρὸς ἀναγνώρισιν. Ἀνεχώρησε δὲ ὁ Θησεύς μὲ ἀπόφασιν νὰ μὴ ἀδικήσῃ ποτέ τινα, ἀλλὰ ὑπερασπίζων ἑαυτὸν κατὰ τῆς βίας νὰ καταστρέψῃ τοὺς καθ' ὅσον ληστὰς καὶ κακούργους.

Καὶ πρῶτον μὲν εἰς τὴν Ἐπιδαυρίαν ἐφόνευσε τὸν κακοῦργον Περιφῆτην ἐπιπεσόντα κατ' αὐτοῦ διὰ ροπάλου, το ὅποιον κορύνη ἐκαλεῖτο, ἐξ οὗ καὶ Κορυνήτης ὁ κακοῦργος οὗτος ἐπωνομάζετο. Ὁ δὲ Θησεύς, λαβὼν τὴν κορύνην τοῦ Περιφῆτου, μετεχειρίζετο αὐτὴν ὡς ὄπλον, καὶ ἐπεδείκνυεν αὐτὴν ὡς νικηθεῖσαν μὲν ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ὡς ἀνίκητον εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ καταστᾶσαν· τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἐφόρει καὶ ἐπεδείκνυε τὸ δῆρμα τοῦ λέοντος, τὸν ὅποιον εἶχε φρονέσει.

Φθίσας δὲ εἰς τὸν Κορινθιακὸν Ἴσθμὸν κατέστρεψε τὸν Σίννιν τὸν πιτυοκάμπτην, ὅστις ἐπωνομάσθη οὕτω, διότι ἐν τῇ ἀπανθρωπίᾳ αὐτοῦ διέσχιζε τοὺς διαβάτας εἰς δύο, δένων τοὺς πόδας αὐτῶν εἰς δύο καμπτομενας ὑπ' αὐτοῦ πεύκας, τὰς ὁποίας αἰφνιδίως ἀφινεν ἢ ἀνερθωθῶσι.

Μετὰ τὸν Σίννιν ἐφόνευσε Φχιᾶν τὴν ἀγριόχοιρον, τὴν ὁποίαν τινὲς λέγουσιν ὅτι ἦτο γυνὴ ληστρικὴ, φονικὴ καὶ ἀκόλαστος, καὶ διὰ τοῦτο ἀγριόχοιρος ἐπωνομάσθη. Ἐνώπιον δὲ τῶν Μεγάρων κατέστρεψε τὸν Σαίρωνα, ὅστις, ληστεύων καὶ κατακρημνίζων ἔπειτα τοὺς διαβάτας κατὰ τῶν πετρῶν εἰς τὴν θάλασσαν, ἐφόνευεν αὐτούς.

Μεταθὰς ἐκ Μεγάρων εἰς Ἐλευσίνα καὶ καταπαλαίσας τὸν Κερκύονα, ὅστις κατέστρεφε τοὺς ξένους, ἐφόνευσεν αὐτόν, ἀπαλλάξας τὴν Ἐλευσίνα τοῦ σκληροῦ τούτου τυράννου της.

Μετ' αὐτόν δὲ ἐτιμώρησε τὸν ἄγριον ληστὴν Δα-

μάστην τὸν καὶ Προκρούστην καλούμενον, ὅστις ἐνη-
σμενίζετο ἐξισώνων τοὺς διαβάτας μὲ τὴν κλίνην αὐ-
τοῦ, κόπτων ἢ ἐξαρθρώνων τοὺς πόδας αὐτῶν.

Καὶ ταῦτα ἐπραττεν ὁ Θησεύς μιμούμενος τὸν Ἡ-
ρακλέα, ὅστις πολλὰ τοιαῦτα κατορθώματα ἐπραξεν
ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος.

Πλήρης λοιπὸν δόξης ὁ Θησεύς, ἀλλὰ δόξης ἀλη-
θοῦς, τὴν ὁποίαν μόνον αἱ μεγάλαι ἀγαθοεργίαι πε-
ριάπτουσιν, εἰσῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ὑπὸ τοῦ πα-
τρός του Αἰγέως, τοῦ Βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν ἀμέσως
ἀνεγνωρίσθη. Τιμώμενος δὲ καὶ ἀγαπώμενος παρὰ
πάντων, εὐκόλως κατώρθωτε νὰ στηρίξῃ τὸν πατέρα
του εἰς τὸν βασιλικόν του θρόνον, κλονιζόμενον καὶ
ἐπιβουλευόμενον τότε ὑπὸ τῶν Παλλαντιδῶν, οἵτινες
ἀντεποιοῦντο τὴν βασιλείαν τῶν Ἀθηνῶν.

Ἄλλ' ἡ εὐεργετικὴ διάθεσις τοῦ νέου Θησεῦς εὐ-
τυχῶς δὲν ἐξηντλήθη. Ὅτε ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας,
ταῦρός τις ἄγριος, Μαραθώνιος καλούμενος, κατέ-
στρεφε καὶ τὰ κτήματα καὶ τοὺς κατοίκους τῆς Ἀτ-
τικῆς. Ἄλλ' ὁ ἀνδρεῖος καὶ εὐεργετικὸς Θησεύς ἐξελ-
θὼν συνέλαβε ζῶντα τὸν Μαραθώνιον ταῦρον καὶ ἔφε-
ρεν αὐτόν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἔνθα τὸν ἐθυσίασεν εἰς
τὸν θεὸν Ἀπόλλωνα ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ἀγαλ-
λιάσεως.

Μετ' ὀλίγον ἦλθον εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ ἀπεσταλ-
μένοι τοῦ Μίνως, βασιλέως τῆς Κρήτης, ὅπως λάβωσι
τὸν φόρον τῶν ἐπτὰ νέων καὶ τῶν ἐπτὰ παρθένων. Εἰς
τὸν σκληρὸν τοῦτον φόρον εἶχον ὑποχρεωθῇ οἱ Ἀθη-

ναῖοι, ἀφοῦ τὰ πάνδεινα ὑπέφεραν καὶ ὑπὸ τοῦ Μίνως, καὶ ὑπὸ τῆς θείας δίκης, διὰ τὴν ἐν Ἀθῆναις δολοφονίαν τοῦ Ἀνδρόγεω, υἱοῦ τοῦ Βασιλέως τῆς Κρήτης.

Τὰ ἐγκλήματα τῶν ἀτόμων οὐχὶ μόνον τοὺς διαπράττοντας αὐτὰ βλάπτουσι, τὴν δυσφημίαν καὶ τιμωρίαν αὐτῶν προκαλοῦντα, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ὁλοκληροὺς λαοὺς καὶ πόλεις εἰς κινδύνους καὶ εἰς καταστροφὰς ἐκθέτουσιν. Τοιουτοτρόπως τὸ μὲν κατὰ τοῦ Ἀνδρόγεω ἐγκλημα τῆς δολοφονίας ἅπαντας τοὺς κατοίκους τῶν Ἀθηνῶν σκληρῶς ἐτιμώρησεν, ἡ δὲ ἀρπαγὴ τῆς Ἑλένης τοῦ Μενελάου ὑπὸ τοῦ ἀκολάστου Πάριδος ὁλόκληρον τὴν Τρωάδα κατέστρεψε καὶ τὸν βασιλικὸν οἶκον τοῦ πατρὸς του Πριάμου ἀνέτρεψεν.

Οἱ ἐπτὰ οὗτοι νέοι καὶ αἱ ἐπτὰ παρθένοι τῶν Ἀθηνῶν προσδιοριζόμενοι διὰ κλήρου ἀπήγοντο κατ' ἕτος εἰς Κρήτην, καὶ κατεκλείοντο εἰς τὸν ἐκεῖ ἀδιέξοδον λαβυρίνθον, ὅπου κατὰ τὰς μυθικὰς παραδόσεις κατετρώγοντο ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ λαβυρίνθῳ μυθολογουμένου θηρίου, ὅπερ, ἔχον σῶμα ἀνθρώπου καὶ κεφαλὴν ταύρου, ἐκαλεῖτο Μινώταυρος. Καὶ ἄλλοι μὲν ἐξήγησαν τὸν μῦθον τοῦτον λέγοντες ὅτι αἱ νέαι καὶ οἱ νέοι κατακλειόμενοι ἐντὸς τοῦ λαβυρίνθου, καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ εὔρωσι τὴν ἐξοδὸν αὐτοῦ, κατεστρέφοντο οἰκτρῶς ὑπὸ τῆς πείνης. Ἄλλοι δὲ εἶπον ὅτι κατεκλείοντο μὲν ὡς ἐν φυλακῇ ἐντὸς τοῦ λαβυρίνθου οἱ νέοι καὶ αἱ παρθένοι, ἐδίδοντο δὲ ὡς ἄθλα εἰς τὸν νικῶντα κατὰ τοὺς ἀγῶνας, τοὺς ὁποίους ὁ Μίνως εἶχε συστήσει πρὸς μνή-

μην τοῦ υἱοῦ του Ἀνδρόγεω· ἐνίκα δὲ τακτικῶς κατὰ τοὺς ἀγῶνας τούτους ὁ σκληρὸς στρατηγὸς τοῦ Μίνωος, ὁ καλούμενος Ταῦρος, ὅστις παραλαμβάνων τοὺς νέους καὶ τὰς νέας, κακῶς καὶ ὑπερηφάνως μετεχειρίζετο αὐτούς.

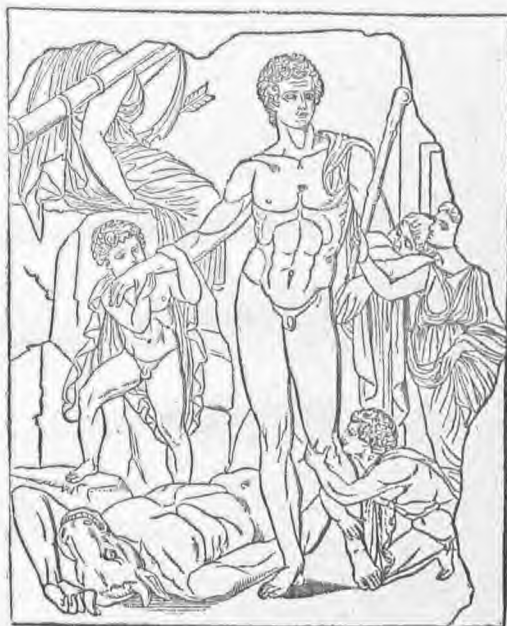
Ὅτε δὲ ὁ γενναῖος Θησεὺς εἶδεν ἐν Ἀθήναις τοὺς ἀπεσταλμένους τῆς Κρήτης, καὶ κατὰ τὴν κλήρωσιν τῶν δεκαεσσάρων θυμάτων τὰ δάκρυα, τοὺς στεναγμούς, τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν ἀπελπισίαν τῶν δυστυχῶν νέων καὶ παρθένων καὶ τῶν δυστυχεστέρων γονέων αὐτῶν, τοσοῦτον συνεκινήθη ἡ εὐαίσθητος καὶ συμπαθητικὴ του καρδία, ὥστε αὐτορμήτως ἐζήτησε νὰ λάβῃ τὴν θέσιν ἑνὸς τῶν κληρωθέντων νέων, ἐπὶ ἐλπίδι ὅτι ἤθελε κατορθώσει νὰ φονεύσῃ ἐν Κρήτῃ τὸν Μινώταυρον, καὶ ἀπαλλάξῃ οὕτω τοὺς συμπολίτας του ἀπὸ αὐτὸν τὸν σκληρὸν καὶ ἄτιμον φόρον.

Διὰ τοιαύτης εὐγενοῦς αὐταπαρνήσεως καὶ διὰ τούτων γενναίων καὶ εὐεργετικῶν πράξεων, οὐχὶ δὲ διὰ πατραγαθῶν καὶ ῥαδιουργιῶν, ἀποκτᾶται ἡ ἀληθὴς δόξα, ἡ ἀγάπη τῶν συγχρόνων, ὁ θαυμασμὸς τῶν μεταγενεστέρων, καὶ τῆς ἀθανασίας ὁ ἀμάραντος στέφανος.

Ὁ βασιλεὺς Αἰγέως, ὅτε ἐβεβαιώθη ὅτι σταθερὰ καὶ ἀκράδαντος ἦτο ἡ ῥιψοκίνδυνος ἀλλὰ φιλόανθρωπος ἀπόφασις τοῦ υἱοῦ του, εἰς μὲν τὸν Θησέα ηὐχθήθη ἐπιτυχίαν, τὸν δὲ πλοίαρχον τοῦ πλοίου, ὅπερ μὲ μαῦρον πανίον ἔφερε τὰ θύματα εἰς Κρήτην, παρήγγειλεν, εἰάν ὁ Θησεὺς σωθῇ, καὶ σῶον ἐπαναφέρῃ αὐτὸν εἰς

*Αθήνας, ἀντὶ τοῦ μαύρου πανίου ν' ἀναπετάσῃ λευκὸν ὡς σημεῖον τῆς σωτηρίας τῶν.

Ὁ δὲ Θησεύς, ἀφοῦ, ὡς νέος εὐσεβής, προσέφερε θυσίαν, καὶ ἐπεκλήσθη τὴν προστασίαν τῶν Θεῶν,

Φόνος τοῦ Μινωταύρου.

παραλαβὼν ἐκ τοῦ Πρυτανείου τοὺς κληρωθέντας, ἀνεχώρησεν εἰς Κρήτην.

*Ἐκεῖ προμνηθευθεὶς ὑπὸ τῆς Ἀριάδνης, θυγατρὸς τοῦ Μίνωος, μὲ λινὸν νῆμα (μίτον) καὶ ὁδηγηθεὶς παρ'

αὐτῆς πῶς νὰ διεξέλθῃ διὰ τοῦ νήματος τοὺς ἐλιγμοὺς τοῦ λαβυρίνθου, κατῴρωσε καὶ τὸν Μινώταυρον νὰ φονεύσῃ, καὶ ἐκ τοῦ λαβυρίνθου σῶος νὰ ἐξέλθῃ, καὶ μετὰ τῶν διασωθέντων καὶ εὐγνωμονούντων νέων καὶ παρθένων πλήρης χαρᾶς εἰς τὰς Ἀθήνας νὰ ἐπανέλθῃ, ἀποῦ πρότερον προσαράξαντες εἰς τὴν νῆσον Δῆλον ἐθυσίασαν πρὸς τὸν ἐκεῖ ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ εὐχαρίστησαν τὸν Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν των, πανηγυρίζαντες αὐτὴν καὶ διὰ χοροῦ, κατὰ τὸν ὅποιον ἀπεμνήθησαν τοὺς ἐλιγμοὺς τοῦ λαβυρίνθου.

Τὸν δὲ φόρον τοῦ Μινωταύρου, τὸν ὅποιον ἀναφέρουσιν αἱ μυθικαὶ παραδόσεις, ἐξήγησάν τινες εἰπόντες ὅτι ὁ Θησεύς συναγωνισθεὶς κατὰ τοὺς ἐν Κρήτῃ ἀγῶνας μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Ταύρου, τὸν ὅποιον πάντες ἀπεστρέφοντο, καὶ κατανικήσας αὐτόν, τοσοῦτον ἡδύχαρίστησε τὸν βασιλεῖα καὶ πάντας τοὺς Κρητάς, ὥστε καὶ τὴν κατάργησιν τοῦ σκληροῦ φόρου τῶν νέων καὶ τὴν ἐλευθέραν αὐτοῦ μετὰ τῶν συντρόφων του ἐπάνοδον εἰς Ἀθήνας ἀμέσως ἐπέτυχεν.

Ἄλλ' ὅτε ἔφθανον εἰς τὸ Φάληρον, λιμένα τῶν Ἀθηνῶν, ἐξαλλοὶ ὑπὸ τῆς χαρᾶς των, ἐλησμόνησαν νὰ ὑψώσωσιν ἀντὶ τοῦ μαύρου τὸ λευκὸν πανίον· ὅθεν ὁ Αἰγέυς, νομίσας ὅτι ὁ Θησεύς ἐχάθη εἰς Κρήτην, ἔπεσεν ἐν τῇ παραφορᾷ τῆς λύπης του κατὰ πετρῶν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπνίγη. Ἐκτοτε δὲ λέγουσι ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ θάλασσα ὠνομάσθη Αἰγαῖον πέλαγος.

Ἐν τούτοις ὁ Θησεύς, φθάσας εἰς Φάληρον, δὲν ἔλειψε διὰ νέας θυσίας νὰ εὐχαριστήσῃ καὶ πάλιν τὸν

Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν των, διδάσκων οὕτω τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ τὴν τοσοῦτον ἀναγκαίαν διὰ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν λαῶν θεοσεβείαν, ἥτις καὶ ἐναρέτους καθίστα τοὺς λαοὺς καὶ εἰς τὰς ἀγαθὰς καὶ μεγάλας αὐτῶν ἐπιχειρήσεις ἐνισχύει αὐτοὺς ἐπικαλουμένους τὴν θείαν ἀρωγὴν, καὶ ἀπὸ τοῦ ὀλεθρίου ἐλαττώματος τῆς εἰρήσεως ἐν περιπτώσει ἐπιτυχίας ἀπαλλάττει αὐτούς, ὅταν εἰς τὸν Θεὸν ἰδίως ἀποδίδοντες τὰς ἐπιτυχίας των, σπεύδωσι νὰ εὐχαριστῶσι καὶ δοξάζωσιν αὐτόν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Αἰγέως ἀναλαβὼν ὁ Θησεύς τὴν βασιλείαν συνήκισεν εἰς μίαν πόλιν τοὺς κατοικοῦντας τότε τὴν Ἀττικὴν σποράδην, καὶ ὡς ἐκ τούτου δυσκόλως δυναμένους νὰ συνενωθῶσι καὶ ἐν ὁμονοίᾳ νὰ συμπράξωσι χάριν τῶν κοινῶν συμφερόντων, πολέμους δὲ μάλιστα καὶ διαφορομένους καὶ πολεμοῦντας πρὸς ἀλλήλους. Ἐπομένως ἐσύστησεν ἐν κοινόν Βουλευτήριον καὶ Πρυτανεῖον, ὠνόμασε τὴν πόλιν Ἀθήνας ἐκ τῆς πολιούχου Ἀθηνᾶς, καθιέρωσε τὴν ἐορτὴν τῶν Παναθηναίων, καὶ διεκύσκει τὴν πολιτείαν, ὡς λέγει ὁ σοφὸς Πλούταρχος, ἀρχόμενος ἀπὸ Θεῶν, διότι ἡ βᾶσις τῆς εὐδαιμονίας τῶν λαῶν εἶναι ἀναντιρρήτως ἡ θρησκεία.

Γνωρίζων δὲ ὅτι τὰ μεγαλεῖον καὶ ὁ πλοῦτος τῶν πόλεων εἶναι ἡ πολυανθρωπία αὐτῶν, δὲν ἀπέκλεισε τῶν Ἀθηναίων τοὺς ξένους, οὐδὲ τὴν θέσιν αὐτῶν κατέστησε χείρονα τῆς τῶν ἐγχωρίων, ἀλλὰ χορηγήσας εἰς πάντας ἴσα δικαιώματα, προσεκάλεσε τοὺς πάντας εἰς Ἀθήνας διὰ προκηρύξεως ἀρχομένης διὰ τῆς φρά-

σεως «*Δεῦρ' ἵτε πάντες Δεῶν*», ἐνταῦθα ἔλθετε πάν-
τες οἱ λαοί!

Χάριν δὲ τῆς τάξεως διέκρινε τοὺς πολίτας εἰς *Εὐ-
πατρίδας*, οἵτινες καὶ τὰ θεῖα ἐγίνωσκον, καὶ τοὺς ἄρ-
χοντας τῆς πόλεως ἐχορήγουν, καὶ τοὺς νόμους ἐδίδα-
σκον, καὶ τὰ ἱερὰ ἐξήγουν, εἰς *Γεωμόρους*, οἵτινες
ἐκαλλιέργουν τὰς γαίας, καὶ εἰς *Δημιουργούς*, οἵτινες
ἦσαν οἱ τεχνῖται καὶ βιομήχανοι.

Καθὼς δὲ ὁ φιλόσοφος Ἀριστοτέλης παρατηρεῖ,
πρῶτος ὁ Θησεὺς κατέστησε τὴν βασιλείαν του ἀπὸ
μοναρχικὴν δημοτικὴν, ἥ καθὼς λέγομεν σήμερον συν-
ταγματικὴν, περιορισθεὶς νὰ ᾔηται ἄρχων τοῦ πολέμου
καὶ φύλαξ τῶν νόμων.

Ἐκοψε προσέτι ὁ Θησεὺς νόμισμα, ἐγγχαράξας ἐπ'
αὐτοῦ βοῦν, ἥ πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ Μακρῶνίου ταύ-
ρου ἡ τοῦ στρατηγοῦ τῆς Κρήτης Ταύρου, ἥ, ὅπερ καὶ
τὸ πιθανώτερον, ὅπως δι' αὐτοῦ προτρέψῃ τοὺς συμ-
πολίτας του εἰς τὴν γεωργίαν, ἥτις καὶ τὰ ἔθνη ἐξη-
μερώνει, καὶ τὸν ἄρτον μᾶς χορηγεῖ, καὶ τὴν βιομη-
χανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον διατρέφει καὶ ἀναπτύσσει ἐπ'
ἀγαθῶ τῶν λαῶν.

Συνενώσας δὲ ὁ Θησεὺς μετὰ τῆς Ἀττικῆς καὶ τὴν
Μεγαρικὴν, ἔστησεν ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ στήλην, χαράξας
ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς αὐτῆς: «*Τὰ δ' οὐχὶ Πελοπόν-
νησος, ἀλλ' Ἰωρία*». Ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας πλευρᾶς:
«*Τὰ δ' ἐστὶ Πελοπόννησος, οὐκ Ἰωρία*».

Καθὼς δὲ ὁ Ἡρακλῆς ἐσύστησε τοὺς Ὀλυμπιακοὺς
ἀγῶνας πρὸς τιμὴν τοῦ Ὀλυμπίου Διός, οὕτω καὶ ὁ

Θησεύς κατὰ μίμησιν ἐκείνου ἐσύστησεν εἰς τὸν Κορινθιακὸν Ἴσθμὸν τὰ Ἱσθμια, ἀγῶνας πανηγυρικοὺς ἐορταζομένους οὐχὶ μόνον πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος, τοῦ Θεοῦ τῆς θαλάσσης, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐξάσκησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν σωματικῶν δυνάμεων τῶν ἀγωνιζομένων καὶ πρὸς συγκοινωνίαν, ἐξοικειώσιν καὶ συμφιλίωσιν τῶν Πελοποννησίων μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐκτὸς τοῦ Ἰσθμοῦ κατοικούντων.

Κατὰ τὰς μυθικὰς παραδόσεις ὁ Θησεύς, ἐκπλεύσας εἰς τὰ κατὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπου κατῴκουν αἱ Ἀμαζόνες, φυλὴ γυναικῶν ἀρειμανίων καταγομένων ἐκ τοῦ Καυκάσου, παρέλαθεν ὥς σύζυγον αὐτοῦ τὴν Ἀμαζόνα Ἀντιόπην, ἐξ ἧς ἀπέκτησεν υἱὸν τὸν Ἰππόλυτον, μετὰ τὸν θάνατον δὲ αὐτῆς ἐνυμφεύθη τὴν Φαίδραν. Ἄλλ' αἱ ἀρειμανιοὶ Ἀμαζόνες διεκδικοῦσαι τὴν Ἀντιόπην εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀττικὴν· μετὰ πεισματῶδῃ δὲ πάλιν συγκροτηθεῖσαν ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν ἀπεκρούσθησαν ὑπὸ τοῦ Θησεως, καὶ συνθηκολογήσασαι ἀνεχώρησαν.

Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰς παραδόσεις τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ τότε μεγάλα συμβάντα ἔλαβε μέρος ἐνεργὸν καὶ ὁ Θησεύς, διότι καὶ τοῦ διάπλου τῶν Ἀργοναυτῶν μετὰ τοῦ Ἰάσονος συμμετέσχε, καὶ τὸν Ἀῶραστον ἐβοήθησεν εἰς τὸν πόλεμον τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, καὶ μετὰ τοῦ βασιλόπαιδος τῆς Αἰτωλίας Μελεάγρου συνέπραξεν εἰς τὴν ἐκδρομὴν αὐτοῦ κατὰ τοῦ Καλυδωνίου κάπρου, ὅστις κατέστρεψε τὰ περὶ χωρὰ τῆς Καλυδῶνος, πόλεως τῆς Αἰτωλίας, καὶ τοὺς Λα-

πίθας εἰς τὴν κατὰ τοῦ Κενταύρου μάχην αὐτῶν ἐν Θεσσαλίᾳ ὑπεστήριξε, δικαίως πρὸς τιμὴν τοῦ Θησεῶς καθιερώθη παρὰ τοῖς Ἑλλησιν ἡ παροιμία ἡ λέγουσα «Οὐκ ἄνευ Θησεῶς», ἥτοι οὐδὲν γίνεται ἄνευ τοῦ Θησεῶς. "Αλλοι Ἱρακλέα ἐκάλουν τὸν Θησεά.

Ἄλλ' ἡ εὐαίσθητος, ἡ γενναία καὶ εὐεργετικὴ καρδία τοῦ Θησεῶς φυσικόν ἦτο νὰ αἰσθανθῇ ζωνρόν καὶ τὸ εὐγενὲς αἶσθημα τῆς φιλίας, ἥτις συνέδεσεν αὐτὸν σταθερῶς μετὰ τοῦ Πειρίθου, βασιλέως τῶν Λαπιθῶν.

Ἱπποκένταυρος.

οὔτοι δὲ ἦσαν φυλὴ μυθολογουμένη, κατοικοῦσα τὸ Πήλιον ὄρος τῆς Θεσσαλίας. Κατὰ τοὺς γάμους τοῦ Πειρίθου, εἰς οὓς παρευρέθη καὶ ὁ φίλος αὐτοῦ Θησεύς, οἱ Λαπίθαι συνεκρούσθησαν μετὰ τῶν Κενταύρων, εἵτινες, κα-

τοικούντες πρὸς τὸ Πήλιον, παριστάνοντο ὡς ἔχοντες πρὸς τὰ κάτω σῶμα ἵππου, ἄνω δὲ σῶμα ἀνθρώπου· ἴσως διότι οἱ κατὰ πρῶτον ἰδόντες αὐτοὺς ἐφίππου, πρὸς καταδῶξιν τῶν ταύρων, ἐξέλαβον αὐτοὺς κατὰ τὸ ἥμισυ ἵππους καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ ἀνθρώπους. Ὁ δὲ Θησεύς, ὡς φίλος πιστὸς τοῦ Πειρίθου, προθύμως ἔλαβε μέρος εἰς τὴν κατὰ τῶν Κενταύρων μάχην καὶ γενναίως ἠγωνίσθη ὑπὲρ τοῦ φίλου του, μέχρις οὗ οἱ Λαπίθαι ἀπεδίωξαν τοὺς Κενταύρους ἐκ τοῦ Πηλίου καὶ τῆς Πίνδου.

Ἐνταῦθα δὲ ἂν παρατηρήσωμεν ὅτι κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους ἡρωϊκούς χρόνους ὑπῆρξαν καὶ ἄλλαι δεσμοὶ φιλίας διαρκεῖς, χαριέστατοι καὶ εὐγενέστατοι, ἀποτελοῦντες τὰς ψυχὰς τῶν δύο φίλων ψυχὴν μίαν κατοικοῦσαν εἰς δύο σώματα. Ἐκτὸς τῆς φιλίας τοῦ Θησεύς καὶ τοῦ Πειρίθου, παρὰδειγματικὴ φιλία ὑπῆρξε καὶ μεταξὺ τοῦ Ἡρακλέους καὶ τοῦ Ἰολάου, μεταξὺ τοῦ Ἀχιλλεύς καὶ τοῦ Πατρόκλου, μεταξὺ τοῦ Διομήδους καὶ τοῦ Σθενέλου, μεταξὺ τοῦ Ἰδομενέως καὶ τοῦ Μηριόνου, μεταξὺ τοῦ Ὀρέστου καὶ τοῦ Πυλάδου· ἐνῶ κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους τῆς Ἑλλάδος ὀλιγώτεραι ζεύγη ἀληθῶν φίλων διεκρίθησαν, ὅποια ἦσαν τὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου, καὶ τὸ τοῦ Δάμωνα καὶ Φιντίου. Ἰσως διότι, ὅτε οἱ κοινωνικοὶ δεσμοὶ ἀνεπτύχθησαν καὶ ἐκανονίσθησαν, οἱ ἄνθρωποι ἡσθάνοντο ὀλιγωτέραν ἀνάγκην τοῦ ἱεροῦ δεσμοῦ τῆς φιλίας, ἥτις προθύμως θυσιάζει τὸν φίλον ὑπὲρ τοῦ φίλου.

Ἄλλ' ὁ Θησεὺς παρασυρόμενος ὑπὸ τῆς εὐαισθήτου καρδίας του καὶ ὑπὸ τῆς ἀτομικῆς φιλίας, ἥτις συνέδεσεν αὐτὸν μετὰ τοῦ Πειρίθου, ἐλησμόνησεν ὅτι χάριν τῶν δημοσίων συμφερόντων τῆς Πατρίδος ὀφείλουσι καὶ βασιλεῖς καὶ ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι νὰ θυσιάσωσι τὰς ἀτομικὰς συμπαθείας καὶ ἀντιπαθείας των· ὅθεν, χάριν τοῦ φίλου του Πειρίθου, ἐγκατέλιπε τὰς Ἀθήνας ὅπου ἐδασίλευε, καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον διέτριψεν εἰς τὴν Ἡπειρον παρὰ τῷ βασιλεῖ τῶν Μολοσσῶν Αἰῶνεί.

Τοιοῦτοτρόπως εἶδωκεν εὐκαιρίαν εἰς τὸν Μενεσθέα, τὸν ἀντιποιοῦμενον ἐν Ἀθήναις τὴν βασιλείαν, καὶ μετὰ τὸν Θησέα ἀνακηρυχθέντα βασιλέα τῶν Ἀθηναίων, νὰ δημασκοπήσῃ καὶ ῥαδιουργήσῃ τοὺς Ἀθηναίους, λέγων πρὸς αὐτοὺς ὅτι ὁ Θησεύς, ὢν ξένος καὶ ἐπηλύς, καὶ μὴ ἀγαπῶν ἐπομένως τὰς Ἀθήνας, ἐγκατέλιπεν αὐτάς, ἀφοῦ δεσποτικῶς ἀπερρόφησε τὰς ἐλευθερίας τῶν πολιτῶν· ἐπιχείρημα σύνηθες δι' οὗ οἱ δημοκράται καὶ δοξομανεῖς, οἱ τὰς ἀνατροπὰς καὶ ἰδιοτελείας παρασκευάζοντες, ἐξαπατῶσι τοὺς ἀθώους λαούς, καὶ ἐξεγείρουσιν αὐτοὺς εἰς ὀλεθρίας ἐπαναστάσεις.

Ὅτε δὲ μετὰ καιρὸν ὁ Θησεύς ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας, εὔρε στάσεις καὶ ταραχάς, διεφθαρμένους δὲ τοὺς πολίτας, καὶ μισοῦντας καὶ μὴ φοβουμένους αὐτόν. Προσπαθήσας δὲ νὰ τακτοποιήσῃ τὰ πράγματα διὰ τῆς βίας ἀπέτυχε, διότι ἡ βία δὲν εὐδοκίμει κατὰ λαῶν ζωηρῶν καὶ φιλοτίμων, προκαλοῦσα δημαγωγίας καὶ στάσεις. Ὅθεν ἀπελπισθεὶς τοὺς μὲν υἱοὺς του ἀπέστειλε πρὸς τὸν Ἐλεφήνορα βασιλέα τῶν Εὐβοέων, τοὺς ὁποίους Ἀθαντας ἀποκαλεῖ ὁ Ὅμηρος, αὐτὰς δὲ ἐξέπλευσεν εἰς τὴν νῆσον Σκυρον, ὅπου εἶχε πατρικὰς γαίας, καὶ ὅπου ἐβασίλευεν ὁ Λυκομήδης. Καὶ τὸν μὲν Θησέα διεδέχθη ἐν Ἀθήναις ὁ Μενεσθέας· ἐν Σκύρῳ δὲ ἀπέθανεν ὁ Θησεύς· οἱ δὲ υἱοὶ του ὑπὸ τὸν Ἐλεφήνορα ἐξεστράτευσαν εἰς τὸν κατὰ τῆς Τρωάδος πόλεμον.

Ἀλλ' ἡ φήμη τοῦ Θησέως τοσοῦτον ἀκμαία διετη-

ρήθη, ὥστε διηγοῦνται ὅτι κατὰ τὴν μάχην τοῦ Μαρα-
θῶνος, καθ' ἣν οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὸν Μιλτιάδην κατε-
τρόπωσαν τοὺς Πέρσας, πολλοὶ τῶν Ἀθηναίων εἶδον
τὸ φάσμα τοῦ Θησεύς ἑνεπλον, καθοδηγοῦν καὶ ἐνι-
σχυὸν αὐτοὺς κατὰ τῶν βαρβάρων.

Μετὰ τὸν Περσικὸν δὲ πόλεμον ἡ Πυθία, ἡ ἐν Δελ-
φοῖς ἱέρεια τοῦ Ἀπόλλωνος, ἥτις καθημένη ἐπὶ τρίπο-
δος ἐχρησμοδῶται καὶ συνεβούλευε τοὺς προσερχομένους
εἰς τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, παρήγγειλε τοὺς Ἀθη-
ναίους νὰ φέρωσιν ἐκ Σκύρου τὰ ὀστά τοῦ Θησεύς καὶ
ἐντίμως νὰ φυλάξωσιν αὐτά·
καὶ ταῦτα ὅπως διδάξῃ τοὺς
Ἀθηναίους τὸ εὐγενὲς αἰσθημα
τῆς εὐγνώμοσύνης. Ὁ δὲ Κί-
μων, στρατηγὸς τῶν Ἀθη-
ναίων, ἀνευρὼν ἐν Σκύρῃ τὸν
τάφον τοῦ Θησεύς, περιέχοντα
θήκην μεγάλου σώματος, καὶ
παρ' αὐτῇ ξίφος καὶ χαλκὴν
αἰχμὴν ἀκοντίου, μετεκόμισε
ταῦτα πάντα εἰς Ἀθήνας, ὅπου ὁ λαὸς καταδικάζων,
ὡς συνήθως συμβαίνει, τὴν ἀγνώμοσύνην τῶν προ-
πατόρων του, τὰ ὑπεδέχθη μετὰ λαμπρᾶς πομπῆς καὶ
μετὰ θυσιῶν, ὡς νὰ ἐπανήρχετο εἰς Ἀθήνας αὐτὸς
ὁ Θησεύς.

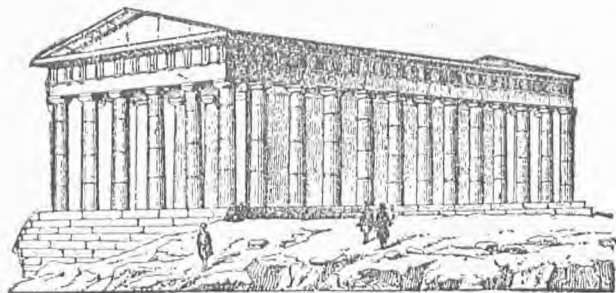

Ἀπόλλων ἐπὶ τοῦ τρί-
ποδος τῆς Πυθίας.

Κατέθεσαν δὲ ταῦτα εἰς τὸ Θησεῖον, τὸ ὅποιον πρὸς
τιμὴν καὶ αἰώνιον μνήμην τοῦ εὐεργέτου, τοῦ βασιλέως

καὶ τοῦ ἐνδύξου ἡρώδῃ των, ἀνήγειραν ἐπὶ λόφου κατὰ τὴν εἰσοδὸν τῆς πόλεως, ὅπερ εὐτυχῶς καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἀκέραιον σώζεται.

Εἰς τὸ Θησεῖον κατέφευγον ὡς εἰς ἄσυλον οἱ ἱκέται καὶ οἱ μικρόψυχοι οἱ καταδιωκόμενοι ὑπὸ ἰσχυροτέρων, πρὸς ἀνάμνησιν τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θησεώς, ὅστις ἐπροστάτευσεν καὶ ἐδοθήθει τοὺς ἀδυνάτους, εὐμενῶς δεχόμενος τὰς δεήσεις αὐτῶν.

Θησεῖον.

Κατ' ἔτος δὲ ἐώρταζον ἐν Ἀθήναις διὰ θυσιῶν τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ Θησεὺς ἐπανῆλθε μετὰ τῶν νέων καὶ τῶν παρθένων ἐκ Κρήτης.

Ἐνταῦθα ἀποπερατοῦμεν τὴν βιογραφίαν τοῦ Θησεώς.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς παρήλθον ἤδη περὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας ἐτῶν καὶ ὅμως ὁ Θησεὺς εἰσέτι ζῇ καὶ αἰωνίως θέλει ζῆσει, ἀγαπώμενος ἐν τῇ μνήμῃ τῶν μεταγενεστέρων.

Τοιαύτη εἶναι ἡ δύναμις τῆς φιλανθρωπίας, τῆς εὐγενοῦς αὐταπαρνήσεως καὶ τῶν μεγάλων καὶ εὐεργετικῶν ἔργων !

Ἐπειδὴ ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ Θησέως ἐγένετο μνεία καὶ τοῦ διὰ πλου τῶν Ἀργοναυτῶν, εἰς ὃν ἔλαβε μέρος καὶ ὁ Θησεύς, καὶ τοῦ πολέμου τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, καθ' ὃν ὁ Θησεύς ἐβοήθησε τὸν Ἀδραστον, καὶ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπολέμησαν οἱ υἱοὶ τοῦ Θησέως, ἀναγκαῖον θεωροῦμεν νὰ προσθέσωμεν ἐνταῦθα ὀλίγα τινα περὶ τῶν τριῶν τούτων μεγάλων ἐπιχειρήσεων, αἵτινες εἶναι αἱ ὀνομαστότεραι τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων.

Ὁ πλοῦς τῶν Ἀργοναυτῶν.

Κατὰ τὰς μυθικὰς παραδόσεις ὁ Φριξος, καταδιωκόμενος μέχρι θανάτου ὑπὸ τῆς μητρικῆς του Ἰνουῆς, δευτέρου συζύγου τοῦ Ἀθάμαντος, βασιλέως τοῦ ἐν Βοιωτίᾳ Ὀρχομενοῦ, διεσώθη μετὰ τῆς ἀδελφῆς του Ἑλλης ὑπὸ τῆς μητρὸς των Νεφέλης ἐπὶ χρυσομάλλου κριοῦ. Ἀλλ' ἐνῷ ὁ κριὸς οὗτος διήρχετο τὸν Ἑλλησποντον, ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ κριοῦ εἰς τὸν πορθμὸν τοῦτον ἡ Ἑλλη καὶ ἐξ αὐτῆς ὠνομάσθη ὁ πορθμὸς οὗτος Ἑλλησποντος. Τὸν δὲ Φριξον ἔφερεν ὁ κριὸς ἐντὸς τοῦ Εὐξείνου Πόντου, εἰς τὴν παρὰ τὸν Καύκασον Κολχίδα, τῆς ὁποίας ὁ βασιλεὺς Αἰήτης ὑπεδέχθη φιλοφρόνως τὸν Φριξον, ὅστις ἐθυσίασε τὸν χρυσόμαλλον

κρίον καὶ ἀνήρτησε τὸ χρυσοῦν δέρας (δέρμα) αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερόν τοῦ Ἄρεως.

Ὁ δὲ Πελίας, βασιλεὺς τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ Ἰωλκοῦ, θέλων ν' ἀπομακρύνῃ ὡς ἐπικίνδυνον εἰς τὸν θρόνον τοῦ τὸν Ἰάσονα, ἐπέβαλεν εἰς αὐτὸν τὸ δυσκολώτατον ἔργον, νὰ φέρῃ εἰς Ἰωλκὸν τὸ ἐν Κολχίδι χρυσοῦν δέρας.

Ὁ Ἰάσων ἀνέλαθε προθύμως τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ συναισθανόμενος ὅτι διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων μεγάλων καὶ δυσκόλων ἀπαιτεῖται ἡ σύμπραξις καὶ ἡ ὁμόνοια πολλῶν, προσεκάλεσεν ὡς βοηθοὺς τοὺς ἐπισχημοτάτους τῶν τότε ἡρώων. Πεντήκοντα δὲ ἐξ αὐτῶν ἐπικληθέντες Ἀργοναῦται συνέδραμον προθύμως τὸν Ἰάσονα εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην. Μεταξὺ τῶν Ἀργοναυτῶν ἦσαν ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Θησεὺς καὶ ὁ Ὀρφεύς, ὅσους ἦτο ἐκ Θράκης, ποιητῆς καὶ μουσικὸς ἀρχαιότερος τοῦ Ὀμήρου· τοσοῦτον δὲ ἐθαυμάζετο, ὥστε ἔλεγον περὶ αὐτοῦ ὅτι οὐχὶ μόνον τοὺς ἀνθρώπους κατέθελεγεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ πτηνὰ προσεῖλκυε, καὶ αὐτὰ τὰ ἄγρια θηρία ἐξημέρωνε, καὶ αὐτὰ δὲ τὰ ἐνδῶρα καὶ τοὺς βράχους συνεκίνει διὰ τῆς λύρας του.

Φρονίμως δὲ ποιῶντες οἱ Ἀργοναῦται, συμπάρελθον καὶ τὸν Ὀρρεά εἰς τὴν ἐκστρατείαν των, ὅπως

Ὀρφεύς.

διὰ τῆς λύρας αὐτοῦ παραμυθῇ τὰς θλίψεις αὐτῶν, ἐν-
θαρρύνῃ αὐτούς, καὶ κατευνάζῃ τὰς ἔριδας αὐτῶν.

Μεγίστη τῷ ὄντι καὶ σωτήριος εἶναι ἡ δύναμις τῆς
Ποιήσεως καὶ τῆς Μουσικῆς καὶ τῶν ἄλλων ὥραιων
τεχνῶν, ὅσάκις ἀνυψῶσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν Θεόν,
ὅσάκις ἐξεγείρωσιν αἰσθήματα εὐγενῆ, ὅσάκις ἐνθαρ-
ρύνωσιν εἰς ἔργα καλὰ καὶ μεγάλα, ὅσάκις προκα-
λῶσι τὸ ἔλεος, ἢ ἐμπνέωσι τὴν εἰρήνην καὶ τὴν γα-
λήνην εἰς τὰς τεταραγμένους ψυχάς. Ἀλλὰ βεβαίως
λησμονοῦσι τὴν ἐκπολιτιστικὴν ἀποστολὴν των αἱ
ὥραιαι αὗται τέχναι, δυσειδεῖς δὲ καὶ ὀλέθριαι εἰς τὴν
κοινωνίαν ἀποβαίνουσιν, ὅσάκις οὐδὲν εὐγενὲς καὶ ὑψη-
λὸν προτίθενται, ἀλλὰ τὴν ἐκθήλυνσιν καὶ τὴν χαρῶ-
νσιν τῶν ψυχῶν κατεργάζονται.

Ἄργος ὁ υἱὸς τοῦ Φρίξου κατεσκεύασεν ἐν Ἰωλκίᾳ
τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ μεταφέρῃ τὸν Ἰά-
σονα μετὰ τῶν συνεταίρων του εἰς Κολχίδα· εἰς τὴν
κατασκευὴν δὲ τοῦ πλοίου τούτου ὠδηγήθη ὁ Ἄργος
ὑπὸ τῶν συμβουλῶν τῆς Ἀθηνᾶς, τῆς θεᾶς τῆς φρονή-
σεως καὶ τῆς ἐργασίας, διὸ καὶ Ἐργάνη ἡ Ἀθηνᾶ
ἐπεκαλεῖτο, καθόσον ἡ φρόνησις ὑπαγορεύει καὶ τὴν
ἐργασίαν ὡς ἀνάγκην εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ πρέπει νὰ
ὀδηγῇ αὐτὴν πάντοτε.

Ὦνομέσθη δὲ τὸ πλοῖον ἐκ τοῦ Ἄργου, τοῦ ναυ-
πηγῆσαντος αὐτό, Ἀργῶ, Ἀργοναῦται δὲ οἱ ἐπ' αὐτοῦ
πλεύσαντες εἰς Κολχίδα. Ὅτε δὲ οἱ Ἀργοναῦται ἐφθ-
σαν εἰς τὴν Ἀἴαν, πρωτεύουσιν τῆς Κολχίδος, κατῴρ-
ωσαν μετὰ πολλοὺς κόπους καὶ βάσανα νὰ λάβωσι τὸ

χρυσοῦν θέραι καὶ ν' ἀναχωρήσωσι παραλαβόντες μεθ' ἐκυτῶν καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως Αἰήτεω Μήδειαν, ἥτις παρεκλούθησε τὸν Ἴάσονα ὡς σύζυγος αὐτοῦ. Ἐπανήλθον δὲ οἱ Ἀργοναῦται εἰς Ἴωλκόν, ἀλλὰ μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις καὶ περιπετείας, τὰς ὁποίας ὑπέφεραν ἔνεκα τῆς ἀδίκου ἐπιχειρήσεώς των.

Ἡ Μήδεια, διαβόητος καταστάσα ἐν Ἑλλάδι διὰ τὴν κακίαν καὶ τὴν μαγικὴν τῆς τέχνην, ἐγκατελείφθη ἐπὶ τέλους ὑπὸ τοῦ Ἰάσονος, νυμφευθέντος ἀντ' αὐ-

Ἀργώ.

τῆς ἄλλης. Τότε δὲ ἡ ἀποτρόπαιος αὕτη γυνή, ἀποφασίσασα νὰ φονεύσῃ τὰ ἀθῶα τέκνα, τὰ ὅποια μετὰ τοῦ Ἰάσονος εἶχεν ἀποκτήσει, ὅπως ἐκδικηθῇ αὐτόν, ἀπέδειξε μέχρι τίνος βαθμοῦ ἀπογνώσεως καὶ κακίας, δύνανται νὰ φθάσωσιν ἡ ζηλοτυπία καὶ τὸ μυσαρὸν πάθος τῆς ἐκδικήσεως, ὅσakis ἐμφωλεύωσιν ἐντὸς καρδίας ἀγρίας καὶ ἀκαλλιεργήτου!

Ὁ πόλεμος τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας.

Ὁ Λαῖος, βασιλεὺς τῶν Θηβῶν, ἦτο ἀπόγονος τοῦ Κάδμου. Οὗτος, ἐλθὼν κατὰ τὰς μυθικὰς παραδόσεις ἐκ τῆς Φοινίκης τῆς Ἀσίας, ἔκτισε τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Θηβῶν, ἣτις ἐξ αὐτοῦ ὠνομάσθη Καδμεία, καὶ πρῶτος εἰσήγαγεν ἐν Ἑλλάδι ἀλφάβητον συγκεῖμενον ἐκ δέκα καὶ ἑξ γραμμάτων. Ὁ Λαῖος ἔμαθεν ὑπὸ τοῦ χρησμοῦ ὅτι, ἂν ἀποκτήσῃ υἱόν, θέλει φονευθῇ ὑπ' αὐτοῦ.

Ὅθεν, ἄμα ἡ σύζυγός του Ἰοκάστη ἐγέννησεν υἱόν, ὃ Λαῖος τρυπήσας τὸ βρέφος εἰς τοὺς πόδας παρέδωκεν αὐτὸ εἰς βοσκούς ὥπως τὸ ἐκθέσωσιν εἰς τὸ ὄρος, τὸν Κιθαιρώνα.

Ἀλλὰ βοσκὸς τις, εὐρών τὸ βρέφος κρεμάμενον ἀπὸ τῶν ποδῶν εἰς τὸ ὄαρος, ἔτρωσεν αὐτό, καὶ τὸ ἔφερεν εἰς τὸν Πόλυβον βασιλέα τῆς Κόρινθου, ὅστις ὠνόμασε τὸ βρέφος *Οἰδίπου*, ἕνεκα τῶν ἐξωγκωμένων ποδῶν του, καὶ ἐφρόντισε περὶ τῆς ἀνατροφῆς αὐτοῦ.

Ὅτε δὲ ὁ Οἰδίπους ἡλικιώθη, συναντήσας ἐφ' ἑμμέλεις τὸν Λαῖον, ὃν δὲν ἐγνώριζε, καὶ συγκρουσθεῖς, ἐφόνευσεν αὐτόν.

Τότε ἐθασίλευσε τῶν Θηβῶν ὁ Κρέων ὁ ἀδελφός τῆς Ἰοκάστης. Ἀλλ' οἱ θεοὶ ὠργισμένοι κατὰ τῆς χώρας τῶν Θηβῶν ἐθασάνιζον αὐτὴν διὰ τῆς Σφίγγος, ἣτις ἦτο φοβερόν τέρας ἔχον πρόσωπον γυναικός, στήθος δὲ, πόδας καὶ οὐρὰν λέοντος, καὶ πτέρυγας ὀρέου.

Ἡ Σφίγξ ἐπρότεινεν εἰς τοὺς Θηβαίους τὸ ἀκόλουθον αἶνιγμα: «Ποῖον ζῶον τὸ μὲν πρῶτ' εἶναι τετράπουν, τὴν δὲ μεσημβρίαν δίπουν, καὶ τὴν ἐσπέραν τρίπουν;» ἐνόσω δὲ δὲν ἐλύετο τὸ αἶνιγμα τοῦτο, ἡ Σφίγξ κατέτρωγε τοὺς Θηβαίους. Ὁ δὲ βασιλεὺς Κρέων, ὅπως ἐλευθερώσῃ τὴν χώραν, ὑπεσχέθη τὸν θρόνον τῶν Θηβῶν, καὶ ὡς σύζυγον τὴν χήραν Ἰοκάστην, εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελε λύσει τὸ αἶνιγμα τῆς Σφίγγος.

Τότε ὁ νέος Οἰδίπους ἔλυσε τὸ αἶνιγμα, εἰπὼν ὅτι τὸ ὑπαινιττόμενον ζῶον εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὅστις κατὰ μὲν τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν του βαδίζει τετραποδῆτι, ἀκολούθως δὲ διὰ τῶν δύο ποδῶν του, καὶ ὅταν γηράσῃ, προσλαμβάνει βακτηρίαν. Ὄθεν ὁ μὲν Οἰδίπους ἀνηγορεύθη βασιλεὺς τῶν Θηβῶν καὶ ἐνυμφεύθη τὴν Ἰοκάστην, μὴ γνωρίζων ὁ δυστυχὴς ὅτι ἦτο υἱὸς τῆς, ἡ δὲ Σφίγξ καταπεσοῦσα ἐκ τοῦ βράχου ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκάλητο ἐφονεύθη.

Ὁ Οἰδίπους ἀπέκτησεν ἐκ τῆς Ἰοκάστης δύο υἱούς, τὸν Ἑτεοκλέα καὶ τὸν Πολυνείκην, καὶ δύο θυγατέρας, τὴν Ἀντιγόνην καὶ τὴν Ἰσμήνην.

Ὅτε μετὰ τινας χρόνους ἐγένετο γνωστὸν τὸ μέγα ἔγκλημα τοῦ Οἰδίποδος, ἡ μὲν δυστυχὴς Ἰοκάστη ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ τῆς ἐκρεμάσθη, ὁ δὲ Οἰδίπους μὴ ἀνεχόμενος πλέον τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἐτυφλώθη, καὶ ὀδηγούμενός ὑπὸ τῆς ἀγαθῆς θυγατρὸς του Ἀντιγόνης ἀπεμακρύνθη τῶν Θηβῶν, καταρασθεὶς τὸν Ἑτεοκλέα καὶ τὸν Πολυνείκην ὡς τέκνα τοῦ ἐγκλήματος.

Οἱ δὲ καταρασθέντες οὗτοι ἀδελφοὶ ἐτιμωρήθησαν

διὰ τοῦ ὀλεθρίου πάθους τῆς φιλαρχίας, διότι, φιλονεικήσαντες περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν Θηβῶν, δὲν συνεφώνησαν· ὅθεν ὁ Πολυνείκης κατέφυγεν εἰς τὸν Ἄδραστον, βασιλέα τοῦ Ἄργους, συζευχθεὶς δὲ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ κατώρθωσε νὰ κινήσῃ πόλεμον κατὰ τῆς πατρίδος του καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἑτεοκλέους. Ὁ πόλεμος οὗτος εἶναι ὁ λεγόμενος τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, ἐπειδὴ ἐκτὸς τοῦ Πολυνείκου καὶ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ Ἀδράστου, ἔλαβον μέρος εἰς τὸν κατὰ τῶν Θηβῶν τοῦτον πόλεμον καὶ ἄλλοι πέντε ἐκ τῶν τότε ἡγεμόνων τῆς Ἑλλάδος.

Διαρκούντος τοῦ πολέμου οἱ δύο ἀδελφοὶ Ἑτεοκλῆς καὶ Πολυνείκης, ἀγρίως μονομαχήσαντες, ἀμφοτέροι ἐφρονεύθησαν, καὶ οὕτω διὰ τοῦ μυσταροῦ ἐγκλήματος τῆς ἀδελφοκτονίας ἐτιμωρήθη τὸ αἰσχρὸν πάθος τῆς φιλαρχίας των, ἣ δὲ κατάρρα τοῦ πατρός των Οἰδίποδος πληρέστατα ἐξεπληρώθη !

Ἄλλ' αἱ Θῆβαι ἐσώθησαν, καὶ ὁ στρατὸς τοῦ Ἀδράστου καὶ τοῦ συμμάχου του ἀπεκρούσθη, οἱ δὲ σύμμαχοι τοῦ Ἀδράστου κατεστράφησαν, καὶ μόνος ὁ Ἀδραστός διὰ τῆς θαυμαστῆς ταχύτητος τοῦ ἵππου του διεσώθη. Καὶ ταῦτα πάντα, διότι ὁ μὲν μάντις Τειρεσίης προσεῖπεν εἰς τοὺς Θηβαίους ὅτι θείουσι σωθῆ ἂν ὁ Μενονικεύς, υἱὸς τοῦ Κρέοντος, θυσιάσῃ ἑαυτὸν εἰς τὸν Ἄρην, θεὸν τοῦ πολέμου, ὃ δὲ εὐγενὴς νέος Μενονικεύς, πλήρης φιλοπατρίας καὶ αὐταπαρνήσεως, ἅμα ἤκουσεν ὅτι ἐκ τοῦ θανάτου αὐτοῦ κρέμαται ἡ σωτηρία τῶν Θηβῶν, προθύμως ἐθυσιάσθη ὑπὲρ

πατρίδος πρὸ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως, μολονότι ὁ πατήρ του ἐκ φιλοστοργίας κινούμενος ἠθέλησε νὰ φυγαδεύσῃ αὐτόν!

Τὰ ὥραϊα παραδείγματα τῆς ἄκρας φιλοπατρίας, ἅτινα καὶ ὁ Κρόνος ἐν Ἀθῆναις καὶ ὁ Μενοικεύς ἐν Θήβαις μᾶς ἔδωκαν, ἃς διδάξωσιν ἡμᾶς νὰ θυσιάζωμεν προθύμως εἰς τὸν βωμὸν τῆς Πατρίδος καὶ τὰ πάθη, καὶ τὰς ἀναπαύσεις, καὶ τὰ χρήματα, καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν ἡμῶν, ἐπ' ἀγαθῇ τῆς φιλότητος Ἑλλάδος, ὅπως ἄξιοι τῶν ἐνδόξων ἡμῶν προγόνων ἀναφανῶμεν.

Ἄλλ' ἂν καὶ ὁ Ἀδραστος ἐνώπιον τῶν Θηβῶν ἐνίκηθῃ, ἐλθόντος ἔμως εἰς ἐπικουρίαν αὐτοῦ τοῦ γενναίου Θησέως, καθὰ λέγει ὁ Πλούταρχος, κατέρωσσε νὰ παραλάβῃ τὰ πτώματα τῶν πεσόντων ἐνώπιον τῆς Καδμείας, ὅπως θάψῃ αὐτά. Τὴν ἤτταν ταύτην τῶν ἐπτὰ ἡγεμόνων ἐξεδίκησαν διὰ μεταγενεστέρου πολέμου εἰ υἱοὶ αὐτῶν, οἱ καλούμενοι Ἐπίγονοι, οἵτινες νικήσαντες τοὺς Θηβαίους, εἰσῆλθον νικηταὶ ἐνὶ τῇ πόλει, καὶ ἀνηγόρευσαν βασιλεία τῶν Θηβῶν τὸν υἱὸν τοῦ Πολυνείκου· Θέρανδρον.

Ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος.

Τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ἰδίως ἐξύμνησε διὰ τῆς Ἰλιάδος ὁ Ὅμηρος, ὅστις εἶναι ὁ ἀρχαιότερος τῶν σωζομένων ποιητῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὁμολογεῖται δὲ παρὰ πάντων ὡς ὁ μεγαλύτερος ποιητὴς οὐχὶ μόνον τῆς Ἑλλάδος ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ κόσμου.

Κατὰ τὰ Ἀσιατικὰ παράλια τοῦ Ἑλλησπόντου ἔκειτο ἡ πόλις Τρωάς, ἡ Τροία, καὶ Ἰλιον καλουμένη. Ἐπ' αὐτῆς ἐβασίλευεν ὁ εὐδαίμων ἡγεμὼν Πρίαμος, ὅστις εἶχε πεντήκοντα υἱούς, ἐξ ὧν ὁ πρεσβύτερος ἑκαλεῖτο Ἑκτωρ καὶ ἦτο ὁ ἀνδρείότερος τῶν Τρώων, ὃ δὲ δευτερότοκος Πάρις ἢ Ἀλέξανδρος. Οὗτος διεκρίνετο διὰ τὸ κάλλος αὐτοῦ· ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ κάλλος τοῦ σώματος, ὅσας δὲν συναδεύηται ὑπὸ τοῦ ψυχικοῦ κάλλους, καθίσταται συνήθως ἐπιβλαβὲς καὶ εἰς τοὺς ἀνδρας καὶ εἰς τὰς γυναῖκας.

Ὁ Πάρις, μεταβὰς ἐκ τῆς Τρωάδος εἰς τὴν Σπάρτην, ὅπου ἐβασίλευεν ὁ ξανθὸς Μενέλαος, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀτρέως, ἐφιλοξενήθη παρ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐρασθεὶς τῆς ὥραίας Ἑλένης, τῆς συζύγου τοῦ Μενελάου, καὶ ἀγαπηθεὶς παρ' αὐτῆς, ἀπήγαγεν αὐτὴν εἰς τὴν Τρωάδα. Καὶ ἰδοὺ ἡ αἰτία τοῦ κατὰ τῆς Τρωάδος πολυετοῦς πολέμου, ὅστις καὶ τοὺς Ἕλληνας καιρίως ἐξημύωσε, καὶ τὴν Τρωάδα κατέστρεψε. Τὸ κάλλος τῆς Ἑλένης καὶ τὸ κάλλος τοῦ Πάριδος ἐπροκάλεσαν τὸ αἰσχρὸν ἔγκλημα τῆς ἀπαγωγῆς. Τὸ δὲ ἔγκλημα τοῦτο ἐπέφερεν ὡς συνέπειαν τὸν καταστρεπτικὸν πόλεμον!

Τὴν κατὰ τοῦ Μενελάου ὕβριν τοῦ Πάριδος ἐθεώρησαν οἱ Ἕλληνες ὡς ὕβριν κοινήν, ὅθεν διὰ νὰ ἐκδικήσωσιν αὐτὴν ἐξεστράτευσαν κατὰ τῆς Τρωάδος ἅπαντες οἱ τότε ἥρωες καὶ ἡγεμόνες τῆς Ἑλλάδος, ἀρχηγὸν δὲ τῆς ἐκστρατείας ἔταξαν τὸν βασιλέα τῶν Μυκηνῶν Ἀγαμέμνονα, ἀδελφὸν πρεσβύτερον τοῦ Μενελάου. Μεταξὺ τῶν ἐκστρατευσάντων ἡρώων διεκρίνοντο

ὁ ἔνδοξος εἰς τὸ δόρυ Ἰδομενεύς, βασιλεὺς τῆς Κρήτης, ὁ πελυμῆχανος Ὀδυσσεύς, βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης, ὁ μεγάρουμος Αἶας, βασιλεὺς τῆς Σαλαμῖνος, ὁ Μενεσθεὺς ὁ διαδεχθεὶς τὸν Θησέα εἰς τὸ βασίλειον τῶν Ἀθηναίων, ὁ ἡδυεπὴς Νέστωρ, βασιλεὺς τῆς Πύλου, ὁ Διομήδης, βασιλεὺς τοῦ Ἄργους, ὁ καλὸς τοξότης Φιλοκτήτης, ὁ Ἐλεφήνωρ, ὁ βασιλεὺς τῶν ἐν Εὐβοίᾳ Ἀθάντων, πρὸς ὃν ὁ Θησεὺς ἀναχωρῶν ἐξ Ἀθηναίων εἶχε στείλει τοὺς υἱοὺς του, καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων.

Ἀλλὰ ὁ νέος Ἀχιλλεύς, ὁ ἡγεμὼν τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ Μυρμιδόνων, διεκρίνετο μεταξὺ ὄλων τῶν Ἑλλήνων διὰ τε τὸ κάλλος καὶ τὴν ἀκαταμάχητον ἀνδρείαν αὐτοῦ.

Κατὰ τὰς μυθικὰς παραδόσεις ἡ μήτηρ τοῦ Ἀχιλλέως Θέτις, ὅπως καταστήσῃ τὸ σῶμά του ἄτρωτον, ἐθάπτισεν αὐτὸν εἰς τὰ ὕδατα τῆς Στυγός. Τρωταὶ δὲ ἔμειναν μόνον αἱ πτέρναι τοῦ παιδός, διότι ἐξ αὐτῶν ἐκράτει αὐτὸν ἡ Θέτις, ὥστε αἱ πτέρναι μόναι δὲν ἐθράχθησαν· εὐκόλως δὲ ἐννοοῦμεν ὅτι τὸ μύθευμα τοῦτο ὑπεδείκνυνεν ὅτι τοσοῦτον ἀνδρεῖος ἦτον ὁ Ἀχιλλεύς, ὥστε μόνον ὀπισθεν, ἦτοι ἐξ ἐνέδρας καὶ ἐπιβουλῆς, ἠδύνατο νὰ τρωθῇ καὶ ν' ἀποθάνῃ.

Φθάσαντες οἱ Ἕλληνες ἐξ Αὐλίδος τῆς Βοιωτίας, ὅπου πάντες εἶχον συγκεντρωθῇ, εἰς τὰ παράλια τῆς Τρωάδος, ἀνέσυραν εἰς τὴν παραλίαν τὰ πλοῖά των, καὶ ἐπεχείρησαν νὰ ἐκπορθήσωσι τὰ τείχη τῆς Τρωάδος· ἀλλ' ἀποτυχόντες περιωρίσθησαν νὰ καταστρέψωσι τὰ περὶχωρα καὶ τὰς παρακειμένας πόλεις, καὶ

οὕτω παρήλθον ἑννέα ἔτη, ἣ δὲ Τρωάς ἔμενεν ἀπόρ-
θητος.

Κατὰ τὴν ἄλωσιν τῶν παρακειμένων τούτων πό-
λεων ὁ μὲν Ἀγαμέμνων ἔλαβεν αἰχμάλωτον τὴν Χρυ-
σηίδα, θυγατέρα τοῦ ἐν Χρύσει ἱερέως τοῦ Ἀπόλλωνος,
ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς τὴν Βρυσηίδα.

Ὅτε δὲ ὁ γέρον πατήρ τῆς Χρυσειδος προσέφερε
πλούσια λύτρα εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα, ὅπως τῷ ἀπο-
δώσῃ τὴν θυγατέρα του, ὁ δὲ Ἀγαμέμνων ἀπέπεμ-
ψεν ὑπερηφάνως τὸν ἱερέα, ὁ θεὸς Ἀπόλλων ὀργισθεὶς
κατὰ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν πρὸς τὸν ἱερέα του ὕβριν
ἔπεμψε νόσον καταστρεπτικὴν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν στρα-
τόπεδον. Ὅπως ἐξιλεωθῇ ἡ ὀργὴ τῶν θεῶν, ὁ Ἀγα-
μέμνων ἠναγκάσθη ν' ἀποδώσῃ τὴν Χρυσηίδα εἰς τὸν
πατέρα τῆς, ἀλλ' ἀντ' αὐτῆς ἀδίκως ἀπῆρτησε τὴν τοῦ
Ἀχιλλεύως αἰχμάλωτον Βρυσηίδα.

Καὶ ὁ μὲν Ἀχιλλεὺς παρεχώρησεν ἅκων εἰς τὸν
ἄνακτα Ἀγαμέμνονα τὴν Βρυσηίδα, ἀλλὰ χολωθείς
ἀπεσύρθη εἰς τὴν σκηνὴν του καὶ δὲν ἐλάμβανε μέρος
εἰς τὰς μάχας· οἱ δὲ Ἕλληνες στερηθέντες τῆς ἀρω-
γῆς τοῦ ἀκαταμαχήτου τούτου ἥρωος ὑπέφεραν τὰ
πάνδενα ὑπὸ τῶν Τρώων.

Ὅθεν ἡ πρὸς τὸν Ἀχιλλέα ἀδικία τοῦ Ἀγαμέμνο-
νος καὶ ἡ παρακολουθήσασα αὐτὴν ὀργὴ τοῦ Ἀχιλλεύως
μεγάλας συμφορὰς ἐπροκάλεσαν.

Ὁ Ὀμηρὸς ἀρχίζει τὸ ἀμίμητον ποίημα τῆς Ἰλιά-
δος του ἐπικαλούμενος τὴν θεὰν νὰ ψάλῃ τὴν ὀργὴν
τοῦ Ἀχιλλεύως, τὴν προκαλέσασαν τῶσας καταστρο-

φῶς εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὅπως παραστήσῃ πόσον καταστρεπτικὸν πάθος εἶναι ἡ ὀργή, καὶ πόσον ἐπομένῳ ὀφείλομεν ν' ἀποφεύγωμεν τὰς ἀδικίας καὶ τὰς ἀφορμὰς τὰς προκαλούσας τὸ ὀλέθριον τοῦτο πάθος, καὶ τὰς ὀλεθρίας αὐτοῦ συνεπειάς, ἧτοι τὰς διχονοίας καὶ τὰς διχοστασίας.

Ἐθαρρυνθέντες οἱ Τρῶες ἐκ τῆς ἀπουσίας τοῦ Ἀχιλλεύως, τοσοῦτον ὑπερίσχυσαν τῶν Ἑλλήνων, ὥστε παρ' ὀλίγον ἐκυρίευσαν καὶ κατέκαιον τὰ πλοῖα αὐτῶν, ὅτε ὁ Τελαμώνιος Αἴας, ὅπως ἐγκαρδιώσῃ τοὺς μαχομένους, φωνάζει πρὸς αὐτούς : « Ἢ ὦρα ἦλθε κοῦρ' ἢν πρόκειται ἢ ν' ἀποθάνωμεν ἢ νὰ σωθῶμεν· ἢ ἐλπίζετε ὅτι ἂν ὁ Ἑκτωρ κυριεύσῃ τὰ πλοῖα θέλομεν δυνήθῃ νὰ ἐπανέλθωμεν πεζοὶ εἰς τὴν Πατρίδα ; »

Ὁ δὲ Πάτροκλος, ὁ ἐπιστήθιος φίλος τοῦ Ἀχιλλεύως, βλέπων τὸν μέγαν κίνδυνον τῶν Ἑλλήνων, μετὰ θαυμάσιον καθικέτευε τὸν φίλον του νὰ τῷ παραχωρήσῃ τὴν πανοπλίαν του καὶ τοὺς Μυρμιδόνες, ὅπως ἐξέλθῃ πρὸς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων· ὁ Ἀχιλλεύς συνήνεσε, καὶ ὁ Πάτροκλος ἐξελθὼν εἰς τὴν μάχην ἀπέκρουσε τοὺς Τρῶας μέχρι τῶν Σκαιῶν Πυλῶν τῆς Τρωάδος, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐφρονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἑκτορος.

Ὁ Ἀχιλλεύς, ἀφοῦ ἐκλαυσε πικρότατα τὸν θάνατον τοῦ φίλου του, λαθὼν νέα ὅπλα παρὰ τῆς μητρός του, ἐξῆλθεν εἰς τὴν μάχην, ὅπως ἐκδικηθῇ τὸν θάνατον τοῦ φίλου του. Μετὰ πολλοὺς δὲ ἀγῶνας φονεύει τὸν Ἑκτορα, καὶ θέσας τὸ πτώμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦς πόδας ὀπισθεν τῆς ἀμάξης του, ἔσυρεν αὐτό, ἐνῷ ὁ Πρίαμος

καὶ ἡ Ἑκάβη ὠδύροντο ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς Τροίας, μαύρη δὲ νύξ ἐκάλυπτε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Ἀνδρομάχης τῆς φιλτάτης τοῦ Ἑκτορος συζύγου.

Μετὰ τὸν φόγον τοῦ Ἑκτορος ὁ Ἀχιλλεὺς ἀποσυρμένος εἰς τὴν σκηνὴν του κηδεύει τὸν φίλον του Πάτροκλον, καὶ τῷ προσφέρει τὰς ἐπικηδεῖους τιμὰς. Ἐν τούτοις τῷ παρουσιάζεται ὁ γέρον Πρίαμος καθικεύων γὰ τῷ ἀποδοθῆ τὸ πτώμα τοῦ υἱοῦ του Ἑκτορος. Ὁ δὲ γενναῖος Ἀχιλλεὺς συγκινηθεὶς φιλοφρονεῖ τὸν δυστυχῆ πατέρα καὶ εὐχαρίστως τῷ ἀποδίδει τὸν νεκρόν, σεβασθεὶς τὸ γῆράς του καὶ τὸ πατρικὸν φίλτρον του.

Ἄλλ' ἐπὶ τέλους ἔφθασε καὶ ἡ τελευταία ὥρα τοῦ Ἀχιλλέως. Περὶ τὰς Σκαιὰς Πύλας τῆς Τρωάδος ἐπλήγωσεν αὐτὸν καιρίως ὁ Πάρις, τοξεύσας αὐτὸν ὀπίσθην κατὰ τὴν τρωτὴν πτέρναν.

Πάρις.

Δεινὸς δὲ ἀγὼν διεξήχθη καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὅπως οἱ Ἕλληνες διασώσωσιν ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Τρώων τὸν τραυματισμένον ἥρωά των, τὸν ὁποῖον εὐτυχῶς διέσωσαν, καὶ ἐπὶ δέκα ἑπτὰ ἡμέρας ἐθρήνησαν τὸν θάνατόν του.

Ἐν τούτοις τὸ Ἴλιον ἔμεγεν ἀπόρρητον, καὶ ἡ ἀνδρεία τῶν Ἑλλήνων βεβαίως δὲν ἤθελε κυριεύσει αὐτό, ἂν δὲν ἐπῆρχετο συναρωγὸς αὐτῆς ἡ φρόνησις τοῦ πολυμηχάνου Ὀδυσσεως, ὅστις ἐπροκάλεσε τὴν κατα-

σκευὴν τοῦ Δουρείου ἵππου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐκρύβησαν ἑκατὸν ἄνδρες "Ελληνες" καὶ ὁ μὲν μέγας ἵππος ἐγκτελείφθη ἐνώπιον τῆς Τρωάδος, ὁ δὲ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἐπροσποιεῖτο ὅτι ἀναχωρεῖ καὶ διαλύει τὴν πολιορκίαν. Οἱ δὲ Τρῶες πλή-

Ἀχιλλεύς.

ρεις ἀγαλλιάσεως ἐκρήμνισαν τὰς πύλας καὶ μέρος τοῦ τείχους, ὅπως μεταφέρωσιν ἐντὸς τῆς πόλεως τὸν ὀλέθριον ἵππον. Ἐξελθόντες δὲ οἱ ἐν αὐτῷ κεκρυμμένοι καὶ ἐπανεληθόντες οἱ δὴθεν ἀναχωρήσαντες, ἐκυρίευσαν καὶ κατέστρεψαν διὰ τοῦ πυρός καὶ τοῦ ξίφους καὶ τὴν Τρωάδα καὶ τοὺς Τρῶας καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν, ἐξ ὧν διεσώθησαν μόνοι οἱ Ἀντήνωρ καὶ ὁ Αἰνείας, ὅστις μεταβὰς εἰς Ἰταλίαν, ὑπῆρξεν ὁ πρόγονος τῶν Ἰδρυτῶν τῆς Ρώμης Ρωμύλου καὶ Ρέμου.

Τοιοιουτρόπως μετὰ δεκαετὴ πολιορκίαν κατεστράφη ἡ Τρωάς καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῆς. Ἀλλὰ καὶ οἱ νικηταὶ ἐπιστρέφοντες εἰς τὰς πατρίδας τῶν πολλὰ ὑπέφερον, τιμωρόμενοι ὑπὸ τῆς θείας δίκης, διότι δὲν ἐσεβάσθησαν τὰ ἱερὰ τῆς Τρωάδος.

Εἰς τὸ ἐπικὸν ποίημα Ὀδύσσειαν διέλαβεν ὁ Ὅμη-
ρος τὰς παραδόξους καὶ πολυχρονίους περιπλανήσεις
τοῦ Ὀδυσσεύως, μέχρις οὗ κατώρθωσε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς
τὴν πατρίδα του Ἰθάκην, ὅπου εὔρε τὴν πιστὴν καὶ

Ὀδυσσεὺς καὶ Πηνελόπη.

ἀφωσιωμένην σύζυγόν του Πηνελόπην, ἥτις διὰ τῆς
ἐξόχου φρονήσεως της διέφυγε τὰς ἀπαιτήσεις τῶν
μνηστήρων αὐτῆς, τοὺς ὁποίους ἐπὶ τέλους κατέστρε-
ψεν ὁ Ὀδυσσεύς.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν μηχανημάτων τοῦ Ὀδυσσεύς, τὰ ὅποια διηγεῖται ὁ Ὅμηρος, εἶναι καὶ ἡ διάσωσις αὐτοῦ ἀπὸ τὰς μυθολογουμένας Σειρήνας, αἵτινες διὰ τῶν ἐλκυστικῶν ᾠδμάτων τῶν προσείλκουν τοὺς ναυτιλλομένους καὶ κατέστρεφον αὐτούς.

Ὁ πολυμήχανος ὅμως Ὀδυσσεὺς τῶν μὲν ναυτῶν τοῦ τὰ αὐτία ἔφραξε διὰ κηροῦ, αὐτὸς δὲ ἐδέθη εἰς τὸν ἱστὸν τοῦ πλοίου, ὅπως ἀκούσῃ μὲν τὰ γλυκύτατα ᾠσματα, ἀλλὰ μὴ παρασυρθῇ ὑπ' αὐτῶν, καὶ οὕτω διεσώθη, διδάξας συγχρόνως καὶ ἡμᾶς ὅτι, ἐὰν θέλωμεν νὰ σωζώμεθα ἐκ τῶν κινδύνων τῆς κολακείας καὶ τῶν φθοροποιῶν ἡδονῶν, ὀφείλομεν νὰ μὴ δίδωμεν ἀκρόασιν εἰς τὰς θελκτικὰς αὐτῶν προσκλήσεις, ἀλλὰ προσκεκολλημένοι νὰ ἐμμένωμεν εἰς τὸν ἱστὸν τῆς ἀρετῆς.

B'

ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ

Περὶ τὰ ὀκτακόσια ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ἦτοι πρὸ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος (776 π.Χ.), ὀλίγα δὲ ἔτη μετὰ τὸν μέγαν ποιητὴν Ὅμηρον, ἐγεννήθη ἐν Σπάρτῃ τῆς Πελοποννήσου ὁ Λυκοῦργος, ὁ μέγας νομοθέτης τῆς Σπάρτης. Πατὴρ τοῦ Λυκοῦργου ἐλέγετο ὁ Εὐνόμος, βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, καταγόμενος ἐκ τοῦ Ἡρακλέους.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ βασιλέως Εὐνόμου, ὡς ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος, ἡ ἀταξία καὶ ἡ ἀνομία εἶχον κυριεύσει τὴν Σπάρτην, ὡς ἐκ τῆς ἀδυναμίας τῶν

Λυκοῦργος.

βασιλέων καὶ τῆς θρασυτήτος τοῦ λαοῦ. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ Εὐνόμου διεδέχθη αὐτὸν ὁ μεγαλύτερος ἀδελφὸς τοῦ Λυκοῦργου, Πολυδέκτης καλούμενος. Ὅτε δὲ καὶ ὁ Πολυδέκτης μετ' ὀλίγον χρόνον ἀπέθανεν, ἀνέλαβε τὴν βασιλείαν ὁ Λυκοῦργος, μὴ ὄντος γνωστοῦ ὅτι ἡ σύζυγος τοῦ ἀδελφοῦ του Πολυδέκτου εἶχε μείνει ἐγκυος. Ἀλλ' ἅμα τοῦτο ἐγένετο γνωστὸν εἰς τὸν

Λυκοῦργον, ἀμέσως ἀνήγγειλεν ὅτι θέλει διέπει τὴν βασιλείαν οὐχὶ πλέον ὥς βασιλεύς, ἀλλ' ὥς ἐπίτροπος τοῦ περιμενομένου διαδόχου.

Ὅτε δὲ ἡ χήρα τοῦ Πολυδέκτου ἐν τῇ δοξομανίᾳ τῆς ἐπρότεινε κρυφίως εἰς τὸν Λυκοῦργον ὅτι εἶναι ἐτοίμη νὰ φονεύσῃ τὸ κυφορούμενον ἐὰν ὁ Λυκοῦργος θελήσῃ νὰ τὴν νυμφευθῇ, ὅπως συμβασιλεύσωσιν, ὁ Λυκοῦργος ἀπεστράφη τὴν φιλόδοξον καὶ κακοῦργον ταύτην γυναῖκα, ἀλλὰ διὰ νὰ σώσῃ τὸν διάδοχον, ἐπροσποιήθη ὅτι δέχεται τὰς αἰσχροὺς προτάσεις τῆς, ἐὰν εἰς αὐτὸν ἐμπιστευθῇ τὸ βρέφος ἅμα γεννηθῇ.

Ἐνταῦθα ἅς θαυμάσωμεν οὐχὶ μόνον τὴν φρόνησιν, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐθύτητα καὶ τὸ φιλοδίκαιον τοῦ ἀνδρός, ὅστις ἐνώπιον τῆς ἀληθείας, ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης, καὶ αὐτὴν τὴν ὑπερτάτην δόξαν τοῦ βασιλικοῦ θρόνου μετ' ἀγανακτήσεως ἀπέκρουσεν.

Ὅτε τὸ βρέφος ἐγεννήθη παρέλαθεν ἀμέσως αὐτὸ ὁ Λυκοῦργος, τὸ παρούσας εἰς τοὺς Σπαρτιάτας ὥς βασιλέα αὐτῶν, τὸ ἔθεσεν ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου καὶ τὸ ὠνόμασε Χαρίλαον.

Πάντες δὲ ἠγάπησαν καὶ ἐτίμησαν τὸν Λυκοῦργον διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην του· οἱ πλείστοι δ' ἐσέβοντο καὶ ὑπῆκουον αὐτὸν μᾶλλον διὰ τὰς προσωπικὰς του ἀρετὰς παρά διὰ τὴν βασιλικὴν του ἐξουσίαν.

Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ φθόνος, αὐτὸς ὁ κακὸς δαίμων τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, δὲν ἀφῆκεν ἥσυχον καὶ τὸν Λυκοῦργον. Ἐκτὸς δὲ τῶν φθονερῶν, οὔτινες ἐρραδιούρ-

γουν καὶ ἀντέπραττον, ὑπῆρχον καὶ οἱ συγγενεῖς τῆς
 χήρας βασιλίσσης, οἵτινες, ἐκδικούμενοι διὰ τὴν μὴ
 ἐκπλήρωσιν τῶν φιλοδόξων σκοπῶν τῆς, κατέτρεχον
 τὸν Λυκοῦργον καὶ διέβαλλον αὐτόν, διαδίδοντες ὅτι
 θέλει φονεῦσαι τὸν νέον βασιλέα Χαρίλαον, ὅπως δια-
 δεχθῇ αὐτόν.

Ὁ Λυκοῦργος ἐπιθυμῶν νὰ διασώσῃ ἀκηλίδωτον
 τὴν ὑπόληψίν του, καὶ φοβούμενος μήπως τυχὸν πάθῃ
 τι ὁ Χαρίλαος, καὶ ἀποδοθῇ εἰς αὐτόν τὸ δυστύχημα
 ὑπὸ τῆς συκοφαντίας, ἀπεφάσισε ν' ἀναχωρήσῃ καὶ νὰ
 διαμείνῃ μακρὰν τῆς Σπάρτης, μέχρις οὗ ὁ Χαρίλαος
 ἡλικιωθῇ καὶ ἀποκτήσῃ διάδοχον.

Ἀλλὰ συγχρόνως ἐπεθύμει ὁ φιλότιμος καὶ φιλό-
 πατρις Λυκοῦργος ἀναχωρῶν ἀπὸ τῆς Σπάρτης ν' αὐ-
 ξήσῃ τὰς γνώσεις του, ὅπως ἐπανερχόμενός ποτε εἰς
 τὴν Πατρίδα του, ἀναφανῇ ὡφέλιμος εἰς αὐτήν.

Ὅθεν μετέβη εἰς τὴν μεγάλονησον Κρήτην, ὅπως
 σπουδάσῃ ἐπιτοπίως τοὺς σοφοὺς νόμους τοῦ Μίνως,
 καὶ νὰ σχετισθῇ μετὰ τῶν ἐνδοξοτέρων ἀνδρῶν τῆς
 Κρήτης. Ἐνὰ δὲ ἐκ τῶν σοφῶν καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν
 τῆς Κρήτης, τὸν ποιητὴν καὶ μουσικὸν Θάλητα ἀπέ-
 στειλεν ὡς πρόδρομόν του εἰς τὴν φίλην του Σπάρ-
 την, ὅπως διὰ τῶν μελωδικῶν ποιημάτων του κατευ-
 νάσῃ τὰ πάθη τῶν Σπαρτιατῶν καὶ συνηθίσῃ αὐτοὺς
 εἰς τὴν εὐπείθειαν καὶ τὴν ὁμόνοιαν, προετοιμάζων
 οὕτως αὐτοὺς διὰ τὴν νομοθεσίαν, τὴν ὅποιαν ἐρανη-
 σθεῖς ὁ Λυκοῦργος ἐν Κρήτῃ, ἐσκόπευε νὰ εἰσαγάγῃ
 εἰς τὴν Πατρίδα του, ὅπως δοξάσῃ αὐτήν.

Ἀπὸ τῆς Κρήτης ἐπλευσεν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ὅπου ὑπῆρχον ἀποικίαι Ἑλληνικαί, ὅπως μετὰ τὴν λιτὴν δίαιταν τῆς Κρήτης σπουδάζει καὶ τὴν Ἀσιατικὴν τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν.

Εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν εὔρεν ὁ Λυκοῦργος ἑν ἀντίγραφον τῶν ποιημάτων τοῦ Ὀμήρου. Πολὺ ὀλίγον γνωστὰ ἦσαν τότε τὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅθεν λαβὼν ἀντίγραφον ὁ Λυκοῦργος ἔφερεν αὐτὸ εἰς τὴν Πατρίδα του, καὶ οὕτω διὰ τοῦ Λυκοῦργου ἐγένοντο κατὰ πρῶτον

Ὀμηρος.

γνωστὰ εἰς τοὺς Ἕλληνας αἱ δύο ἀθάνατοι θυγατέρες τοῦ μεγάλου Ποιητοῦ, τοῦ ὁποίου τὴν γένεσιν ἐπτὰ ἑλληνικαὶ πόλεις ἐφιλονείκουν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ὁ Ὀμηρος ὑπολαγίζουσιν ὅτι ἔζησε περὶ τὰ ἑκατὸν ἔτη πρὸ τοῦ Λυκοῦργου.

Περὶ τῶν δύο τούτων ἀθανάτων θυγατέρων του, τῆς

Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας, ὠμιλήσαμεν ἤδη ὅτε ἐξεθέσαμεν τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ἐν τῷ βίῳ τοῦ Θησεΐως. Ὁ Λυκοῦργος ἐθεώρησεν ἀναγκαιοτάτην καὶ διδακτικωτάτην εἰς τοὺς νέους τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἡρωϊκῶν ποιημάτων τοῦ Ὀμήρου, τὸν ὅποιον ἅπαντες οἱ αἰῶνες ἐθαύμασαν καὶ ἐτίμησαν καὶ αἰωνίως θέλουσι θαυμάζει. Καὶ κατ' αὐτὴν τὴν πρώτην μετὰ Χριστὸν ἑκα-

Ἀποθέσεις Ὀμήρου.

τονταστηρίδα δὲν ἐδίστασαν ν' ἀποθεώσωσιν αὐτόν, ὡς ἐκ τῆς παρατιθεμένης εἰκόνης ἐξ ἀναγλύφου σφισμένου ἐν τῷ Βρεττανικῷ Μουσείῳ τοῦ Λονδίνου πρόκύπτει.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς Κρήτης καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐλέγετο ὅτι ὁ Λυκοῦργος ἐπεσκέφθη καὶ τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Λιβύην καὶ τὴν Ἰθέρειαν, καὶ αὐτοὺς τοὺς γυμνοσοφιστάς τῆς Ἰνδικῆς.

Ἐν τούτοις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπόθουν τὸν ἀπόντα Λυκοῦργον, καὶ πολλάκις προσεκάλουν αὐτόν εἰς τὴν Σπάρτην, ἐνθυμούμενοι τὸ ἡγεμονικὸν ὕψος καὶ τὴν πειστικὴν δύναμιν αὐτοῦ. Ἐπανῆλθε λοιπὸν ὁ Λυκοῦργος προτιθέμενος νὰ φέρῃ ῥιζικὴν μεταβολὴν εἰς τὰ τῆς Σπάρτης, μηδὲν ἀγαθὸν ἐλπίζων ἐξ ἀπλῶν τροπολογιῶν τῶν ὑπαρχόντων θεσμῶν. Μεταβάς δὲ εἰς Δελφοὺς, ὅπως συμβουλευθῇ τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐνεθαρρύνθη ὑπ' αὐτοῦ, ἀποκαλέσαντος τὸν Λυκοῦργον θεοφιλῆ καὶ μᾶλλον θεὸν ἢ ἄνθρωπον, καὶ βεβαιώσαντος ὅτι διὰ τῆς νομοθεσίας αὐτοῦ ἡ Σπάρτη θέλει ἀναφανῆ ἢ κρατίστη τῶν πολιτειῶν.

Ὅθεν ἐπανελθὼν εἰς τὴν Πατρίδα του ἐπεχείρησε τὴν μεταρρύθμισιν, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς συνέσεως καὶ προφυλάξεως, συνεννοούμενος κρυφίως μετὰ τῶν ἀρίστων· διότι δυστυχῶς οἱ λαοί, καὶ μάλιστα οἱ διεφθαρμένοι, δυσκόλως ἀνέχονται τὰς σωστικὰς μεταρρυθμίσεις. Καὶ κατὰ πρῶτον ἐσύστησε τὴν Γερουσίαν, τὴν ὁποίαν ἐθεώρησεν ὡς ἔρμα ἀναγκαιότατον πρὸς ἰσορροπίαν τοῦ σκάφους τῆς πολιτείας· διότι, ἐὰν μὲν

ἡ πολιτεία ἐξέκλινε πρὸς τὴν δημοκρατίαν, τὴν ὀχλαγωγίαν καὶ τὴν ἀταξίαν, ἡ Γερουσία συνενουμένη μετὰ τῶν βασιλέων ἐπανέφερε τὴν ἰσορροπίαν καὶ τὴν τάξιν· ἐὰν δὲ ἡ βασιλεία ἐξέκλινεν εἰς τυραννίαν, ἡ Γερουσία συνενουμένη μετὰ τοῦ λαοῦ ἐπανέφερε τὴν εὐνομίαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν. Τὰ δὲ δυστυχήματα, αἱ στάσεις καὶ ἡ κακοπολιτεία τῶν Ἀργείων καὶ Μεσσηνίων, οἵτινες καὶ ἀπολύτως βασιλευόμενοι, καὶ ἀπολύτως δημοκρατούμενοι οὐδαμῶς ἠτύχησαν, ἀνέδειξαν, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, τὴν σοφίαν καὶ τὴν πρόνοιαν τοῦ Λυκούργου, ὅστις συγκεράσας διὰ τῆς Γερουσίας τὴν πολιτείαν θεῖον εὐτύχημα ἐχορήγησεν εἰς τὴν Σπάρτην.

Ἀκολούθως ὁ Λυκούργος ἐφρόντισε νὰ καταστήσῃ πάντα πολίτην Σπαρτιάτην ἰδιοκτήτην γαιῶν, ἱκανῶν νὰ διατρέφωσιν αὐτόν, ὅπως οὕτω παύσωσιν αἱ ἀντιζηλῖαι, τὰ παράπονα, οἱ φθόνοι καὶ αἱ ἀμοιβαῖαι καταδρομαί, πάντες δὲ ἀγαπήσωσι τὴν τάξιν καὶ τὴν εὐνομίαν, διότι εἰς τὴν ἀταξίαν καὶ τὰς ἀνατροπὰς ῥέπουσιν οἱ μηδὲν ἔχοντες νὰ χάσωσι.

Γνωρίσας δὲ ὁ Λυκούργος τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς πολυτελείας, τῆς τρυφῆς καὶ τῆς φιλοχρηματίας, ἐξ ὧν καὶ τὰ ἄτομα καὶ τὰ ἔθνη καταστρέφονται, ἐπροσπάθησε διὰ τῶν λιτῶν συσσιτίων, καὶ διὰ τῆς εἰσχωγῆς σιδηροῦ ὀγκώδους καὶ βαρέος νομίματος, καταργηθέντων τῶν χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν, νὰ συνηθίσῃ τοὺς Σπαρτιάτας εἰς δίαιταν λιτὴν, νὰ ἐξαλείψῃ τὴν φιλοχρηματίαν καὶ τὴν ἐξωθεν εἰσαγομένην πολυτέ-

λειαν, καὶ νὰ ἐμψυχώσῃ τὴν ἐγγύριον καὶ ἀναγκαιάν
βιομηχανίαν.

Αἱ κατὰ τῆς πολυτελείας, τῆς τρυφῆς καὶ τῆς φι-
λοχρηματίας εὐγενεῖς προσπάθειαι τοῦ Λυκοῦργου ἡρέ-
θισαν δυστυχῶς κατ' αὐτεῦ τοὺς πλουσίους, τῶν
ὀπίων ἢ συνήθους μὲν εἶναι τὸ νὰ ἐπιδεικνύωσι διὰ
τῆς πολυτελείας τὰ πλούτη των, ἐνῶ τὰ πλούτη,
ὁῶρα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῆς τυφλῆς Τύχης, οὐδεμίαν
προσωπικὴν ἀξίαν καὶ τιμὴν περιάπτουσιν, ἐὰν ὑπὸ
τῆς ἀρετῆς δὲν διέπωνται.

Μεταξὺ τῶν δυσηρεστημένων πλουσίων ἦτο καὶ νέος
τις, Ἀλκανδρος καλούμενος, ἀνάγωγος καὶ αὐθάδης.
Ὁ νέος οὗτος ἐπιτεθεὶς αὐθαδῶς κατὰ τοῦ Λυκοῦργου
ἐξώρυξε διὰ τῆς βικτηρίας του τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλ-
μῶν του. Ἄλλ' ὁ ἔμφρων Λυκοῦργος δὲν ἡγανάκτησεν
οὐδὲ προσέβη εἰς ἀντεκδίκησιν, ἥτις καὶ τὴν ἐξόρυξιν
τοῦ ἑτέρου ὀφθαλμοῦ του καὶ αὐτὸν τὸν θάνατόν του
ἠδύνατο νὰ προκαλέσῃ. Ἡπίως δὲ καὶ ἀτάραχος ἐπέ-
δειξεν εἰς τοὺς παρόντας Σπαρτιάτας τὸ καθημαγμέ-
νον πρόσωπόν του καὶ τὸ τυφλωθὲν ὄμμα του.

Οἱ δὲ Σπαρτιάται συγκινηθέντες ὑπὸ τῆς διαγωγῆς
τοῦ Λυκοῦργου παρέδωκαν ἀμέσως εἰς χεῖράς του τὸν
νέον Ἀλκανδρον, ὅπως τιμωρήσῃ αὐτόν.

Ὁ Λυκοῦργος παραλαβὼν τὸν Ἀλκανδρον εἰς τὴν
οἰκίαν του οὐχὶ μόνον δὲν ἐκακοποίησεν αὐτόν, ἀλλ'
οὐδὲ λόγον ψυχρὸν τῷ ἀπέτεινεν. Ἐφρόντισε δὲ νὰ
σωφρονίσῃ αὐτόν διὰ τοῦ παραδείγματός του. Καὶ τῷ
ὄντι ὁ Ἀλκανδρος συνδαιτιώμενος μετὰ τοῦ Λυκοῦρ-

γου καὶ βλέπων τὴν προήτητα καὶ ἀγαθότητα τοῦ ἀνδρός, τὴν αὐστηράν καὶ λιτὴν διαίτην του, τὸ φίλεργον καὶ φιλόπονον αὐτοῦ, δὲν ἐθράδυνε ν' ἀγαπήσῃ καὶ νὰ θαυμάζῃ καὶ νὰ ἐπαινῇ τὸν Λυκοῦργον, ὡς ἡμερον καὶ πρᾶον, καὶ αὐτὸς δὲ ἀπὸ αὐθάδους καὶ πονηροῦ νὰ κατασταθῇ νέος σωφρονέστατος καὶ κοσμιώτατος.

Τοιοιτοτρόπως ἐτιμώρησε καὶ ἐξεδικήθη τὸν Ἄλκανορον ὁ τυφλωθεὶς παρ' αὐτοῦ Λυκοῦργος, καλὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδώσας, καὶ φίλον ἀντὶ ἐχθροῦ καταστήσας αὐτόν! Διὰ τοιαύτης γενναίας καὶ ἀμνησικακου διαγωγῆς διακρίνονται οἱ ἀληθῶς μεγάλοι ἄνδρες. Ἐνῷ οἱ μικροὶ καὶ κοινοὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς προσβολὰς δὲν ἀνέχονται, ὅπως μὴ μικρότεροι γίνωσι, καὶ τὰς ἐκδικήσεις ἐπιδιώκουσι, καταφεύγοντες εἰς τὸ ἔγκλημα καὶ τὴν βάρβαρον μονομαχίαν.

Εἰς δὲ τὰ δημόσια συσσίτια, εἰς τὰ ὅποια ἦσαν ὑποχρεωμένοι οἱ Σπαρτιᾶται νὰ συνέρχωνται, ὅπως συντρώγῃσι τὸν μέλανα ζωμόν, τὰ κριθίνα ἄλευρα, τὸν τυρόν, τὰ σῦκα καὶ μέρος τῶν κυνηγίων των, συνέτρωγον καὶ οἱ παῖδες τῆς Σπάρτης, ὅπως ἀκροαζόμενοι τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῶν προάγωνται εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ τὰς γνώσεις.

Ἄλλὰ τὴν τρυφήν καὶ τὴν πολυτέλειαν οὐχὶ μόνον ἐκ τῶν συσσιτίων ἐξώρισεν ὁ Λυκοῦργος, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν οἰκιῶν, τὰς ὁποίας λιτῶς κατεσκευασμένας ἠθέλησεν, ἀνάλογα δὲ καὶ ἐπομένως λιτὰ καὶ τὰ σκεύη αὐτῶν, ὡς ἦτο λιτὸς καὶ ἅπας ὁ βίος. Πρὶ-

τῶς δὲ ἀπηγόρευσεν ὁ Λυκοῦργος εἰς τοὺς Σπαρτιάτας νὰ μάχωνται πολλάκις μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἐχθροῦ, ὅπως μὴ ἐξασκῶσιν αὐτὸν εἰς τὴν πολεμικὴν τέχνην. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἀνταλκίδας εἶπε πρὸς τὸν πληγωθέντα ὑπὸ τῶν Θηβαίων Ἀγησίλαον, ὅστις κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους παρέβη τὴν διατάξιν τοῦ Λυκοῦργου, συχνάκις κατὰ τῶν Θηβαίων πολεμήσας: «Καλὰ, ὦ Ἀγησίλαε, ἀπολαμβάνεις τὰ διδασκάλια παρὰ τῶν Θηβαίων, διδάξας αὐτοὺς νὰ μάχωνται.»

Ἄλλὰ μέγιστον καὶ κάλλιστον ἔργον τοῦ νομοθέτου ἐθεώρει ὁ Λυκοῦργος ὅτι ἦτον ἡ ἀνατροφή τῶν νέων, διότι ἐκ τῶν ἡθῶν καὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν πολιτῶν ἰδίως κρέμαται ἡ εὐδαιμονία τῶν πόλεων. Εὐτυχεῖς δὲ αἱ πόλεις ἐκεῖναι, εἰς τὰς ὁποίας οἱ πολῖται ὑπακούουσιν εἰς τοὺς νόμους οὐχὶ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ' εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν προαίρεσιν ὑπέκοντες. Διηγοῦνται ὅτι διὰ νὰ πείσῃ ὁ Λυκοῦργος τοὺς Σπαρτιάτας περὶ τῆς μεγάλης ἐπιρροῆς, τὴν ὅποian ἡ ἀνατροφή ἔχει ἐπὶ τῆς φύσεως, ἐπέδειξεν εἰς αὐτοὺς δύο διδύμους σκύλακας, ἐξ ὧν τὸν μὲν εἶχεν ἀναθρέψῃ κυνηγετικόν, ζωηρὸν καὶ εὐκίνητον, τὸν δὲ θηλυπρεπῆ, λαίμαργον καὶ ὀκνηρόν. Ὅπως δὲ καταστήσῃ ὁ Λυκοῦργος τοὺς πολίτας τῆς Σπάρτης ὑγιεῖς καὶ εὐρώστους, ἀπὸ τῶν γυναικῶν ἤρχισε τὰς φροντίδας αὐτοῦ, ὁρῶς σκεπτόμενος ὅτι ἀπὸ τὰς μητέρας ἰδίως ἐξαρτᾶται ἡ εὐεξία τῶν τέκνων.

Ὅθεν ἀπήτησεν οὐχὶ μόνον οἱ νέοι, ἀλλὰ καὶ αἱ νεάνιδες τῆς Σπάρτης νὰ γυμνάζωσι τὰ σώματά των

καὶ διὰ τοῦ δρόμου, καὶ διὰ τῆς πάλης, καὶ διὰ τοῦ δίσκου, καὶ διὰ τοῦ ἀκοντίου. Ἐνισχύουσai δὲ τοιού-
τοτρόπως τὰ σώματα αὐτῶν, προητοιμάζοντο μητέρες
καὶ τροφοὶ ὑγιεῖς καὶ εὐρωστοὶ εὐρώστων καὶ ὑγιῶν
τέκνων.

Συγχρόνως δὲ ἀνατρεφόμενοι ὑψηλοφρόνως αἱ Σπαρ-
τιάτιδες καθίσταντο πλήρεις εὐγενῶν αἰσθημάτων, ἐξ
ᾧ ἐξεῖχε τὸ ὑψηλὸν αἶσθημα τῆς φιλοπατρίας.

Ὅθεν ἡ μὲν Γοργὼ ἀποστέλλουσα τὸν υἱὸν τῆς
εἰς τὴν μάχην δὲν ἔκλαιεν, ἀλλὰ ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τὰν
ἔλεγε πρὸς αὐτόν, ἐνῶ τῷ παρέδιδε τὴν ἀσπίδα του.

Ἡ δὲ Ἀργιλεωνίς, ὅτε ἔμαθεν ὅτι ὁ υἱὸς τῆς Βρα-
σίδας ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην, ἀντὶ νὰ κλαύσῃ καὶ νὰ
λυπηθῇ, ἠρώτησεν ἂν ἔπεσεν ἐνδόξως καὶ ἀξίως τῆς
Σπάρτης. Ἀλλοῖμονον δὲ εἰς τὸν Σπαρτιάτην, ὅστις
ἔρριπτεν ἐν τῇ μάχῃ τὴν ἀσπίδα καὶ τὰ ὅπλα του ὅπως
σωθῇ. Ὁ δειλὸς καὶ ῥίψασπις ἦτον ἐν Σπάρτῃ τὸ ἀν-
τικείμενον τῆς γενικῆς περιφρονήσεως καὶ ἀποστρο-
φῆς. Ἐὰν ἦτον ἄγαμος, δὲν εὕρισκε σύζυγον, ἐὰν εἶχε
θυγατέρας, δὲν εὕρισκε γαμβρόν ! Ὡστε δικαίως ὁ Ξε-
νοφῶν λέγει ὅτι δὲν θαυμάζει ἐὰν οἱ Σπαρτιάται ἐπρο-
τίμων τὸν ἔνδοξον θάνατον τοῦ τοιούτου ἀτίμου καὶ
ἐπονειδίστου βίου.

Τοιαύτας γυναῖκας ἔχουσα ἡ Σπάρτη δὲν ἠδύνατο
εἰμὴ νὰ λαμπρυνθῇ καὶ νὰ δοξασθῇ· διότι ἐκ τῆς ἀνα-
τροφῆς τῶν γυναικῶν κρέμαται ἰδίως ἡ εὐδαιμονία ἢ
κακοδαιμονία τῶν λαῶν· αὐταὶ εἶναι αἱ πρῶται παι-
δαγωγοὶ τῶν τέκνων, αὐταὶ εἰσάγουσιν ἐν τῷ βίῳ τὴν

σωτήριον λιτότητα ἢ τὴν φθορεποιὸν πολυτέλειαν· αὐταὶ διατηροῦσι τὰ ἀγνὰ ἥθη, ἅτινα σφῆζουσι τὰς κοινωνίας, ἢ διατρέφουσι τὴν κακοήθειαν, ἥτις ἐξαντλεῖ, ἐξευτελίζει καὶ καταστρέφει τοὺς λαούς.

Ἰδίως δὲ καὶ τὰ τῆς διαίτης τῶν βρεφῶν ἦσαν κανονισμένα ἐν Σπάρτῃ, ὅπως ὑγιᾶ καὶ εὖρωστα καὶ ἀφοδὰ ἀναδειχθῶσιν· ὅθεν καὶ διὰ οἴνου ἔλουν αὐτὰ, ὅπως τὰ ἐνισχύωσι, καὶ ἄνευ σπαργάνων τὰ ἀνέτρεφον, ὅπως μὴ παρεμποδίζηται ἡ ἐλευθέρα ἀνάπτυξις τῶν μελῶν των, καὶ εἰς τὸ σκότος καὶ εἰς τὴν ἀπομύνησιν τὰ συνείθιζον, διὰ νὰ μὴ φοβῶνται, μηδὲ νὰ κλαίωσι, καὶ περὶ τὴν τροφήν τὰ ἐμάνθανον νὰ μὴ ἔχωσιν ἰδιοτροπίας. Καὶ μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν ἐπτά ἐτῶν τοιοῦτοτρόπως ἀνέτρεφοντο τὰ παιδία τῆς Σπάρτης ὑπὸ τῶν γονέων αὐτῶν. Γινόμενα δὲ ἐπταετῆ ἐλαμβάνοντο παρὰ τῶν γονέων καὶ παρεδίδοντο εἰς τοὺς Παιδονόμους, οἵτινες ἀνέτρεφον αὐτὰ ἰδίως ὅπως τὰ προπαρασκευάσωσιν ἀνδρείους καὶ πειθαρχοῦντας στρατιώτας τῆς Σπάρτης. Καὶ γράμματα μὲν δὲν ἐμάνθανον εἰμὴ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα. Ἐγυμνάζοντο νὰ τρέχωσι, νὰ περῶσι, νὰ παλαίωσι, νὰ ῥίπτωσι δίσκον ἢ ἀκόντιον, ἅπας δὲ ὁ βίος αὐτῶν ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἦτο σχολεῖον καρτερίας, πειθαρχίας καὶ λιτότητος· ἡ τροφή των ἦτον ἀπλουστάτη, ἡ ἐνδυμασία των ἐλαφρά, ὁ ὕπνος των ἐπὶ καλάμων.

Ἐδιδάσκοντο προσέτι ν' ἀποκρίνωνται μετὰ βραχύτητος ζωῆς καὶ ἀποφθεγματικῆς, ἥτις κατέστη ὁ παροιμιώδης χαρακτὴρ τῆς Σπαρτιατικῆς οἰμίας.

Ὅτε π.χ. προέτρεπέ τις τὸν Λυκοῦργον νὰ συστήσῃ ἐν Σπάρτῃ δημοκρατίαν, λακωνικῶς ὁ Λυκοῦργος τῷ ἀπήντησε : «Σὺ γὰρ πρῶτος ἐν τῇ οἰκίᾳ σου ποίησον δημοκρατίαν.» Ὁ σύντομος καὶ εὐρωστος λόγος ἀποδεικνύει νοῦν ὑγιᾶ καὶ εὐρωστον. Κατεβάλλετο δὲ πᾶσα προσπάθεια ἐν Σπάρτῃ ὅπως γίνωσιν οἱ νέοι εὐπειθεῖς, σεμνοί, σώφρονες, σεβόμενοι τοὺς γέροντας, τὰς ἀρχάς, καὶ τοὺς νόμους τῆς Πατρίδος, ὅπερ ἔθεωρεῖτο ἡ κυριωτέρα βάσις πάσης εὐδαίμονος πολιτείας.

Τὸ βῆμα καὶ τὸ βλέμμα τῶν νέων Σπαρτιατῶν ἀπεδείκνυσον τὴν κοσμιότητα καὶ τὴν σωφροσύνην αὐτῶν· ἐνώπιον τῶν πρεσβυτέρων ἦσαν πάντοτε συνεσταλμένοι ὡς κόραι, καὶ σιωπηλοὶ ὡς ἀγάλματα, τὴν δὲ μέθην ἐβδελύττοντο, βλέποντες τοὺς ἐπίτηδες ἐνώπιον αὐτῶν ἐκτεθειμένους δούλους, τοὺς ὁποίους ἔλκωτας ἐκάλουν, μεθύνοντας καὶ τὰ αἰσχίστα ἐν τῇ μέθῃ των πράττοντας.

Διὰ τῆς τοιαύτης ἀνατροφῆς τῶν νέων καὶ οἱ θεσμοὶ τοῦ Λυκοῦργου ἐπὶ αἰῶνας ἀλώθηται διετηρήθησαν, καὶ ἡ δοξα τῆς Σπάρτης ἀμάραντος ἀνεδείχθη.

Ἐῖθε νὰ πεισθῶμεν καὶ ἡμεῖς, ὅτι ἂν σπουδαίως δὲν φροντίσωμεν περὶ τῆς καλῆς ἀγωγῆς τῆς καρδίας τῶν νέων ἡμῶν, εἶναι ἀδύνατον νὰ εὐημερήσωμεν μὲ ὅλους τοὺς νόμους καὶ τοὺς θεσμοὺς καὶ τὰς συνταγματικὰς καὶ δημοκρατικὰς ἡμῶν ἐλευθερίας, διότι ἄνευ ἀρετῆς τὰ πάντα διαφθειρόμενα φρουῶν καὶ μάταια ἀναφαίνονται.

Ἐκ τῶν ὡραίων τεχνῶν, αἱ μόναι τὰς ὁποίας

ἐδιδάσκοντο οἱ νέοι τῆς Σπάρτης ἦσαν ὁ χορός, τὸ ἱερὸν καὶ ἡρωϊκὸν ἄσμα, ὁ αὐλὸς καὶ ἡ κιθάρα. Ἀλλὰ καὶ ὁ χορὸς ἦτο ἀνδρικός, οὐχὶ θηλυπρεπής, ἐρρυθμίζετο δὲ ὅπως διερεθίζῃ τὴν φιλοτιμίαν τῶν νέων· διότι, τριῶν ὄντων τῶν χορῶν κατὰ τὰς τρεῖς ἡλικίας, ὁ μὲν χορὸς τῶν γερόντων ἀρχόμενος ἔψαλλεν: *"Ἄμμες πόκ' ἡμεῖς ἀλκιμοὶ ρεαῖται. (Ναί! ἡμεῖθα ἡμεῖς ποτε ἀνδρεῖοι ρεαῖται.)*

Ὁ δὲ χορὸς τῶν ἀκμαζόντων ἀνδρῶν ἀπαντῶν ἔψαλλεν: *"Ἄμμες δὲ γ' εἰμέε· αἶ δὲ λῆς, πείραν λάβε. (Ἄλλ' ἤδη εἵμεθα ἡμεῖς· δοκιμασοῦν ἀν θέλης.)*

Ὁ δὲ χορὸς τῶν παιδῶν ἔλεγεν: *"Ἄμμες δὲ γ' ἐσσόμεθα πολλῶ κάρρονες. (Ἡμεῖς δὲ θέλομεν φανῆναι πολὺ καλλίτεροί σας.)*

Ἀπὸ τῆς ἡλικίας τῶν εἵκοσιν ἐτῶν ἤρχιζεν ἡ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία τοῦ Σπαρτιάτου, ἐξακολουθοῦσα ἀδιακόπως μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν ἐξήκοντα ἐτῶν· καὶ διὰ τοῦτο οἱ Σπαρτιάται, ἔχοντες πάντοτε ὡς σύνθημα τὸ «Νίκη ἢ Θάνατος», ἀνεφάνησαν ὁ πολεμικώτερος λαὸς τῆς Ἑλλάδος.

Γερουσιασταὶ δὲ ἐξελέγοντο, κατὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Λυκούργου, πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν ἀποθνησκόντων, οἱ ἔχοντες ὑπὲρ τὰ ἐξήκοντα ἔτη καὶ ἀνακηρυττόμενοι ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὡς ἄριστοι κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ σωφρονέστατοι καθ' ἅπαντα τὸν βίον.

Ἐὰν δέ τις δὲν ἐξελέγετο, δὲν ἡγανάνκει, οὐδὲ ὕβριζεν, εὐδὲ ἐσυκοφάντει, ἀλλ' ἔχαιρε, διότι ἡ Πατρίς, τὴν ἐπείκει πάντες ὡς κοινὴν μητέρα ἡγάπων, καὶ

τῆς ὁποίας τέκνα εὐπειθῆ πάντες ἐθεωροῦντο, εἶχεν ἄλλους καλλιτέρους αὐτοῦ. Τοὺς λόγους τούτους εἶπε χαίρων ὁ Σπαρτιάτης Παιδάρητος, ὅτε ἀντ' αὐτοῦ ἐξελέχθησαν ἄλλοι.

Ὅτε ὁ Λυκοῦργος εἶδε τοὺς Σπαρτιάτας συνηθισαντας εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν νόμων αὐτοῦ, καὶ τὰ καλὰ καὶ σωτήρια ἀποτελέσματα τῆς νομοθεσίας του, ἠυφράνθη, καθὼς, κατὰ τὸν Πλάτωνα, ἠυφράνθη καὶ ὁ Θεός ὅτε ἐπλάσε τὸν κόσμον καὶ εἶδε τὴν πρώτην ἁρμονικὴν αὐτοῦ κίνησιν. Τότε δὲ ἐπεθύμησε νὰ καταστήσῃ διαρκῇ καὶ εἰ δυνατόν ἀθάνατον τὴν νομοθεσίαν του, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Σπάρτης.

Ὅθεν συγκαλέσας εἰς ἐκκλησίαν τοὺς βασιλεῖς, τοὺς γερουσιαστάς καὶ τὸν λαόν, ὁ Λυκοῦργος ἐζήτησε παρ' αὐτῶν νὰ τῷ ὑποσχεθῶσιν ἐνόρκως ὅτι δὲν θέλουσι μεταβάλλει ἢ μετακινήσει τι ἐκ τῆς νομοθεσίας του, μέχρις οὗ ἐπανέλθῃ ἐκ Δελφῶν, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ μεταβῇ ὅπως συμβουλευθῇ τὸν Θεὸν περὶ τῆς νομοθεσίας του καὶ περὶ τῆς ἀνάγκης τροπολογιῶν εἰς αὐτήν.

Ἀφοῦ δὲ πάντες προθύμως ὠρκίσθησαν ὅτι ἂν ὁ Λυκοῦργος δὲν ἐπανέλθῃ οὐδὲν ἐκ τῆς νομοθεσίας αὐτοῦ θέλουσι μεταβάλλει, ὁ Λυκοῦργος ἀνεχώρησεν εἰς Δελφοὺς ὅπου ἡ Πυθία τοῦ Ἀπόλλωνος τῷ εἶπεν ὅτι οἱ νόμοι του καλῶς ἔχουσι, καὶ ὅτι ἡ Σπάρτη θέλει διαμείνει ἐνδοξοτάτη, ἐν ὅσῳ φυλάττει τοὺς νόμους αὐτοῦ.

Τὸν χρησμὸν τοῦτον ἔσπευσε νὰ κοινοποιήσῃ ὁ Λυκοῦργος εἰς τὴν Σπάρτην· ἀλλ' ἐφοβεῖτο μήπως, ἐάν

ἐπανεῖλθῃ εἰς τὴν Σπάρτην, οἱ συμπολιταὶ του, θεωροῦντες ἐκυτοὺς λελυμένους ἐκ τοῦ ὅρκου των, ἐπιχειρήσωσι μεταβολὰς εἰς τὴν νομοθεσίαν του πρὸς βλάβην τῆς Σπάρτης. "Οθεν, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος αὐτοῦ, ἀπεφάσισε νὰ ὑποβληθῇ εἰς ἐκούσιον ἐξορίαν μακρὰν τῆς φίλης του Σπάρτης. Καὶ ἐνῷ, κατὰ τὸν σοφὸν Εὐριπίδην, οὐδὲν *φιλτερον* τῆς πατρώας γῆς, μακάρισι δὲ ὅσοι εὐτυχοῦντες ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν Πατρίδι διάγουσιν, ὁ Λυκοῦργος ὑπ' εὐγενοῦς φιλοπατρίας ἐμπνεόμενος προθύμως ἐθυσίασε τὴν γλυκυτάτην ταύτην μακαριότητα, ἀπομακρυνθεὶς διὰ παντός τῆς πατρίδος του, μέχρις οὗ ἀπέθανεν, ὡς λέγουσιν, ἐν Κρήτῃ, ὑποβληθεὶς οὕτως εἰς ὅλας τὰς στερήσεις καὶ τὰς πικρίας, τὰς ὁποίας ἡ ξενιτεία καθ' ἡμέραν ποτίζει τοὺς ξένους.

Ἡ εὐγενὴς καὶ φιλόπατρις ἐπιθυμία τοῦ Λυκοῦργου ἐξεπληρώθη πληρέστατα· διότι οἱ Σπαρτιᾶται, πιστοὶ εἰς τὸν ὅρκον των, διατηρήσαντες ἐπὶ πεντακόσια ἔλα ἔτη τοὺς νόμους του, διὰ τῆς φιλοπατρίας καὶ τῆς ἀνδρείας των πρωτεύουσιν τῆς Ἑλλάδος ὅλης ἀνέδειξαν τὴν Σπάρτην.

Πλήρεις εὐγνωμοσύνης οἱ Σπαρτιᾶται πρὸς τὸν μέγαν αὐτῶν εὐεργέτην τῷ ἀπέδωκαν μεγίστας τιμὰς, ἀνεγείραντες ἐν Σπάρτῃ καὶ Ἱερὸν, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐθυσίαζον τιμῶντες τὸν Λυκοῦργον ὡς ἄλλον εὐεργέτην Θεόν.

Σημειωτέον δὲ ὅτι τιμῶντες τοὺς μεγάλους εὐεργέτας τῆς Πατρίδος, καὶ χρέος ἱερὸν πρὸς αὐτοὺς ἐκπλη-

ροῦμεν, καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἄλλων πρὸς ἀπομίμησιν αὐτῶν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Πατρίδος ἡμῶν διεγείρομεν.

Ἀνατρυφέντες στρατιωτικῶς οἱ Σπαρτιᾶται κατῴρωσαν νὰ κυριεύσωσι διαφόρους Λακωνικὰς πόλεις, τὰ Κύθηρα, τὰ δυτικὰ παράλια τοῦ Ἀργολικοῦ Κόλπου, καὶ διὰ τῆς συνδρομῆς αὐτῶν ν' ἀποβάλωσιν οἱ Ἕλεῖοι τὸν ἰσχυρὸν Ἀργεῖον τύραννόν των Φεῖδωνα· ἰδίως δὲ κατῴρωσαν νὰ διεξάξωσι μετ' ἐπιτυχίας τοὺς Μεσσηνιακοὺς πολέμους καὶ οὕτω νὰ ὑποδουλώσωσι τὴν ὠραίαν χώραν τῆς Μεσσηνίας, καὶ νὰ πρωτεύσωσι στρατιωτικῶς ὅλων τῶν λαῶν τῆς Ἑλλάδος, μέχρις οὗ, παραμελήσαντες τὴν νομοθεσίαν τοῦ Λυκούργου, ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῶν Θηβαίων, στρατηγουμένων ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου.

Περὶ τῶν Μεσσηνιακῶν πολέμων θέλομεν ἀναφέρει ἐνταῦθα ὀλίγα τινά.

Ὁ πρῶτος Μεσσηνιακὸς πόλεμος.

(743—723 πρὸ Χριστοῦ).

Καθὼς ἡ κακοήθεια τοῦ Πάριδος καὶ ἡ ἐγκληματικὴ ἄρπαγὴ τῆς Ἑλένης ἐπροκάλεσε τὸν καταστρεπτικὸν πόλεμον τῆς Τρωάδος, οὕτω καὶ ἡ κακοήθεια νέων τινῶν Μεσσηνίων καὶ ἡ ἐν τῷ Ναῳ τῆς Ἀρτέμιδος ἐγκληματικὴ αὐτῶν διχγωγὴ πρὸς τινὰς νεάνιδας τῆς Σπάρτης, (τὰς ὁποίας ὑπερχάπισθεις ὁ βασιλεὺς τῶν Σπαρτιατῶν Τήλεκλος ἐφρονεύθη ὑπὸ τῶν Μεσσηνίων), ἐπροκάλεσε τὸν πρῶτον Μεσσηνιακὸν πόλεμον,

ὅστις διαρκέσας εἴκοσιν ἔτη (ἦτοι ἀπὸ τοῦ 743 μέχρι τοῦ 724 ἔτους πρὸ Χριστοῦ) ἐπέφερεν ἐπὶ τέλους τὴν καταστροφὴν τῆς Μεσσηνίας καὶ τὴν ὑποδούλωσιν τῶν κατοίκων αὐτῆς εἰς τὴν Σπάρτην. Καὶ ἰδοὺ νέον διδακτικώτατον μάθημα κατὰ τῆς κακοηθείας καὶ τοῦ ἐγκλήματος, βεβαιοῦν ὅτι μόνον διὰ τῆς ἀρετῆς σφύζονται καὶ εὐδαιμονοῦσι καὶ τὰ ἄτομα καὶ τὰ ἔθνη.

Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον διέπρεψεν ἐκ τῶν Μεσσηνίων ὁ Ἀριστόδημος, ὅστις, ὑπείκων εἰς χρησμὸν τινα, αὐθορμήτως ἐθυσίασε τὴν θυγατέρα του εἰς τὸν Θεὸν πρὸς σωτηρίαν τῆς Πατρίδος του. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους, ὑποστὰς δεινὴν πολιορκίαν εἰς τὸ φρούριον τῆς Ἰθώμης καὶ ἀπελπισθεὶς, ἡτύοχειριάσθη ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς θυγατρὸς του. Οἱ δὲ Σπαρτιᾶται, γενόμενοι κύριοι τῆς Ἰθώμης καὶ ἀπάσης τῆς Μεσσηνίας, ὑπεδούλωσαν ἅπαντας τοὺς κατοίκους αὐτῆς.

Ὁ δεύτερος Μεσσηνιακὸς πόλεμος.

(685—668 πρὸ Χριστοῦ).

Αἱ σκληραὶ συνθήκαι τῆς εἰρήνης, τὰς ὁποίας οἱ νικηταὶ Σπαρτιᾶται ἐπέβαλον εἰς τοὺς δυστυχεῖς Μεσσηνίους κατὰ τὸ τέλος τοῦ πρώτου Μεσσηνιακοῦ πολέμου, ἠνάγκασαν αὐτοὺς νὰ ἐπαναστατήσωσι κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ ἥρωός των Ἀριστομένους. Καὶ ἰδοὺ ὁ δεύτερος Μεσσηνιακὸς πόλεμος, ὅστις διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 685 μέχρι τοῦ 668 ἔτους πρὸ Χριστοῦ.

Ὁ ἀγὼν ὑπῆρξε μακρὸς καὶ πεισματώδης, διότι οἱ

Μεσσήνιοι ἐμάχοντο πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας των. Ἀγῶνες δὲ τοσοῦτον ἱεροὶ καὶ τοὺς ἀδυνάτους ἰσχυροὺς ἀναδεικνύουσιν. Ὅθεν πολλάκις κατὰ τὸν πεισματώδη τοῦτον πόλεμον ὁ ἀνδρεῖος Ἀριστομένης μετὰ τῶν Μεσσηνίων του κατετρόπωσε τοὺς Σπαρτιάτας.

Ἄλλ' οἱ Σπαρτιάται προσκαλέσαντες βοηθὸν τὸν Ἀθηναῖον ποιητὴν Τυρταῖον, καὶ ἐνθουσιαζόμενοι ὑπὸ τῶν ἡρώϊκων ᾠσμάτων τοῦ ἐξόχου τούτου ποιητοῦ, κατενίκησαν τοὺς Μεσσηνίους καὶ κατέκλεισαν αὐτοὺς ἐπὶ ἑνδεκα ἔτη εἰς τὴν Εἵραν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τέλους ἐκυρίευσαν, καὶ καθυπέταξαν ἐκ νέου ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῆς Σπάρτης ἅπασαν τὴν Μεσσηνίαν.

Πολλοὶ τῶν Μεσσηνίων, μὴ ἀνεχόμενοι τὸν ζυγὸν τῆς Σπάρτης, ἐγκατέλιπον τὴν ὠραίαν πατρίδα των καὶ μετέβησαν εἰς τὴν πόλιν τῆς Σικελίας, Ζάγκλην, ἣτις παρ' αὐτῶν μετωνομάσθη *Μεσσήνη*, διατηρήσασα ἐν Σικελίᾳ τὸ ὄνομα τοῦτο μέχρι τῆς σήμερον.

Τοιοιουτρόπως ἡ Μεσσηνία ἔμεινεν ὑποδεδουλωμένη εἰς τὴν Σπάρτην περὶ τὰ 350 ἔτη· ἀλλ' ὁ στρατηγὸς τῶν Θηβαίων Ἐπαμεινώνδας, ὡς θέλομεν ἰδεῖ, νίκησας τοὺς Σπαρτιάτας εἰς τὰ Λεῦκτρα, ἐπανάφερε κατὰ τὸ 369 ἔτος π. Χ. εἰς τὴν Μεσσηνίαν τοὺς ἐξορίστους κατοίκους αὐτῆς, οἵτινες ἔκτισαν παρὰ τὴν Ἰθώμην τὴν πόλιν των Μεσσήνην, καὶ ἔκτοτε ἔμειναν ἐλεύθεροι, μέχρις οὗ οἱ Ῥωμαῖοι περὶ τὸ 146 ἔτος π. Χ. κατέκτησαν τὴν Ἑλλάδα.

ΣΟΛΩΝ

Σόλων ὁ Ἀθηναῖος ἦτο Κόδριδης, ἦτοι κατήγετο ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους τοῦ Κόδρου, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος βασιλεὺς τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων διότι, ἀφοῦ ὁ Κόδρος ἀνθορμήτως ἐφρονεύθη πρὸς σωτηρίαν τῆς Πα-

Σόλων.

τρίδος του, πολεμουμένης ὑπὸ τῶν Δωριέων, οἱ Ἀθηναῖοι κατήργησαν τὴν βασιλείαν, θεωρήσαντες ὅτι μετὰ τὴν πατριωτικωτάτην πρᾶξιν τοῦ βασιλέως των Κόδρου οὐδεὶς ἦτο τοῦ λοιποῦ ἄξιος νὰ φέρῃ τὸν τίτλον τοῦ Βασιλέως, τὸν ὅποιον τοσούτον ὁ Κόδρος εἶχε τιμήσει. Ἐκτοτε δὲ ἀντὶ βασιλέων εἶχον ἰσοθίους ἄρχοντας, τοὺς ὁποίους ἀκολούθως κατέστησαν δεκαετείς, καὶ ἐπὶ τέλους ἐνιαυσίους.

Πατὴρ τοῦ Σόλωνος ἐλέγετο ὁ Ἐξηκεστίδης, ἡ δὲ μήτηρ του ἦτο συγγενὴς τοῦ Ἀθηναίου Πεισιστράτου, ἐγεννήθη δὲ ὁ Σόλων ἐν Ἀθήναις περὶ τὸ 638 ἔτος πρὸ Χριστοῦ.

Ὁ πατὴρ του Ἐξηκεστίδης, ὢν φιλάγαθος καὶ φι-

λάνθρωπος, κατηγάλωσε τὴν περιουσίαν του εἰς ἀγαθοεργίας· δὲν ἀφῆκεν ἐπομένως περιουσίαν εἰς τὸν υἱόν του Σόλωνα, ἀλλὰ τῷ ἀφῆκεν ὡς κληρονομίαν τὴν ἀγάπην τῶν εὐεργετηθέντων ὑπ' αὐτοῦ Ἀθηναίων. Ὁ Σόλων, νέος φιλότιμος καὶ καλῶς ἀνατεθραμμένος, δὲν κατεδέχετο νὰ ζῇ ἐν Ἀθήναις βοηθούμενος παρ' ἄλλων· ὅθεν νέος ὢν ἔτι μετῆλθε τὸ ἐμπόριον, οὐχὶ μόνον ὅπως προσπορισθῇ τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὸ ζῆν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀποκτήσῃ ἐμπειρίαν καὶ γνώσεις ἐπισκεπτόμενος τὰς ξένας χώρας· διότι οὐχὶ μόνον φιλότιμος ἀλλὰ καὶ φιλομαθὴς ἦτο, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ στίχου του, «Γηράσκω δ' αἰεὶ πολλὰ διδασκόμενος». Τὴν ἐντιμὸν καὶ δικαίαν ἀπόκτησιν τῶν ἀναγκαίων πρὸς τὸ ζῆν διὰ τῆς ἐργασίας ἐθεώρει οὐχὶ ἀναξίαν πολιτικοῦ ἀνδρός, καθόσον ὁ μὲν ποιητὴς Ἡσίοδος ἔγραψεν ὅτι ἡ ἐργασία δὲν προξενεῖ ὄνειδος, ἀλλ' ἡ ἀργία εἶναι ἐπονείδιστος,

«Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δὲ τ' ὄνειδος», ὁ δὲ σοφὸς Πιττακὸς ἐκήρυττεν «Ἀργὸς μὴ ᾖ σοφί, μηδ' ἂν πλουτῆς», «ἀντιὰρὸν ἀργία». Ὅθεν, οὐχὶ μόνον ὁ Σόλων, ἀλλὰ καὶ ὁ σοφὸς Θαλῆς, καὶ ὁ μαθηματικὸς Ἱπποκράτης ὁ Χῖος, καὶ ὁ μέγας φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος Πλάτων μετῆλθον τὴν ἐμπορίαν, ὅπως καὶ χρήματα καὶ γνώσεις ἀποκτήσωσι, καὶ οὕτω γίνωσι χρήσιμοι καὶ ὠφέλιμοι εἰς τοὺς συμπολίτας των.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σόλων φρονίμως ἐνομοθέτησεν ἐν Ἀθήναις ὅτι, «ὅστις δὲν φροντίσῃ νὰ διδάξῃ τέχνην ἡτινὰ εἰς τὰ τέκνα του, δὲν θίλει ἔχει δικαίωμα νὰ

»ἀπαιτῇ παρὰ τῶν τέκνων του διατροφὴν ὅταν γηράσῃ.»

Ὁ Σόλων ἀνεφάνη ὠφέλιμος εἰς τὴν πατρίδα του κατὰ πρῶτον ἐπὶ τοῦ πολέμου τῶν Ἀθηναίων κατὰ τῶν Μεγαρέων περὶ τῆς νήσου Σαλαμῖνος, τὴν ὅποιαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Μεγαρεῖς δισχυρίζοντο ὡς ἰδικήν των. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀπελπισθέντες ἐγκατέλιπον τὴν νῆσον εἰς τὰς χεῖρας τῶν Μεγαρέων, ἐκήρυξαν δὲ διὰ νόμου ὅτι θέλει καταδικάζεσθαι εἰς θάνατον ὅστις παρακινήσῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ πολεμήσωσι καὶ πάλιν ὑπὲρ τῆς Σαλαμῖνος.

Ὁ Σόλων, μὴ ἀνεχόμενος ἐν τῇ φιλοπατρίᾳ του τὴν τοιαύτην ὑποχώρησιν, προσεποιήθη τὸν παράφρονα, καὶ δι' ἐνὸς ποιήματός του, τὸ ὅποιον ἀπήγγειλεν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐνώπιον τῶν Ἀθηναίων, τοσοῦτον συνεκίνησε καὶ ἐνεθουσίασεν αὐτούς, ὥστε ἀμέσως κατήργησαν τὸν νόμον, καὶ ἐκστρατεύσαντες μετὰ τοῦ Σόλωνος ἐκυρίευσαν τὴν Σαλαμῖνα, τὴν ὅποιαν ὅμως οἱ Μεγαρεῖς ἐξηκολούθησαν νὰ διεκδικῶσι, μέχρις οὗ οἱ Σπαρτιαῖται, προσκληθέντες ὡς διαιτηταὶ μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων καὶ Μεγαρέων, ἀπεφάσισαν νὰ δοθῇ ἡ νῆσος εἰς τοὺς Ἀθηναίους, στηριχθέντες εἰς ἓνα στίχον τοῦ Ὀμήρου, λέγοντα ὅτι ὁ Σαλαμῖνιος Αἴας εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον κατέταξε τὰ πλοῖα αὐτοῦ πλησίον τῶν Ἀθηναίων.

Ἡ ἀνάκτησις τῆς Σαλαμῖνος ἠϋξήσεν ἐν Ἀθήναις τὴν πρὸς τὸν Σόλωνα ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν τῶν συμπολιτῶν του, οἵτινες ἤδη ἐτίμων αὐτὸν καὶ διὰ τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν του, καὶ διὰ τὰς γνώσεις καὶ τὴν

παῖραν ἣν ἀπέκτησε ταξιδεύων εἰς ξένας χώρας χάριν τοῦ ἐμπορίου του, καὶ διὰ τὴν μετριοπάθειάν του, καὶ διὰ τὴν βαθεῖαν συνείδησιν τοῦ δικαίου, καὶ διὰ τὴν ἄκραν φιλοπατρίαν του, καὶ διὰ τὴν φιланθρωπίαν καὶ ἡμερότητα τῆς ψυχῆς του, καὶ διὰ τὴν μεγίστην πρακτικὴν σύνεσιν του, ἣτις κατέταξεν αὐτὸν μεταξύ τῶν Ἑπτὰ Σοφῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ τοιαύτη σύνεσις του ἀνεφάνη ἀρκούντως καὶ ἐκ τῶν ὥραίων ποιημάτων αὐτοῦ, ἅτινα ἦσαν πλήρη ὑψηλῶν αἰσθημάτων καὶ ὠφελιμωτάτων γνωμῶν, καὶ ἐκ τῆς ἐμφρονος νομοθεσίας, δι' ἣς ἐπρόκισε τὴν πατρίδα του.

Δυστυχῶς ὑπῆρχον ἐν Ἀθήναις ἐριδές καὶ διαπληκτισμοὶ καὶ βρασμὸς μέγας μεταξύ τῶν διαφόρων πολιτικῶν μερίδων, καὶ ἰδίως μεταξύ τῶν πλουσιωτέρων καὶ τῶν πενεστερέων, καὶ μάλιστα τῶν δανειστῶν καὶ τῶν ὀφειλετῶν, οἵτινες, κατὰ τοὺς τότε βαρβάρους νόμους, πρὸς ἀπότισιν τῶν χρεῶν των καὶ τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν καὶ ἐαυτῶν καὶ τῶν τέκνων καὶ τῶν ἀδελφῶν των ἔχανον· διότι πάντας αὐτοὺς εἶχον δικάλωμα οἱ δανεισταὶ νὰ πωλήσωσι καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἀττικῆς, καὶ τὰ πέντε ἕκτα τῆς κτηματικῆς προσόδου των ὑπεχρεοῦντο οἱ δυστυχεῖς νὰ πληρῶνωσιν εἰς τοὺς σκληροὺς δανειστάς των. Συγχρόνως δὲ ἀνεφάνη ἐν Ἀθήναις καὶ ἀσέβεια περὶ τὰ θεῖα ἐκ μέρους τῶν Ἀλχμεωνιδῶν. Ἀλλ' ὁ Σόλων, ἂν καὶ προσωπικὸς φίλος αὐτῶν, κατώρθωσεν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος του ν' ἀπομακρυνθῶσι τῶν Ἀθηγῶν, νὰ ἔλθῃ δὲ εἰς Ἀθήνας ἐκ Κρήτης ὁ Ἐπιμενίδης, ἔμπειρος περὶ

τὰ ἀνθρώπινα καὶ σοφὸς περὶ τὰ θεῖα, ὁ καὶ θεοφιλὴς λεγόμενος, ὅπως διὰ τῆς θρησκευτικῆς αὐτοῦ ἐπιρροῆς κατευνάσῃ τὰ πνεύματα καὶ προετοιμάσῃ αὐτὰ εἰς εἰρηνικὴν μεταρρύθμισιν τῆς πολιτείας.

Καὶ ἰδοὺ ὁ μεγαλοφυὴς Σόλων συναισθανόμενος τὴν ἀνάγκην τῆς θρησκείας πρὸς εὐδῶσιν τῆς πολιτείας.

Ὁ Ἐπιμενίδης προσέτι συνετέλεσεν ὅπως ὁ Σόλων ἐκλεχθῇ ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του ἄρχων τῶν Ἀθηνῶν μετ' αὐτοκράτορος νομοθετικῆς ἐξουσίας, ὅπως ῥυθμίσῃ τὰ τῆς Πολιτείας. Πάντες δὲ συνεφώνησαν κατὰ τὴν ἐκλογὴν ταύτην, διότι οἱ μὲν *Εὐπατρίδαι* ᾔθελον τὸν Σόλωνα ὡς εὐπατρίδην, οἱ δὲ *Θῆτες*, ἤτοι οἱ πένητες, ὡς ὀφειλέται, ἐπόθουν αὐτὸν ὡς δίκαιον καὶ φιλάνθρωπον.

Ὁ Σόλων ἐκλεχθεὶς παρὰ πάντων ἄρχων, μετ' αὐτοκράτορος νομοθετικῆς ἐξουσίας, εὐκόλως ἠδύνατο νὰ ἀνακηρυχθῇ ἀπόλυτος ἄρχων καὶ μονάρχης τῶν Ἀθηνῶν, ὡς μετ' αὐτὸν ἔπραξεν ὁ Πεισίστρατος ἐν Ἀθῆναις, καὶ ὁ Περίανδρος ἐν Κορίνθῳ, καὶ ἄλλοι ἄλλαχού· ἀλλ' εὐτυχῶς ὁ Σόλων οὔτε φίλαρχος οὔτε δοξομανὴς ἦτο· ὅθεν περιορισθεὶς νὰ προικίσῃ τοὺς συμπολίτας του οὐχί, ὡς ἔλεγε, διὰ τῶν ἀρίστων νόμων, ἀλλὰ διὰ τῶν καταλληλοτέρων καὶ συμφορωτέρων εἰς τὴν Πατρίδα του, ἐπανῆλθεν ἀμέσως εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον· καὶ οὕτως ἐδοξάσθη ἀσυγκρίτως περισσότερον παρὰ ἐάν, ὑπείκων εἰς τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς φιλοδοξίας καὶ εἰς τοὺς ἐμπαιγμοὺς καὶ εἰς τὰς προτροπὰς τῶν ὄσων ᾔθελον αὐτὸν τύραννον, ἤτοι ἀπόλυ-

τον καὶ διαρκῆ μονάρχην τῶν Ἀθηνῶν, ἀνεκηρύττετο τοιοῦτος.

Καὶ κατὰ πρῶτον ὁ Σόλων ἐφρόντισε διὰ τοῦ νόμου τῆς *σεισαχθείας* νὰ βελτιώσῃ τὴν θέσιν τῶν πτωχῶν ὀφειλετῶν, χωρὶς νὰ καταστρέψῃ τοὺς πλουσίους. Τοῦτο ὁ ἐπραξεν ὑποτιμῆσας τὴν ἀξίαν τοῦ νομίσματος, ἀπαλλάξας τοὺς ὀφειλέτας τοῦ νὰ πληρώνωσιν εἰς τοὺς δανειστάς των τὰ πέντε ἔκτα τοῦ μικροῦ εἰσοδήματος των, καὶ ἀφαιρέσας ἀπὸ τοὺς δανειστάς τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ πωλῶσιν ὡς ἀνδράποδα τοὺς ὀφειλέτας καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Σόλων ἀπέσπειρε τὸ ἄγχθος, ἦτοι τὸ βάρος καὶ τὴν ὀλῖψιν, ὅπερ ἐπέβηε τοὺς πτωχοὺς ὀφειλέτας· διὸ *σεισάχθεια* ὠνομάσθη ὁ νόμος αὐτός τοῦ Σόλωνος, δι' οὗ ἀφήρσεν ἀπὸ τῆς Ἀθήνας τὴν κυριωτέραν πηγὴν τῶν δυσαρρεσκειῶν, τῶν ταραχῶν καὶ τῶν στάσεων, ἀπὴν ἔλαβε τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον τοῦ νὰ γίνωνται ἀνδράποδα τῶν πλουσίων, ἐξησφάλισε τὴν ἐλευθερίαν των, καὶ ἡμπόδισε τὴν ἐρήμωσιν, εἰς τὴν ὅποιαν ἡ πόλις ἤθελε καταντήσῃ, ἂν οἱ πτωχοὶ ὀφείλονται πιεζόμενοι ὡς πρότερον ὑπὸ τῶν δανειστῶν ἐξηκολούθουν νὰ ἐγκαταλείπωσι τὰς Ἀθήνας.

Ὁ Σόλων προσέτι λαβὼν ὑπ' ὄψιν τὸ ἄνυδρον, τὸ λεπτόγειον καὶ ἄγονον τῆς Ἀττικῆς χώρας καὶ μὴ ἐλπίζων πολλὰ ἐκ τῆς γεωργίας, ἐπροστάτευσεν δραστηρίως τὸ ἐμπόριον, τὰς τέχνας καὶ τὴν βιομηχανίαν, ὅπως οἱ κάτοικοι προσπορίζωνται τὰ ἀναγκαῖα καὶ δι' ἑαυτοὺς καὶ διὰ τὴν Πατρίδα των, γινόμενοι οὕτως

ὕλικῶς ἀνεξάρτητοι ἔχωσι καὶ φρόνημα ὑψηλὸν καὶ γενναῖον.

Διωργάνισε προσέτι τὴν Βουλὴν τοῦ Ἀρείου Πάγου, συγκατεμένην ἐκ πολιτῶν δεδοκιμασμένων, ἥτοι ἐκ τῶν ὅσων ἐκλεχθέντες ἄρχοντες τῆς πόλεως εἶχον εὐδοκιμήσει. Ἀνέθεσε δὲ εἰς τὴν Βουλὴν τοῦ Ἀρείου Πάγου τὴν ἐπιτήρησιν τῆς ἐκτελέσεως τῶν νόμων, διότι νόμοι μὴ ἐκτελούμενοι οὐχὶ μόνον δὲν ὠφελούσιν, ἀλλὰ βλάπτουσι· συγχρόνως εἰς τὸν Ἀρειὸν Πάγον ἀνέθεσε τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου ἐκάστου τῶν πολιτῶν, ἰδίως ὅπως μὴ διάγῃ τις ἐν ἀργίᾳ, ἥτις εἶναι ἡ πηγὴ πάσης κακίας καὶ κακοδαιμονίας, καὶ ὅπως μὴ προσπορίζεται τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα ἀτίμω.

Ἐσύστησε προσέτι ὁ Σόλων τὴν Βουλὴν τῶν τετρακοσίων, ἥτις προητοίμαζε τοὺς ἀναγκαίους νόμους καὶ ὑπέβαλλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐπιψήφισιν τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου· συγχρόνως δὲ ἡ Βουλὴ τῶν τετρακοσίων ἐπεμελεῖτο ὅπως τὰ ψηφιζόμενα ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου ἐκτελῶνται· ὥστε ἐπὶ δύο Βουλῶν, ὡς ἐπὶ δύο ἄγκυρῶν, ἐστήριζε τὴν πολιτείαν τῶν Ἀθηνῶν. Διήρесе τοὺς πολίτας εἰς τέσσαρας τάξεις κατὰ τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν· ἀναλόγως δὲ τῶν περισσοτέρων ἢ ὀλιγωτέρων προσόδων των ἐπλήρων καὶ βαρύτερον ἢ ἐλαφρότερον φόρον.

Κατὰ τὸ ἀνώτερον δὲ ἢ κατώτερον τίμημα, τὸ ὁποῖον ἕκαστος ἐπλήρωνεν, ἡδύνατο νὰ ἐκλεχθῇ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου εἰς τὰ ἀνώτερα ἢ κατώτερα ἀξιώματα, ἥτοι ἄρχων καὶ βουλευτής. Τὸ σύστημα τοῦτο

ἐλέγετο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τιμοκρατία. Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο οἱ εὐπορώτεροι, ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἐκυβέρνηων, ἐνομοθέτουν καὶ ἐδίκαζον, καὶ ἐν γένει διείπον τὰ τῆς πολιτείας, οὐχὶ δὲ οἱ μὴδὲν ἔχοντες νὰ χάσῃσι καὶ οἱ βεβαρημένοι μάλιστα ὑπὸ χρεῶν πρὸς ἰδιώτας ἢ τὸ δαχμόσιον.

Ὁ Σόλων προσέτι ἐκήρυξεν ἄτιμον, ἤτοι ἐστερημένον τῶν πολιτικῶν του δικαιωμάτων, πάντα πολίτην μὴ λαμβάνοντα μέρος ἐν περιπτώσει στάσεως εἴτε ὑπὲρ τῆς Κυβερνήσεως εἴτε ὑπὲρ τῶν κατ' αὐτῆς στασιαζόντων, ὅπως ἡ στήριξις τῆς κυβερνήσεως ἢ ἡ ἀνατροπὴ αὐτῆς φέρῃ πάντοτε τὸ κῦρος τῆς πλειονοψηφίας τῶν πολιτῶν.

Ὁ Σόλων πρὸς τούτοις ἀντικατέστησε δι' ἡπίων ποινικῶν νόμων τὰς αὐστηρὰς ποινικὰς διατάξεις τοῦ Δράκοντος, ὅστις πρὸ αὐτοῦ εἶχε νομοθετήσῃ ἐν Ἀθῆναις τόσον σκληροὺς νόμους, ὥστε οἱ Δρακόντειοι οὗτοι νόμοι ἐλέγετο ὅτι εἶχον γραφῇ οὐχὶ διὰ μελάνης ἀλλὰ δι' αἵματος.

Εἰς τὸν Σόλωνα ἀποδίδεται προσέτι ὁ ὠραῖος ὄρκος, τὸν ὅποιον οἱ νέοι τῶν Ἀθηνῶν καταταπτόμενοι εἰς τοὺς Ἐφήβους καὶ λαμβάνοντες τὸ δόρυ καὶ τὴν ἀσπίδα ὠρκίζοντο εἰς τὸν ἐν τῇ Ἀκροπόλει ναὸν τῆς Ἀγραύλου, θυγατρὸς τοῦ βασιλέως Κέκροπος, ἣτις αὐθορμήτως εἶχε κατακρημνισθῇ ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως, ὅπως διὰ τοῦ θανάτου τῆς σώσῃ τὰς Ἀθῆνας. Ἰδοὺ ὁ ὄρκος, ὅστις ἐκανόνιζε τὴν πρὸς τὴν Πατρίδα μέλλουσα διαγωγὴν τῶν τέκνων αὐτῆς:

«Δὲν θέλω κατασιγῶναι τὰ ὄπλα μου, οὐδὲ θέλω
 »ἐγκαταλείπει τὸν παραστάτην μου, θέλω ὑπερασπίσει
 »τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ὄσια τῆς Πατρίδος καὶ ἂν μόνος
 »μείνω, θέλω δὲ παραδῶσει τὴν Πατρίδα οὐχὶ μικρο-
 »τέραν, ἀλλὰ καὶ μεγαλειτέραν καὶ καλλιτέραν, θέλω
 »ὑπακούσει εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος τοὺς παρόν-
 »τας καὶ μέλλοντας, οὐδὲ θέλω ἐπιτρέψει εἰς ἄλλους
 »τὴν παραβίασιν τῶν νόμων, ἀλλὰ θέλω ὑπερασπίσει
 »αὐτοὺς καὶ μόνος καὶ μετὰ πολλῶν, καὶ θέλω τιμῇσει
 »τὰ ἱερὰ καὶ τὰ πάτρια.»

Ἄλλ' ὁ Σόλων, ἂν καὶ ὁ μεγαλοφυσέστερος τῶν ἀρ-
 χαίων νομοθετῶν, θελήσας νὰ βαδίσῃ τὴν μεσαιάν
 ὁδόν, οὐδὲ τοὺς Εὐπατρίδας, οὐδὲ τοὺς πτωχοὺς Θη-
 τας ἡδυνήθη διὰ τῆς νομοθεσίας του νὰ εὐχαριστήσῃ,
 διότι, καθὼς ὁρθῶς ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, οὔτε αὐτὸς ὁ
 Ζεὺς βρέχων τοὺς πάντας εὐχαριστεῖ. Ὅθεν βλέπων
 ὅτι ἂν ἔμενεν εἰς Ἀθήνας ἤθελεν ἀναγκασθῇ νὰ φέρῃ
 τροπολογίας εἰς τοὺς νόμους του, τοὺς ὁποίους ἄλλως
 ἐθεώρει ὡφελίμους εἰς τὴν Πατρίδα του, ἐζήτησεν
 ἄδειαν δεκαετοῦς ἀπουσίας, μετὰ τῆς ὑποσχέσεως ὅτι
 κατὰ τὸ δεκαετὲς τοῦτο διάστημα ἤθελον διατηρήσει
 τοὺς νόμους του, ἐλπίζων ὅτι ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ
 ἤθελον συνθίσει καὶ ἐπομένως ἀγαπήσει καὶ διατη-
 ρήσει διὰ παντὸς αὐτούς.

Μετέβη λοιπὸν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὴν Κύ-
 προν. Λέγεται ὅτι μετέβη καὶ εἰς τὴν Λυδίαν τῆς
 Ἀσίας, ὅπου ἐβασίλευεν ὁ βαθύπλουτος Κροῖσος, ὅστις
 ὑποδεχθεὶς εἰς τὰς Σάρδεεις, πρωτεύουσαν τῆς Λυδίας,

τὸν σοφὸν Σόλωνα καὶ ἐπιδείξας εἰς αὐτὸν τὰ μεγάλα πλοῦτη του, τὸν ἠρώτησεν ἂν εἶδεν ἄλλον τινὰ θνητὸν εὐτυχέστερον αὐτοῦ. Ὁ δὲ Σόλων, ὅστις ἀπεστρέφετο τὴν κολακείαν, τῷ ἀπήντησεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ μακαρίζωμέν τινα πρὸ τοῦ τέλους αὐτοῦ, οὔτε νὰ μεγαλοφρονῶμεν διὰ τὰ παρόντα ἀγαθὰ μας, διότι τὸ μέλλον ποικίλον καὶ ἄδηλον, καὶ καθὼς ὁ ἀγωνιζόμενος δὲν στεφανοῦται πρὶν ἢ νικῆσῃ, οὕτω καὶ οἱ ἄνθρωποι πρὶν ἢ λήξωσιν εὐτυχῶς τὸν βίον δύνανται νὰ θεωρῶνται μακάριοι. Τότε δὲ λέγουσιν ὅτι ὁ μυθοποιὸς Αἴσωπος εὑρεθεὶς εἰς τὰς Σάρδεεις εἶπεν εἰς τὸν Σόλωνα ὅτι εἰς τοὺς Βασιλεῖς πρέπει νὰ λέγωμεν τὰ εὐχάριστα, ὁ δὲ Σόλων τῷ ἀπήντησεν ὅτι οὐχὶ τὰ εὐχάριστα ἀλλὰ τὰ ἄριστα ὀφείλομεν νὰ λέγωμεν εἰς τοὺς Βασιλεῖς, πρὸς τὸ συμφέρον καὶ αὐτῶν καὶ τῶν ὑπηκόων των.

Καὶ ὁ μὲν ὑπερήφανος Κροῖσος ὠργίσθη καὶ κατεφρόνησε τότε τὸν σοφὸν Σόλωνα· ἀλλ' ὅτε μετὰ τινα ἔτη κατανικηθεὶς ὑπὸ τοῦ Κύρου, καὶ χάσας καὶ θρόνον καὶ πλοῦτη, ἐπρόκειτο νὰ καῇ ζῶν ὑπὸ τοῦ Κύρου ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐνεθυμήθη τοὺς λόγους τοῦ Σόλωνος, καὶ ἐπὶ τῆς πυρᾶς καθήμενος ἀνέκραξε τρίς τὸ ὄνομα τοῦ Σόλωνος.

Ὁ δὲ Κύρος μαθὼν τότε τοὺς σοφοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ὁ Σόλων εἶχεν εἰπεῖ εἰς τὸν Κροῖσον περὶ τῆς ἀδεσβαιότητος τῶν ἀνθρωπίνων, συναισθανθεὶς δὲ τὴν ὀρθότητα αὐτῶν, τὴν ὁποίαν ἡ θέσις τοῦ Κροίσου προφανῶς ἀπεδείκνυε, φοβηθεὶς δὲ μὴπως καὶ αὐτοῦ τὸ

τέλος ἀναφανῇ δυστυχίες, ἀπήλλαξεν ἀμέσως ἐκ τῆς πυρᾶς τὸν Κροῖσον, καὶ οὕτως ὁ Σόλων καὶ τὸν Κροῖσον ἔσωσε καὶ τὸν Κῦρον ἐσωφρόνισε.

Δικαίως δὲ ὁ Σόλων κατετάχθη μεταξὺ τῶν ἐπτὰ Σοφῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, οἵτινες διὰ τῆς ἐξειδικασμένης φρονήσεώς των καὶ τῶν ὠφελιμωτάτων πρακτικῶν παραγγελμάτων των προήγαγον τὴν τέχνην τοῦ βίου καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἀνθρώπων. Αὐτοὶ δὲ ἦσαν οἱ ἐξῆς :

1) Πιττακὸς ὁ Μυτιληναῖος, ὅστις μεγίστην τῶν εὐτυχιῶν ἐθεώρει τὴν πρὸς τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀγαθοποιεῖν, συνεβούλευε δὲ τὰ ἐξῆς· «Μέτρον χρῶ. — Μὴ πλοῦται κakkῶς. — Ἀνιάρων ἀργία. — Βλαβερόν ἀκρασία. — Βαχρὺ ἀπαιδευσία. — Ἀργὸς μὴ ἴσθι μῆδ' ἂν πλουτῇς».

2) Κλεόβουλος ὁ Ρόδιος, ὅστις ἀρίστην τῶν πολιτειῶν ἐθεώρει ἐκείνην, τῆς ὁποίας οἱ πολῖται ὄντες φιλότιμοι φοβοῦνται μᾶλλον τὴν κατάκρισιν παρὰ τὸν νόμον, συνεβούλευε δέ : «Πᾶν μέτρον ἄριστον. — Γονεῖς δεῖ αἰδεῖσθαι. — Τέκνα παιδεύειν. — Εὖ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχὴν. — Ἐχθρὰς διαλύειν. — Εὐποροῦντα μὴ ὑπερήφανον εἶναι, ἀποροῦντα μὴ ταπεινοῦσθαι».

3) Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, ὅστις ἔλεγεν ὅτι δὲν πρέπει ποτὲ νὰ πράττωμεν πᾶν ὅ,τι ἡθέλομεν κατηγορήσει τοὺς ἄλλους πράττοντας, — ὅτι τὸ μέλλον ἀσαφές, — ὅτι τὸ κέρδος ἄπληστον, — καὶ ὅτι πρέπει ν' ἀγαπῶμεν τὴν παιδείαν, τὴν σωφροσύνην, τὴν φρόνησιν, τὴν

ἀλήθειαν, τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν οἰκονομίαν, τὴν τέχνην, τὴν εὐσέβειαν.

4) Βίας ὁ Πριηνεύς, ὅστις ἐθεώρει δυστυχῇ ἐκείνον μόνον, ὅστις δὲν δύναται γενναίως νὰ ὑποφέρῃ τὴν δυστυχίαν του, συνεβούλευε δὲ τὰ ἐξῆς· «Νόει τὸ πραττόμενον.—Μίσει τὸ ταχὺ λαλεῖν.—Ἐξεις πόνω ἐγχαράττειαν, πλούτῳ φιλίαν, σιγῇ κόσμον».

5) Περιάνδρος ὁ Κορίνθιος, ὅστις ἐβεβαίον ὅτι διὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐργασίας τὰ πάντα κατορθοῦνται, συνεβούλευε δὲ τὰ ἐξῆς· «Κώλυε τοὺς μέλλοντας ἀμαρτάνειν.—Φίλοις εὐτυχουσι καὶ δυστυχουσιν ὁ αὐτὸς ἴσθι.—Ἐπισφαλὴς προπέτεια.—Αἱ μὲν ἡδοναὶ θνηταί, αἱ δ' ἄρεται ἀθάνατοι.—Κέρδος αἰσχρὸν φύσεως κατηγορία».

6) Χίλων ὁ Λακεδαιμόνιος, ὅστις συνεβούλευε τὰ ἐξῆς· «Γνωθὶ σαυτὸν.—Μὴ κακολόγει τοὺς πλησίον.—Πρεσβύτερον σέβου.—Θυμοῦ κράτει.—Νόμοις πείθου.—Ἀδικούμενος διαλλάσσου.—Ζημίαν αἵρου μᾶλλον ἢ κέρδος αἰσχρὸν».

7) Καὶ Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, ὅστις συνεβούλευε τὰ ὠφελιμώτατα «Μηδὲν ἄγαν.—Μὴ ψεύδου ἀλλ' ἀλήθευε.—Μὴ κακοῖς ὁμίλει.—Πρῶτος ἴσθι.—Ἡδονὴν φεῦγε, ἥτις λύπην τίκτει.—Ἀρχεσθαι μαθὼν ἄρχειν ἐπιστήση».

Εἰς τοὺς Ἑπτὰ Σοφοὺς τῆς Ἑλλάδος ἀπεδίδοντο καὶ τὰ ἐξῆς σοφὰ καὶ χρησιμώτατα παραγγέλματα· Θεοὺς σέβου.—Θνησκε ὑπὲρ Πατρίδος.—Ἀρχε σεαυτοῦ.—Ἐπαίνει ἀρετὴν.—Πρᾶττε δίκαια.—Ἀλ-

λοτρίων ἀπέχου. — Χρόνου φείδου. — Εὐφημος ἔσθι. — Γνοὺς πρᾶττε. — Φθόνει μηδενί. — Δικαίως κτῶ. — Ἀμαρτάνων μετανόει. — Εὐγνώμων γίνου. — Μανθάνων μὴ κάμνε. — Νεωτέρους δίδασκε. — Σεαυτὸν αἰδοῦ. — Τύχῃ μὴ πίστευε. — Παῖς ὢν κόσμιος ἔσθι, ἡβῶν ἐγκρατής.

Ἐὰν δὲ ἡ μετριοφροσύνη εἶναι τὸ ἰδιόζον χαρακτηριστικὸν τῆς ἀληθοῦς σοφίας, ἡ δὲ οἷσις καὶ ἡ προπέτεια εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἡμιμαθείας καὶ δοκησισοφίας, οἱ ἑπτὰ Σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος ἀπέδειξαν ὅτι πραγματικῶς ἦσαν τοιοῦτοι, ἀποποιηθέντες ἐν τῇ μετριοφροσύνῃ των νὰ δεχθῶσι τὸν Χρυσοῦν Τρίποδα. Τὸν Χρυσοῦν Τρίποδα εἶχε ρίψει εἰς τὴν θάλασσαν διαπερῶσα τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἡ Ἑλένη τοῦ Μενελάου· ἀνέσυρον δὲ τὸν τρίποδα ἐκ τῆς θαλάσσης ἄλιεῖς Κῶροι, τῶν ὁποίων τὴν ἄγρην εἶχον ἀγοράσει Μιλήσιοι τινες πρὶν ἢ ἐκ τῆς θαλάσσης ἀνασυρθῇ τὸ δίκτυον. Ὅτε δὲ μεταξὺ τῶν ὀψαρίων εὐρέθη καὶ ὁ Χρυσοῦς Τρίπους, ἡγέρθη φιλονεικία μεταξὺ τῶν Κῶων καὶ τῶν Μιλησίων· διότι οἱ μὲν ἰσχυρίζοντο ὅτι ἀγοράσαντες τὴν ἄγρην ἡγόρασαν καὶ τὸν τρίποδα, οἱ δὲ ὅτι μόνον τὴν ἄγρην τῶν ὀψαρίων διενεθήθησαν νὰ πωλήσωσιν. Ἀλλὰ τὸ μαντεῖον διέλυσε τὴν φιλονεικίαν παραγγείλαν νὰ δοθῇ ὁ Χρυσοῦς Τρίπους εἰς τὸν σοφώτατον πάντων. Προσεφέρθη λοιπὸν τότε κατὰ σειρὰν ὁ Χρυσοῦς Τρίπους εἰς ἕκαστον τῶν ἑπτὰ Σοφῶν, ἀλλ' οὐδεὶς τούτων ἐν τῇ μετριοφροσύνῃ τευ ἐδέχθη αὐτόν, ἀνακηρύττων ὅτι βεβαίως δὲν εἶναι σοφώτερος τῶν ἄλλων. Τότε

δὲ ὁ Χρυσοῦς Τρίπους προσεφέρθη εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, τὸν θεὸν τοῦ φωτός καὶ τὸν ἀρχηγέτην τῶν Μουσῶν, ὡς τὸν σοφώτατον ἀπάντων.

Ὅτε ὁ Σόλων ἐκ τῆς ἀποδημίας του ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, εὔρε τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ διχονοοῦντας καὶ στασιάζοντας, διηρημένους εἰς τρία κόμματα ὑπὸ τρεῖς κομματάρχας. Εἰς μᾶτην προσεπάθησεν ὁ φιλόπατρις νομοθέτης νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν ὁμόνοιαν διὰ τῶν συμβουλῶν, διὰ τῶν προτροπῶν, διὰ τῶν πατριωτικῶν ποιημάτων καὶ διὰ τῶν ἀπειλῶν του.

Τυραννία τοῦ Πεισιστράτου.

Ὁ Πεισίστρατος, συγγενὴς τοῦ Σόλωνος ἐκ μητρός, εὐγλωττος καὶ γλυκὺς ἀλλὰ λίαν φίλαρχος, ἐπὶ κεφαλῇ τοῦ κόμματος τῶν πτωχῶν, ὅπερ ἦτο καὶ τὸ πολυπληθέστερον, ὑπερίσχυσεν ἐπὶ τέλους καὶ ἐγένετο ἀπόλυτος ἄρχων τῶν Ἀθηνῶν, δημοκοπῶν καὶ κολακεύων καὶ ἐξαπατῶν τοὺς πολλούς.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς τυραννίας τοῦ Πεισιστράτου ἀπέθανεν ὁ Σόλων, ζήσας περὶ τὰ 80 ἔτη. Ὁ Πεισίστρατος δις ἐξεδιώχθη ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ὑπὸ τῶν δύο ἄλλων συνενωθέντων κατ' αὐτοῦ κομμάτων, ἀλλὰ καὶ δις ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν Ἀθηνῶν. Κυβερνῶν δὲ ἐτήρησε τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος, ἀλλὰ συνεχέντρωσε τὰς ἀρχὰς καὶ ἄπασαν τὴν ἐξουσίαν εἰς χεῖρας τῶν ὀπαδῶν του, ἐπεριποιήθη δὲ τοὺς πένητας ὕλικώς.

Ἐπὶ Πεισιστράτου ἤρχισεν ἐν Ἀθήναις, (ὅπως οἱ πένητες εὕρωσιν ἐργασίαν), καὶ ἡ ἀνέγερσις τοῦ με-

γάλου ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός, ὅστις ἀπεπερατώθη μετὰ 650 περίπου ἔτη ἐπὶ τοῦ Ῥωμαίου αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ. Τοῦ ναοῦ τούτου ὀλίγοι μόνον κίονες διεσώθησαν μέχρι τῆς σήμερον.

Εἰς τὸν Πεισίστρατον ἀποδίδεται καὶ ἡ πληρεστέρα καὶ ἀκριβεστέρα συλλογὴ τῶν ῥαψωδιῶν τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας τοῦ Ὀμήρου, καὶ ἡ σύστασις τῆς πρώτης ἐν Ἑλλάδι δημοσίας Βιβλιοθήκης.

Ὁ Πεισίστρατος ἀπέθανε τῷ 527 πρὸ Χριστοῦ, τὸ δὲ ἀξίωμα τοῦ μετέβη εἰς τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰππίαν καὶ Ἰππαρχον· τοσοῦτον εἶχε παγιώσει ἐν Ἀθήναις τὴν δύναμίν του. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ Ἰππίας καὶ ὁ Ἰππαρχος ἐμιμήθησαν τὸν πατέρα των, κυβερνήσαντες καλῶς τὰς Ἀθήνας, προστατεύσαντες τὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα, καὶ τηρήσαντες τοὺς τύπους τοῦ πολιτεύματος τοῦ Σόλωνος.

Ἀλλ' ἀκολούθως οἱ Πεισιστρατίδαι οὗτοι παρεξέτράπησαν εἰς ἀτόπους πράξεις, ὧν τινες ἐπροκάλεσαν τὴν κατ' αὐτῶν ἀγανάκτησιν τῶν Ἀθηναίων.

Ὅτε δὲ κατὰ τὸ 514 πρὸ Χριστοῦ ὁ Ἰππαρχος ἐξύβρισε τὴν ἀδελφὴν τοῦ Ἀρμοδίου, αὐτὸς μετὰ τοῦ φίλου τοῦ Ἀριστογείτονος ἀπεφάσισαν νὰ δολοφονήσωσι τὸν Ἰππαρχον μετὰ τοῦ Ἰππίου. Ἀλλὰ μόνος ὁ Ἰππαρχος ἐφονεύθη, ὁ δὲ Ἰππίας ἐξηκολούθησε κυβερνῶν, ἀλλὰ σκληρῶς καταπιέζων καὶ θησαυρίζων, μέχρις οὗ κατὰ τὸ 510 πρὸ Χριστοῦ, ἤτοι μετὰ 50 ἔτη ἀφ' ἧς ὁ πατὴρ των Πεισίστρατος ἀνέλαβε τὴν ἀρχὴν ἐν Ἀθήναις, οἱ Ἀθηναῖοι βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν

Σπαρτιατῶν ἀπεδίωξαν καὶ τὸν Ἴππῖαν, καὶ οὕτω κατήργησαν τὴν τυραννίδα τῶν Πεισιστρατιδῶν. Κατέφυγε τότε ὁ Ἴππίας εἰς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν Δαρεῖον, τοὺς στρατηγοὺς τοῦ ὁποίου συνώδευσεν εἰς τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην, ὅπου καὶ ἐφονεύθη, καθὼς θέλομεν ἰδεῖ, διηγούμενοι ἐνταῦθα ὀλίγα περὶ τῆς πρώτης κατὰ τῶν Περσῶν ἐνδοῦρου μάχης τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη.

(490 πρὸ Χριστοῦ)

Ὁ υἱὸς τοῦ Πεισιστράτου Ἴππίας, ἐκδιωχθεὶς ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν, προσεπάθησε διὰ τῶν Πελοποννησίων νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἡγεμονίαν τῆς πατρίδος του, ἀλλ' ἀποτυχὼν κατέφυγεν εἰς τὴν Ἀσίαν, εἰς τὸν Δαρεῖον, τὸν μέγαν Βασιλέα τῶν Περσῶν, καὶ κατέπεισεν αὐτὸν νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ὑποδουλώσῃ αὐτήν, ἐπαναφέρῃ δὲ τὸν Ἴππῖαν εἰς τὴν δυναστείαν τῶν Ἀθηνῶν.

Μιλτιάδης.

Ὁ Ἴππίας διὰ τῆς τοιαύτης αἰσχρᾶς πρὸς τὴν πατρίδα του διαγωγῆς ἀπέδειξεν ὅτι ἡ φιλαρχία, ἡ δοξομανία καὶ ὁ ἐγωϊσμός ἐξαλείφουσι τὸ εὐγενὲς αἶσθημα τῆς

φιλοπατρίας, καὶ προδότην αἰσχροτάτον καθιστῶσι τὸν κυριευόμενον ὑπὸ τῶν παθῶν τούτων.

Ἄλλ' ὁ Δαρεῖος εἶχε καὶ προσωπικὴν ἀφορμὴν ἐκδικήσεως κατὰ τῶν Ἀθηναίων, διότι οὗτοι εἶχον βοηθήσει κατ' αὐτοῦ τὰς Ἑλληνικὰς ἀποικίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅτε εἶχον ἐπαναστατήσει κατὰ τῶν Περσῶν, ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῶν ὁποίων ἦσαν ἤδη καθυποτέταγμένοι.

Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι ἡ φυσικὴ δραστηριότης, τὸ μεγαλεπήβολον, τὸ πρακτικὸν πνεῦμα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἀτυχῶς δὲ καὶ οἱ ἐμφύλιοι αὐτῶν σπαρταγμοί, ἐπροκάλεσαν οὐχὶ μόνον τὰς κατὰ τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας Αἰολικὰς, Ἰωνικὰς καὶ Δωρικὰς ἀποικίας, ἀλλὰ καὶ πλῆθος ἄλλων ἑλληνικῶν ἀποικιῶν εἰς τὰ παράλια τῆς Μακεδονίας, τῆς Θράκης, τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Σικελίας, τῆς Μεσημβρινῆς Ἰταλίας καὶ αὐτῆς τῆς Γαλλίας. Ἴδιον δὲ τῶν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν δὲν ἦτο, ὡς συνήθως συμβαίνει, τὸ νὰ συγχωνεύωνται μετὰ τῶν ἰθαγενῶν καὶ βαθμηδὸν ν' ἀποβάλλωσι τὸν ἐθνισμόν των, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας τὸ νὰ ἐκπολιτίζωσι, νὰ προάγωσι καὶ νὰ ἐξελληνίζωσι τοὺς ἰθαγενεῖς.

Ὁ Δαρεῖος λοιπὸν ἐπιθυμῶν νὰ ἐκδικηθῇ κατὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ Ἑρετριέων, καὶ ὑπὸ τοῦ Ἰππίου, τοῦ φιλοδόξου προδότου, προτρεπόμενος, ἀπέστειλε πρὸς ὑποδούλωσιν τῆς Ἑλλάδος 600 πολεμικὰς τριῆρεις μετὰ πολλῶν φορτηγῶν πλοίων καὶ ὑπὲρ τὰς 100 χιλιάδας στρατοῦ ὑπὸ τοὺς στρατηγοὺς Δᾶτιν καὶ Ἀρ-

ταφέρνῃν, συνοδευομένους καὶ καθοδηγούμενους ὑπὸ τοῦ Ἰππίου.

Ἀφροῦ δὲ ἐκυρίευσαν τὴν Νάξον, νῆσον τοῦ Αἰγαίου πελάγους, καὶ κατέστρεψαν τὴν Ἑρέτριαν τῆς Εὐβοίας, καὶ ἤχμαλώτισαν τοὺς κατοίκους αὐτῆς, ἀπεβίβάσθησαν εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς Εὐβοίας παραλίαν τοῦ Μαραθῶνος τῆς Ἀττικῆς, ἐπὶ πέντε ὥρας μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν.

Οἱ Ἀθηναῖοι, ἂν καὶ δὲν εἶχον εἰμὴ μόνον δέκα χιλιάδων στρατὸν ν' ἀντιτάξωσιν εἰς τὸν μέγαν Περσικὸν στρατὸν, δὲν ἐδειλίσαν, ἀλλ' ἀπεφάσισαν γενναίως νὰ πολεμήσωσι πρὸς σωτηρίαν καὶ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς ὅλης Ἑλλάδος· διότι τὸ ἐλεύθερον πολίτευμα τοῦ Σόλωνος καὶ εὐπόρους καὶ γενναίους καὶ φιλοτίμους καὶ φιλοπάτριδας εἶχε καταστήσει αὐτοὺς. Ὅθεν ἀμέσως ἔστειλαν εἰς τὸν Μαραθῶνα τὰς δέκα χιλιάδας τοῦ στρατοῦ των· ἐκάστη χιλιάς εἶχεν ἓνα μόνιμον στρατηγόν, ἕκαστος δὲ τῶν δέκα στρατηγῶν εἶχε τὴν ἡγεμονίαν τοῦ ὅλου στρατοῦ κατὰ σειρὰν ἀνὰ μίαν ἡμέραν. Μεταξὺ τῶν δέκα τούτων στρατηγῶν ἦσαν ὁ Μιλτιάδης, καὶ οἱ νεώτεροι αὐτοῦ Ἀριστείδης καὶ Θεμιστοκλῆς. Ἐπειδὴ δὲ πάντων τῶν στρατηγῶν ἐμπειρότερος ἦτο ὁ Μιλτιάδης, ὁ ἔμφρων, ὁ φιλόπατρις καὶ οὐχὶ φιλόδοξος Ἀριστείδης, ὅτε ἦλθεν ἡ ἡμέρα τῆς ἡγεμονίας του, παρέδωκεν αὐτὴν ἐπ' ἀγαθῇ τῆς Πατρίδος εἰς τὸν ἱκανώτερον αὐτοῦ Μιλτιάδην. Τὸ εὐγενὲς τοῦτο παράδειγμα τοῦ Ἀριστείδου εὐτυχῶς ἐμιμήθησαν καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοί, καὶ οὕτως

ὑπὸ τὴν ἀρχιστρατηγίαν τοῦ Μιλτιάδου συνεκροτήθη ἡ ἐνδοξος ἐκείνη μάχη, ἣτις καὶ τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς Εὐρώπης εὐτυχῶς διέσωσε, καὶ τὸν Μιλτιάδην ἀπεθανάτισε.

Μόνον οἱ Πλαταιεῖς ἐξ εὐγνωμοσύνης κινούμενοι, (διότι οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον προηγουμένως βοηθήσει αὐτοὺς κατὰ τῶν Θηβαίων,) ἀπέστειλαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους ἐπικουρίαν χιλίων στρατιωτῶν, δι' ἣν οἱ Ἀθηναῖοι ἀντήμειψαν αὐτοὺς διὰ πολλῶν τιμῶν καὶ προνομίων. Οἱ δὲ Σπαρτιᾶται, καίτοι ἐγκαίρως προσκληθέντες ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, μὴ ἐκτιμήσαντες ὁμῶς τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου καὶ μὴ ἐμπορούμενοι τοῦ πανελληνίου αἰσθήματος, ἐθράδυναν νὰ στείλῃσι τὴν ἐπικουρίαν των, ἣτις, ἐκ μόνον δύο χιλιάδων ἀνδρῶν συνισταμένη, δὲν προσῆλθεν εἰμὴ καθ' ἡμέραν οἱ Πέρσαι ἡττημένοι ἀνεχώρουν ἐκ τῆς Ἀττικῆς. Οὐδεμία ἄλλη ἐλληνικὴ πόλις συνέδραμε τοὺς Ἀθηναίους κατὰ τὴν κρισιμωτάτην ἐκείνην στιγμήν, ὅπερ δυστυχῶς μαρτυρεῖ τὴν ἔλλειψιν τοῦ σωτηρίου πνεύματος τῆς ἐθνικῆς ἐνώσεως.

Ὁ Μιλτιάδης, ἐν τῇ φρονήσει αὐτοῦ, πρῶτον μὲν ἐπέμεινε νὰ συγκροτηθῇ ἡ μάχη ὅσον τάχιον διὰ νὰ μὴ ῥαδιουργηθῇ καὶ ἀποθαρρυνθῇ ὁ Ἑλληνικὸς στρατός ὑπὸ τοῦ Ἰππίου καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ· δεύτερον δέ, ἰδὼν ὅτι ὁ Περσικὸς στρατὸς εἶχε τὸ μὲν κέντρον αὐτοῦ ἰσχυρόν, τὰς δὲ πτέρυγας ἀδυνάτους, ἐνίσχυσε τὰς δύο πτέρυγας τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ, ἀφῆκε δὲ ἀδύνατον τὸ κέντρον αὐτοῦ. Ὅτε δὲ ἀρξαμένης τῆς

μάχης, τὸ μὲν κέντρον τῶν Ἑλλήνων ὑποχωροῦν κατεδιώκετο ὑπὸ τοῦ κέντρου τῶν Περσῶν, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ πτέρυγες κατεδιώκον τὰς Περσικὰς πρὸς τὴν θάλασσαν, ὁ Μιλτιάδης διατάττει τὰς Ἑλληνικὰς πτέρυγας νὰ παύσωσι τὴν καταδίωξιν καὶ νὰ ἐπανέλθωσιν ἀμέσως πρὸς βοήθειαν τοῦ Ἑλληνικοῦ κέντρου, τοῦ καταδιωκομένου ὑπὸ τοῦ ἰσχυροῦ κέντρου τῶν Περσῶν. Τότε τὸ Περσικὸν κέντρον, προσβαλλόμενον πανταχόθεν ὑπὸ τῶν δύο ἑλληνικῶν πτερύγων καὶ ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ κέντρου, ἤρχισε νὰ ὑποχωρῇ πρὸς τὴν θάλασσαν καταδιωκόμενον μέχρι τῶν πλοίων ὑφ' ὅλου τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ· καὶ οὕτως ἡ νίκη ἔσπεψε τὰ Ἑλληνικὰ ὄπλα, φονευθέντων ὑπὲρ τὰς ἐξ χιλιάδας Περσῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ προδότης Ἰππίας, ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων μόνον 192 ἔπεσαν ἀπολαύσαντες τὸν ἑνδοξον ὑπὲρ πατρίδος θάνατον. Τοσοῦτος δὲ ὑπῆρξεν ὁ ἐθνουσιασμός τῶν Ἑλλήνων, ὥστε καὶ ἐνῶ οἱ Πέρσαι ἐπεβιβάζοντο εἰς τὰ πλοῖα τῶν κατησχυμμένοι, ὅπως ἀναχωρήσωσιν, οἱ Ἕλληνες δὲν ἔπαυσαν μαχομένοι κατ' αὐτῶν. Τότε ὁ γενναῖος Κυναίγειρος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ τραγικοῦ ποιητοῦ Αἰσχύλου, ἀρπάσαι ἐν τῶν ἐχθρικῶν πλοίων ἀπὸ τῆς πρύμνης, ἀπεκόπη τὴν χεῖρα διὰ πελέκεως· καὶ οὕτως ἥρωϊκῶς ἔπεσε καὶ αὐτὸς ὑπὲρ πατρίδος. Ἑπτὰ δὲ Περσικὰ πλοῖα ἔπεσαν εἰς χεῖρας τῶν Ἀθηναίων.

Ἡ λαμπρὰ αὕτη νίκη τοῦ Μαραθῶνος ἀπέδειξεν ὅτι οὐχὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατῶν, (καὶ μάλιστα ὅσakis αὐτοὶ συνίστανται ἐκ βαρβάρων ἀνελευθέρων, ἐκ δοῦ-

λων καὶ ξένων μισθωτῶν,) ἀλλ' ἡ ἐμπειρία καὶ ἡ στρατιωτικὴ ἱκανότης τῶν ἀρχηγῶν ἀφ' ἑνός, καὶ ἀφ' ἐτέρου ἡ ἐλευθέρα ἀγωγή, ἡ ἀσκήσις τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, καὶ ἡ φιλοπατρία, ἐμπνέουσι καὶ ἐνισχύουσι καὶ αὐτοὺς τοὺς ὀλίγους κατὰ τῶν πολλῶν!

Μεγάλαι δὲ ὑπῆρξαν αἱ τιμαί, τὰς ὁποίας οἱ Ἀθηναῖοι εὐγνωμονοῦντες ἀπένειμαν καὶ εἰς τὸν στρατηγόν των Μιλτιάδην, καὶ εἰς τοὺς ὑπὲρ πατρίδος πεσόντας ἐν Μαραθῶνι, καὶ εἰς τοὺς συμμάχους αὐτῶν Πλαταιεῖς. Καὶ θυσίαν ἐτήσιον καθιέρωσαν εἰς αἰώνιον μνημόσυνον τῆς ἐν Μαραθῶνι νίκης, καὶ πολλαχῶς ἀπέδειξαν τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς εὐγνωμοσύνην αὐτῶν.

Ἀλλὰ δικαίως ὁ σοφὸς Σόλων εἶπε πρὸς τὸν βαθύπλουτον Κροῖσον *«μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε»*. Ἄν καὶ πρὸς τιμὴν τοῦ Μιλτιάδου καὶ μνημεῖον αὐτοῦ ἐκ λευκοῦ λίθου κατεσκευάσθῃ ἐν Μαραθῶνι, καὶ εἰκὼν αὐτοῦ ἐν τῷ Πραρυλαίῳ ἀνηρτήθῃ, καὶ χαλκοῦς αὐτοῦ ἀνδριάς εἰς τοὺς Δελφοὺς ἀφιερῶθῃ, οἰκτρὸν ὅμως ὑπῆρξε τὸ τέλος αὐτοῦ. Ἐπαρθεὶς ὑπὸ τῆς νίκης, ὑπὸ προσωπικοῦ δὲ πάθους κατὰ τινος Παρίου, Λυσαγόρου καλουμένου, ὀρμώμενος, ἐζήτησε παρὰ τῶν Ἀθηναίων 70 τριήρεις καὶ ἀνάλογον στρατόν, ὑποσχόμενος ὅτι θέλει καταπλουτίσει τὰς Ἀθήνας. Λαβὼν δὲ ταῦτα καὶ ἐκστρατεύσας κατὰ τῆς Πάρου, νήσου τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἀπέτυχε νὰ κυριεύσῃ αὐτήν, καὶ πληγωθείς βαρέως εἰς τὸ σκέλος ἐπανήλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ζημιώσας καὶ ἡθικῶς καὶ χρηματικῶς τὴν πόλιν διὰ τῆς ἀποτυχούσης ταύτης ἐκστρατείας.

Οἱ Ἀθηναῖοι, ἐν τῇ αὐστηρᾷ δικαιοσύνῃ των, δὲν ἐδίεστασαν νὰ καταδικάσωσιν αὐτόν, οὐχὶ εἰς θάνατον, ὡς ὁ κατήγορός του Ξάνθιππος ἐζήτησεν, ἀλλ' εἰς χρηματικὴν ποινὴν πεντήκοντα ταλάντων. Καὶ ὁ μὲν Μιλτιάδης, ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ποινῆς ταύτης, ἐν τῇ φυλακῇ ἀπέθανεν οἰκτρῶς ἐκ τῆς γαγγραινῆς, τὴν ὁποίαν ἡ πληγὴ τοῦ τῷ ἐπροξένησεν, ὁ δὲ ἀγαθὸς υἱὸς τοῦ Κίμων ἐπλήρωσε τὴν χρηματικὴν ποινὴν, εἰς ἣν ὁ πατήρ του εἶχε καταδικασθῇ. Τὸ οἰκτρὸν τοῦτο τέλος τοῦ Μιλτιάδου, αὐτοῦ τοῦ ἐνδόξου ἥρωος τοῦ Μαθαθῶνος, αὐτοῦ τοῦ μεγάλου σωτῆρος τῆς Ἑλλάδος, ἃς διδάξῃ ἡμᾶς καὶ τὴν ἔπαρσιν ἐν ταῖς εὐτυχίαις ἡμῶν ν' ἀποφεύγωμεν, καὶ τὰ προσωπικὰ ἡμῶν πάθη νὰ θυσιάζωμεν, ἐνθυμούμενοι τὰ σοφὰ γνωμικὰ τῶν προγόνων μας: «Εὐτυχῶν μέτριος ἴσθι», «Ἐχθρας διάλυε», «Ἀσαφεῖς τὸ μέλλον.»

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ

Ὁ Θεμιστοκλῆς, ὅστις ὑπὸ τὸν Μιλτιάδην ἡγωνίσθη κατὰ τὴν ἑνδοξὸν ἐν Μαραθῶνι μάχην, ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις περὶ τὸ 514 ἔτος πρὸ Χριστοῦ. Ὁ πα-

Θεμιστοκλῆς.

τήρ του ὠνομάζετο Νεοκλῆς, ἡ δὲ οἰκογένειά του δὲν ἦτον ἐκ τῶν ἐπιφανῶν· ὥστε ἡ δόξα αὐτοῦ δὲν ὀφείλεται εἰμῇ εἰς τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ ἱκανότητα καὶ τὴν ἔμφυτον σύνεσιν, δι' ἧς διακρίνων ἀμέσως τὰς παρούσας περιπλοκάς, προβλέπων τὰς μελλούσας δυσκολίας, καὶ γνωρίζων εἰς πᾶσαν περίστασιν τί τὸ πρακτέον, ἐμεγαλουργήσεν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Πατρίδος τοῦ καὶ Σωτῆρ τῆς Ἑλλάδος διὰ τῆς

ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας δικαίως ἀνεκηρύχθη.

Παῖς ὢν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐσπούδαζεν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις γυμνάσιον, τὸ ὁποῖον Κυνόσαργες ἐκαλεῖτο. Διεκρίνετο δὲ διὰ τὴν ἐπιμέλειάν του καὶ τὴν πρὸς τὰ

μεγάλα καὶ σοβαρὰ καὶ τὰ πολιτικὰ κρίσιν του. Ὅσα-
κις ἐσχόλαζε, δὲν κατέτριβε τὸν καιρὸν του ἐν ὀκνη-
ρίᾳ, ἀλλὰ μελετῶν καὶ συντάττων λόγους ῥητορικοὺς·
ὥστε ὁ διδάσκαλός του ἔλεγεν «ὅτι τὸ μέλλον του θέ-
λει εἶναι μέγα, ἐπ' ἀγαθῷ ἢ ἐπὶ βλάβῃ τῆς Πατρί-
δος του.»

Ἐπρότίμα δὲ ἐκ τῶν μαθημάτων οὐχὶ τὰ διασκε-
δαστικὰ καὶ θεωρητικὰ, ἀλλὰ τὰ σοβαρὰ καὶ πρακτικὰ
περὶ πολιτικῆς, ἐπιθυμῶν, ὡς ἔλεγε, τὴν μικρὰν καὶ
ἄδοξον πατρίδα του νὰ καταστήσῃ ἐνδοξον καὶ μεγά-
λην. Τὰς δὲ παραφορὰς καὶ παρεκτροπὰς τῆς νεότητός
του ἤλπιζε νὰ διορθώσῃ διὰ τῆς παιδείας, διότι, ὡς
ἔλεγε, καὶ αὐτοὶ οἱ ἀγριώτεροι πῶλοι καθίστανται ἄρι-
στοι, ὅταν προσηκόντως ἀνατραφῶσιν. Ὁ πατὴρ του
Νεοκλῆς, βλέπων τὴν πρὸς τὰ πολιτικὰ κλίσιν τοῦ
υἱοῦ του, καὶ θέλων νὰ τὸν ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὸ πολι-
τικὸν στάδιον, τῷ ἐπεδείκνυε τὰ κατὰ τὴν παραλίαν
τοῦ Πειραιῶς παρημελημένα παλαιὰ πλοῖα, παρομοιά-
ζων μὲ αὐτὰ τοὺς πολιτικοὺς ἄνδρας, τοὺς ὁποίους αἱ
πόλεις παραμελοῦσι καὶ ἀπορρίπτουσιν, ἀφοῦ τὰς ὑπη-
ρετήσωσιν.

Ἄλλ' ἡ καρδίᾳ τοῦ φιλοτίμου Θεμιστοκλέους ἐφλέ-
γετο ὑπὸ τῆς εὐγενοῦς ἐπιθυμίας του νὰ μεγαλουργήσῃ
ἐν Ἀθῆναις, ὅπως, ὠφελῶν καὶ δοξάζων τὴν πατρίδα
του, συνδοξασθῇ μετ' αὐτῆς. Ἐῴθε τὴν εὐγενῆ ταύ-
την ἐπιθυμίαν νὰ αἰσθάνωνται πάντες οἱ νέοι ἐπ'
ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος!

Μετὰ τὴν λαμπρὰν νίκην τοῦ Μιλτιάδου εἰς τὸν

Μακροθῶνα ἡ φιλοτιμία τοῦ Θεμιστοκλέους ἐκορυφώθη. Τότε ἔλεγεν ὅτι τὸ ἐν Μακροθῶνι τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου δὲν τὸν ἀφίνει νὰ κοιμηθῇ, (αὐτὸ τοῦ Μιλτιάδου τρόπαιον οὐκ ἔῃ με καθεύδειν)· τότε ἡγρύπνει ἀναλογιζόμενος πῶς δύναται νὰ δοξάσῃ τὰς Ἀθήνας, τότε ἐγκαταλιπὼν πᾶσαν διασκεῖδασιν, σύνους καὶ σκεπτικὸς ἐφαίνετο πάντοτε.

Ἐνῷ δὲ πάντες ἐνόμιζον ὅτι μετὰ τὴν ἤτταν τῶν Περσῶν εἰς τὸν Μακροθῶνα ὁ πόλεμος ἐτελείωσεν, ὁ προνοητικὸς Θεμιστοκλῆς ἐθεώρει τὴν ἤτταν ταύτην ἀρχὴν νέων καὶ μεγαλειτέρων ἀγώνων, δι' οὓς δὲν ἔπαυσεν ἐν τῇ πολιτικῇ αὐτοῦ προνοίᾳ προετοιμαζῶν καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν πατρίδα αὐτοῦ.

Ὅθεν μόνος ἐτόλμησε νὰ προτείνῃ εἰς τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων νὰ πλεύσῃσι διανεμόμενοι οἱ πολῖται τὰς ἐκ τῶν μεταλλείων τοῦ Λαυρείου προσόδους καὶ δι' αὐτῶν νὰ κατασκευάσωσι πολεμικὰ πλοῖα, ἐξ ὧν ἐπερίμενε τὴν δόξαν τῆς πατρίδος του, ὅπερ καὶ ἐπραγματοποιήθη.

Συγχρόνως κατάρθωσε νὰ γυμνάσῃ τοὺς συμπολίτας του εἰς τὴν θάλασσαν· δι' αὐτῆς δὲ πραγματικῶς οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἐσώθησαν καὶ ἐδοξάσθησαν.

Τὸν δὲ ἐνάρετον καὶ δίκαιον Ἀριστείδην, ὅστις ὅμως δὲν ἔβλεπε τόσον μακρὰν ὅσον ὁ Θεμιστοκλῆς, καὶ ὅστις, ἔχων μεγίστην ἐπιρροὴν ἐν Ἀθήναις, ἤναντιοῦτο εἰς τὰς πολιτικὰς ἐνεργείας τοῦ Θεμιστοκλέους, ἐπέτυχεν οὗτος νὰ ἐξοστρακίσωσιν οἱ Ἀθηναῖοι μακρὰν τῆς πόλεως.

Σημειωτέον ὅτι ὁ ἐξοστρακισμὸς δὲν προσέτριβεν ὀνειδός, διότι μόνον οἱ μεγίστην ἐπιρροὴν ἀποκτῶντες πολῖται ἐξωστρακίζοντο, ὅπως μὴ κατασταθῶσιν ἀπόλυτοι ἄρχοντες τῆς πόλεως, καταργοῦντες τὸ ἐλεύθερον πολίτευμα.

Ἐκλεχθεῖς δὲ ἄρχων τῶν Ἀθηναίων ὁ Θεμιστοκλῆς ἔδωκε διδακτικώτατον μάθημα εἰς τοὺς ἄρχοντας τῶν πόλεων καὶ τῶν ἐθνῶν, εἰπὼν εἰς τὸν ἀγαπητὸν ποιητὴν τῶν Ἀθηναίων, τὸν Σιμωνίδην τὸν Κεῖον, ὅστις ἐζήτει παρ' αὐτοῦ χάριν οὐχὶ δικαίαν καὶ νόμιμον, ὅτι καθὼς ἐκεῖνος δὲν ἤθελεν ἀναφανῆ ποιητῆς ψάλλον παρὰ τὸ μέλος, οὕτω καὶ αὐτὸς ἤθελεν ἀναφανῆ ἄρχων ἀξιοκατάκριτος χαριζόμενος παρὰ τὸν Νόμον.

Ἐν τούτοις αἱ προρρήσεις τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ καὶ προνοητικοῦ τούτου ἀνδρὸς ἐπραγματοποιήθησαν, εἰδότες δέκα ἔτη μετὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην, ὁ Ξέρξης, ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ Βασιλέως τῆς Περσίας Δαρείου, πνέων ἐκδίκησιν κατὰ τῆς Ἑλλάδος διὰ τὸ Μαραθῶνιον αἷσχος, τὸ ὅποῖον ὁ ὑπερήφανος πατὴρ του Δαρεῖος ἀποθανὼν δὲν ἐπρόφθασε νὰ ἐκδικηθῇ, ἐξεστράτευσεν αὐτοπροσώπως κατὰ τῆς Ἑλλάδος, φέρων κατ' αὐτῆς δύο ἑκατομμύρια στρατοῦ, ἐκτὸς τῶν δούλων καὶ ὑπηρετῶν, καὶ ὑπὲρ τὰ χίλια τετρακῖςια πολεμικὰ πλοῖα, ἐκτὸς τῶν φορτηγῶν. Τότε ὁ Θεμιστοκλῆς κατάρθωσε τὸ μέγιστον καὶ σωτηριωδέστερον τῶν κατορθωμάτων, διαλύσας τοὺς μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων πολέμους, συνδιαλλάξας τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις, καὶ καταπείσας αὐτὰς νὰ λησμονήσωσι τὰς ἀμοιβὰς ἐχθρας,

ὅπως ὁμονοῦντες, συνηνωμένοι καὶ συμπράττοντες, δυνηθῶσι νὰ διασωθῶσιν ἐκ τοῦ ἐπικειμένου κατακλυσμοῦ τῶν βαρβάρων.

Ὅθεν συνεκροτήθη ἐν Κορίνθῳ σύνοδος τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων, ὅπως συσχεθῶσι καὶ ἀποφασίσωσι τί τὸ πρακτέον. Ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ ἀνετέθη εἰς τὴν Σπάρτην ἡ ἡγεμονία οὐχὶ μόνον τῶν κατὰ ξηρὰν Ἑλληνικῶν στρατῶν, ἀλλὰ καὶ ἅπαντος τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, ἐνῷ ἡ ἀρχηγία αὐτοῦ ἀνῆκεν εἰς τὰς Ἀθήνας· διότι αὗται εἶχον διακοσίας τριήρεις, ἧτοι περὶ τὰ δύο τρίτα τοῦ ὅλου Ἑλληνικοῦ στόλου, ἐνῷ ἡ Σπάρτη δὲν εἶχεν εἰμὴ μόνον 16 τριήρεις. Ἀλλ' ὁ ἔμψρων Θεμιστοκλῆς καὶ οἱ συμπολιῖται αὐτοῦ Ἀθηναῖοι, ὅπως μὴ διαταραχθῇ ἡ τοσοῦτον ἀναγκαία ὁμόνοια καὶ ἑνώσις, θυσιάζοντες ἐνώπιον τῆς φιλοπατρίας τὸ αἶσθημα τῆς φιλοπρωτίας, ἐδέχθησαν καὶ τὴν κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίαν τῆς Σπάρτης.

Τότε ὁ μὲν Λεωνίδας, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, ἀναλαβὼν τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ μετέβη ἐπὶ κεφαλῇς ἑξ̄ χιλιάδων Ἑλλήνων εἰς τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν, ὅπως ἐμποδίσῃ τὴν διόδον εἰς τοὺς στρατοὺς τοῦ Ξέρξου. Ὁ δὲ Σπαρτιάτης Εὐρυβιάδης, ἀναλαβὼν τὴν κατὰ θάλασσαν ἀρχηγίαν, μετέβη μετὰ τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον, κατὰ τὴν ἀρκτικὴν παραλίαν τῆς νήσου Εὐβοίας, ὅπως ὑποβοηθῇ τὸν ἐν Θερμοπύλαις Λεωνίδα καὶ ἐμποδίσῃ τὸν ἐχθρικὸν στόλον τοῦ ν' ἀποβιβάσῃ ὅπισθεν τοῦ Λεωνίδου στρατὸν ἐχθρικόν.

πρὸς περικύκλωσιν τῶν ἐν Θερμοπύλαις προμάχων.

Ἐνταῦθα ὀφείλομεν νὰ διηγηθῶμεν ὀλίγα καὶ περὶ τῆς ἐν Θερμοπύλαις ἐνδοξοῦ μάχης.

Ἡ ἐν Θερμοπύλαις μάχη.

(480 πρὸ Χριστοῦ.)

Τεσσαράκοντα καὶ ἑξὶ διάφορα ἔθνη τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς εἶχον χορηγήσει εἰς τὸν βασιλεῆα τῆς Περσίας Ξέρξην τοὺς ἀπειραρίθμους κατὰ τῆς Ἑλλάδος στρατοὺς του. Ὀκτῶ δὲ ναυτικά ἔθνη τῇ ἐχορήγησαν τὰς πολεμικὰς τριήρεις, τὰς ὁποίας κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἔφερε. Καὶ τὸν μὲν κατὰ ξηρὰν στρατὸν του μετεβίβασεν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ἑλλησπόντου, τὸν ὅποιον εἶχε διατάξει νὰ ζεύξωσι διὰ δύο γεφυρῶν, στηριζομένων ἐπὶ πλοίοις. Τὸν δὲ στόλον του διέταξε νὰ παραπλέῃ.

Ὅτε δὲ οἱ ἀπειράριθμοι τοῦ Ξέρξου στρατοὶ ἐφθασαν ἐνώπιον τῶν στενῶν τῶν Θερμοπυλῶν, ἅτινα σχηματίζουσιν ἄφ' ἐνὸς οἱ ἀπόκρημνοι βράχοι τοῦ ὄρους Οἴτης καὶ ἄφ' ἐτέρου τὰ θαλάσσια ἔλη, ἐστρατοπέδευσαν ἐκεῖ εὐρόντες ἀπέναντί των τὸν Λεωνίδα ἐπὶ κεφαλῇς ἑξὶ χιλιάδων Ἑλλήνων ὀπλιτῶν, ἑξ ὧν τριακόσιοι μόνον ἦσαν ὀπλῖται Σπαρτιᾶται, φυλάττοντα τὰ στενὰ καὶ ἐν αὐτοῖς ὀχυρωθέντα.

Ὁ Ξέρξης, φθάσας ἐνώπιον τῶν Θερμοπυλῶν, ἔμεινεν ἀπρακτῶν ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας, περιμένων νὰ φθάτῃ ὁ ἐκ μεγάλης τρικυμίας παθὼν στόλος του. Ὅτε ἐξ

ἔφθοξε διασωθῆν τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ στόλου του, διέταξε τὴν κατὰ τῶν Θερμοπυλῶν ἔφοδον.

Ἐπὶ δύο ὁλοκλήρους ἡμέρας διήρκεσεν ἡ ἔφοδος αὕτη· ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς δύο ταύτας ἡμέρας οἱ στρατοὶ τοῦ Ξέρξου ἐτράπησαν εἰς φυγὴν ὑπὸ τῶν ἡρωϊκῶν προμάχων τῆς ἐλληνικῆς ἐλευθερίας, οἵτινες οὐδαμῶς ἐξεπλάγησαν ἀπὸ τὰ ἄπειρα πλήθη τῶν βαρβαρικῶν στρατῶν· ὥστε ὅτε οἱ πρὸ τῆς μάχης ἀπεσταλμένοι τοῦ Ξέρξου ἐζήτησαν παρ' αὐτῶν νὰ παραδῶσιν τὰ ὄπλα των, «Ἐλθὼν λαβέτω» ἀπήντησε λακωνικῶς ὁ ἀτρόμητος Λεωνίδας· ὅτε δὲ ἐπρόσθεσαν ὅτι τόσον ἀπειράριθμα εἶναι τὰ βέλη τῶν Περσῶν ὥστε θέλουν καλύψει τὸν ἥλιον, «Τόσον καλλίτερα, ἀπήντησεν ὁ Σπαρτιάτης Δικιένης· θείλομεν πολεμήσει ὑπὸ σκιάν.»

Ὁ Ξέρξης βλέπων ἀπὸ ὑψώματος τὴν δεινὴν ταύτην ἀποτυχίαν, ἤρχισε νὰ θεωρῇ ἀπόρροητον τὴν δίοδον· μεγίστη δὲ ἦτον ἡ ἀμηχανία του, ὅτε αἰσχροῦς προδότης, ὁ Μαλιεύς Ἐριάλτης, τῷ ἐπρότεινε νὰ ὀδηγήσῃ μέρος τοῦ στρατοῦ του διὰ στενῆς ἀτραποῦ, ἥτις διὰ τῆς Οἴτης ἔφερεν ὀπισθεν τῶν Θερμοπυλῶν, ὅπερ καὶ ἔπραξε διὰ νυκτός· ἀλλὰ κατασταθεὶς τὸ βδέλυγμα τῶν Ἑλλήνων, δὲν ἐβράδυνε ν' ἀποτίσῃ διὰ τῆς ζωῆς του τὴν αἰσχρὰν προδοσίαν του.

Ὅτε ὁ ἥρως τῶν Θερμοπυλῶν Λεωνίδας ἐπληροφόρηθη ὅτι ἐπρόκειτο νὰ κυκλωθῇ ὀπισθεν καὶ ὅτι τότε ἢ μὲν ἄμυνα τῶν Θερμοπυλῶν ἀπέβαινεν ἀδύνατος, ὁ δὲ θάνατος ἀναπόδραστος, ἀπέπεμψε τοὺς ὑπ' αὐτὸν στρατοὺς ὅπως μὴ καταστροφῶσιν ἐπὶ ματαίῳ· αὐτὸς

ὁ δὲ ἔμεινεν, ἀποφασισμένος νὰ θυσιασθῇ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, κρατῆσας μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς τριακοσίους Σπαρτιάτας, μεθ' ὧν ἔμειναν καὶ οἱ σύμμαχοί των Θεσπιεῖς.

Τὴν ἡρωϊκὴν ταύτην ἀπόφασιν ἔλαθεν ὁ Λεωνίδαας οὐχὶ μόνον διότι ὁ νόμος τῆς Σπάρτης διέταττε τοὺς στρατιώτας αὐτῆς νὰ μένωσιν εἰς τὴν τάξιν των, μέχρις οὗ ἢ νικήσωσιν ἢ φονευθῶσιν, ἀλλ' ὅπως διὰ τῆς φιλοπατρίας του καὶ τῆς ἀειμνήστου αὐτῆς θυσίας δοξάσῃ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνσπείρῃ δὲ τὸν τρόμον εἰς τοὺς ἐχθρούς, ἐνθαρρύνῃ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἀφήσῃ τὸν ἡρωϊσμὸν κληρονομίαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πόλιν.

Ὅθεν πρὶν ἢ κυκλωθῇ ὁ Λεωνίδαας ὑπὸ τοῦ ἀποσπάσματος τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ, τὸ ὅποion ὠδήγει ὁ προδότης Ἐφιάλτης, βλέπων τὸν θάνατον βέβαιον, ἐξέρχεται ἐκ τῆς ἀμύνης τῶν στενῶν καὶ σφοδρῶς ἐπιπίπτει μετὰ τῶν τριακοσίων του κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου.

Ἀφοῦ ἀπηύδῃσαν φονεύοντες ἐχθρούς, ἀντήλλαξαν ἐπὶ τέλους τὴν πρόσκαιρον ζωὴν μετὰ τὴν αἰδιον δοξάν τοῦ ὑπὲρ πατρίδος θανάτου, πεσόντες πάντες ἡρωϊκῶς, ἐκτὸς ἐνὸς μόνου, Ἀριστοδήμου καλουμένου, ὅστις, ἐπανελθὼν εἰς Σπάρτην, τοσοῦτον παρὰ πάντων περὶ φρονήθη, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ ἐκπλύνῃ διὰ τοῦ θανάτου του τὸν ῥύπον τῆς ἀτιμίας ταύτης κατὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς ἐνδοξον μάχην, περὶ ἧς θέλομεν διαλάβει ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀριστείδου. Περὶ τὰς 20 χιλιάδας βαρβάρων, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ πλεῖστοι ἡγεμόνες

καὶ δύο ἀδελφοὶ τοῦ βασιλέως Ξέρξου, ἐφονεύθησαν ἐνώπιον τῶν Θερμοπυλῶν. Ἐκ δὲ τῶν προμάχων τῶν Θερμοπυλῶν μόνον τέσσαρες χιλιάδες ἔπεσαν, καθὰ ἱστορεῖ ὁ Ἡρόδοτος. Ἀκολούθως ἐχαράχθη ἐν Θερμοπύλαις τὸ ἀκόλουθον ἐπίγραμμα:

α^ο Ω ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι·.

Λέων δὲ λίθινος ἠγέρθη ἐν Θερμοπύλαις πρὸς τιμὴν τοῦ ἥρωος Λεωνίδου.

Ὁ παρὰ πλέων μέγας ἐχθρικός στόλος οὐδεμίαν βοήθειαν πρέσχεν εἰς τὸν Ξέρξην, ἀλλ' οὐδὲ ν' ἀποβιάσῃ ἐχθρὸν στρατὸν ὅπισθεν τοῦ Λεωνίδου ἐπεχείρησεν· ἀπ' ἐναντίας, πλεῖστα πλοῖα ἀπώλεσε, καὶ μεγάλας ζημίας ὑπέστη ὑπὸ τῶν ἁλλεπαλλήλων τρικυμῶν καὶ ὑπὸ τοῦ κατὰ τὸ Ἀρτεμίσιον τῆς Εὐβοίας Ἑλληνικοῦ στόλου, τὸν ὅποιον ὁ Εὐρυβιάδης καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς καθωδήγησαν εἰς Σαλαμῖνα, ἅμα ἔλαβον τὴν θλιβεράν ἀγγελίαν ὅτι ὁ Ξέρξης ἐγένετο κύριος τῶν Θερμοπυλῶν.

Ἡ ἐν Σαλαμῖνι Ναυμαχία.

(480 πρὸ Χριστοῦ.)

Τότε οἱ Πελοποννήσιοι, ἐγκαταλιπόντες τὰς Ἀθήνας καὶ ἔπκσαν τὴν Στερεάν Ἑλλάδα εἰς τὴν διακρίσιν τῶν ἐχθρῶν, συνεκεντρώθησαν περὶ τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου, ὅπως ὀχυρώσωσιν αὐτὸν καὶ ἐμποδίσωσι τὴν δι' αὐτοῦ εἰσβολὴν τοῦ Ξέρξου εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς ἐπανελθὼν εἰς Ἀθήνας καὶ προβλέπων τὴν ἐπικειμένην καταστροφὴν καὶ τῆς πόλεως καὶ τῶν κατοίκων αὐτῆς, προσεπάθησε νὰ καταπείσῃ τοὺς συμπολίτας του νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς Ἀθήνας καὶ νὰ διασωθῶσιν εἰς τὴν Σαλαμῖνα, εἰς τὴν Αἴγιναν καὶ εἰς τὴν Τροιζῆνα τῆς Πελοποννήσου, ὅπου φιλοφρονέσταντο ὑπεδέχθησαν τοὺς δυστυχεῖς φυγάδας οἱ Τροιζήνιοι. Εἰς τὸ σχέδιον τοῦτο μεγάλως ἐβοήθησε τὸν Θεμιστοκλέα καὶ ὁ χρησμός τῆς Πυθίης, (ὅστις διὰ τοῦ ξυλλογικοῦ τείχεος, ἦτοι τῶν ξυλίων πλοίων, ὡς ἡρμήνευσεν αὐτὸν ὁ Θεμιστοκλῆς, ὑπέσχετο τὴν σωτηρίαν τῶν Ἀθηναίων,) καὶ αὐτὸς ὁ νέος Κίμων, ὁ υἱὸς τοῦ Μιλτιάδου, ὅστις, ἂν καὶ δὲν ἦτο φίλος τοῦ Θεμιστοκλέους, ἦτον ὅμως φίλος τῆς πατρίδος του, οὐδαμῶς μνησικακῶν διὰ τὴν καταδίκην καὶ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του.

Συγκινητικώτατον ἦτο τὸ θέημα τῶν γυναικῶν, τῶν πιδῶν καὶ τῶν γερόντων, ἐγκαταλειπόντων τὰς ἐστίαις των, τοὺς ναοὺς των καὶ τοὺς τάφους τῶν συγγενῶν των, καὶ κατερχομένων εἰς τὴν θάλασσαν ὅπως διασωθῶσι. Πάντες οἱ μάχιμοι ἄνδρες ὁμοθυμαδὸν ἐπεβιβάσθησαν εἰς τὰ πολεμικὰ των πλοῖα. Μόνον δὲ πεντακόσιοι γέροντες καὶ ἀσθενεῖς ἔμειναν ἐν Ἀθήναις, τοὺς ὁποίους εὐρών ὁ Ξέρξης ἐν τῇ Ἀκροπόλει, ὅτε ἐκ τῶν Θερμοπυλῶν μετέβη εἰς Ἀθήνας, κατέσφραξε, λεηλατήσας, πυρπολήσας καὶ καταστρέψας ἄπασαν τὴν πόλιν τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς.

Ἐν τούτοις ὁ ἐν Σαλαμῖνι Εὐρυδιάδης καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτοῦ διανοοῦντο νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν Σαλαμῖνα καὶ νὰ μεταβῶσι μετὰ τοῦ στόλου εἰς τὸν περὶ τὸν Ἴσθμὸν τῆς Κορίνθου κολπίσκον τῶν Κεγχρεῶν πρὸς ἐπικουρίαν τῶν κατὰ τὸν Ἴσθμὸν ὀχυρωθέντων Ἑλλήνων.

Ἄλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπέμενε νὰ διακρίνη ὁ στόλος ἐν Σαλαμῖνι, καὶ εἰς τὰ στενὰ αὐτῆς, ἐνώπιον τῶν σημερινῶν Ἀμπελκίων, νὰ συγκροτηθῇ ἡ ναυμαχία· ὅπερ ἐπὶ τέλους κατώρθωτε διὰ τῆς φρονήσεως καὶ προαγότητός του, διὰ τῆς ἐτοιμολογίας καὶ τῆς πειθοῦς του, διὰ τῆς δικαίας ἀγανακτικότησεώς του, διὰ τῶν ἀπειλῶν του, καὶ ἐπὶ τέλους διὰ τῆς στρατηγικῆς εὐφυΐας του.

Ὅτε ἐν ταῖς συμβουλίαις, τὰ ὅποια ἐγένοντο ἐν Σαλαμῖνι, ὁ Θεμιστοκλῆς ἐν τῇ ὁρμῇ του ἔλαβε τὸν λόγον πρὸ τοῦ Εὐρυδιάδου, ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδεΐμαντος τῷ εἶπεν ὅτι οἱ πρὸ τοῦ συνθήματος προτρέχοντες εἰς τοὺς ἀγῶνας ῥαπίζονται, ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς ἀμέσως τῷ ἀπήντησεν ὅτι καὶ οἱ μετὰ τὸ σύνθημα ὑστερίζοντες δὲν στεφνοῦνται· τότε, ὡς διηγεῖται ὁ Πλούταρχος, ἀγανακτικῶς ὁ Εὐρυδιάδης ὕψωσε τὴν βρακχηρίαν του ὅπως κυπήσῃ τὸν Θεμιστοκλέα· ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς ἐν τῇ φρονήσει αὐτοῦ ἀντὶ νὰ ὀργισθῇ καὶ ἐν τῇ ὀργῇ του προβῇ εἰς λόγους καὶ εἰς ἔργα, δι' ὧν ἠδύνατο νὰ ἐπέλθῃ σύγχυσις, διχόνοια καὶ ἐμφύλιος ῥήξις ἐν τῷ στόλῳ, ἀπήγγειλε τοὺς ἀξιωματικονοεῦτους λόγους «*Πύταξον μὲν,*

ἀκουσον δὲ», δι' ὧν ἀμέσως κατεπράυνε τὴν ὀργὴν τοῦ Εὐρυβιάδου, καὶ διετήρησε τὴν τοσοῦτον ἀναγκασίαν ἁρμονίαν.

Ἀλλ' ὅτε ὁ Ἀδεύμαντος ἐν τῷ συμβουλίῳ ὠνόμασε τὸν Θεμιστοκλέα ἀπατριῶν, ὡς μὴ ἔχοντα πατρίδα ἐλευθέραν, κατεχομένων τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ Ξέρξου, ὁ Θεμιστοκλῆς ἐν τῇ δικαίᾳ ἀγανακτήσει τοῦ τῷ εἶπεν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἔχουσι πατρίδα τὰς δικαιοσύνης τρυφῆς τῶν, δι' ὧν μεταβαίνοντες εἰς Ἰταλίαν δύνανται ν' ἀποκτήσωσι πατρίδα καλλιτέραν τῆς Κορίνθου, καὶ τότε οἱ Ἕλληες ἐγκαταλειπόμενοι ἀνευ στόλου θέλουσιν ἐνθυμηθῇ τοὺς λόγους του.

Ἡ ἀπειλὴ αὕτη ἔφερεν εἰς συναίσθησιν τὸν Εὐρυβιάδην· ἀλλὰ πάντες οἱ λοιποὶ ἀρχηγοὶ ἡτοιμάζοντο ν' ἀναχωρήσωσι μετὰ τῶν πλοίων των εἰς τὸν Ἰσθμόν, βλέποντες τὰς Ἀθήνας πυρπολουμένας καὶ τὸν ἐχθρικὸν στόλον εἰς τὸ Φάληρον, τὴν Μουνιχίαν καὶ τὸν Πειραιᾶ.

Τότε ὁ Θεμιστοκλῆς κατέφυγεν εἰς τὸ ἐξῆς στρατήγημα, δι' οὗ ἐπροκάλεσε τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν. Ἀπέστειλε κρυφίως εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον τὸν παιδαγωγὸν τῶν τέκνων τοῦ Σίκινον, γνωρίζοντα τὴν Περσικὴν, διότι ἦτον ἐκ τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἑλλήνων, ὅπως ἀναγγείλῃ εἰς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Περσῶν, ὅτι οἱ ἐν Σαλαμῖνι ἐσκόπευον ν' ἀναχωρήσωσι, καὶ ὅτι ὁ Περσικὸς στόλος ὤφειλεν ἀμέσως νὰ τοὺς κυκλώσῃ καὶ τοὺς προσβάλλῃ, ὅπως καταστρέψῃ αὐτοὺς ὅλους ὁμοῦ.

Καὶ οὕτως ἡ ἐπιθυμία τοῦ Θεμιστοκλέους ἐξεπληρώθη. Ὁ Περσικὸς στόλος ἐξεκίνησε πρὸς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος, οἱ δὲ Ἕλληνες ἠναγκάσθησαν νὰ συγκροτήσωσι τὴν ἐν Σαλαμῖνι ἔνδοξον ναυμαχίαν, ἣτις καὶ τὴν Ἑλλάδα ἔσωσε καὶ τὸν Θεμιστοκλέα Σωτήρα τῆς Ἑλλάδος ἀνέδειξε.

Μετὰ τὴν δίοδον τοῦ Ξέρξου διὰ τῶν Θερμοπυλῶν, ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ Θεμιστοκλέους, βλέποντος τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον τῆς πατρίδος, οἱ Ἀθηναῖοι ἀνεκάλεσαν τὸν ἐξοστρακισθέντα Ἀριστείδην, ὅστις ἀφῆσας τὴν Αἴγιναν προθύμως μετέβη εἰς Σαλαμῖνα, ὡπὼς μετὰ τῶν συμπολιτῶν του συναγωνισθῇ.

Ἰδὼν δὲ τὸν ἐχθρικὸν στόλον προσερχόμενον εἰς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος, δὲν ὠπισθοδρόμησεν, ἀλλὰ διαπλεύσας διὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου μετὰ μεγάλου κινδύνου, ἔσπευσε ν' ἀναγγείλῃ εἰς τὸν Θεμιστοκλέα τὴν προσέλευσιν τῶν ἐχθρῶν, καὶ τείνων πρὸς αὐτὸν φιλικὴν τὴν δεξιὰν τὸν παρεκάλεσε νὰ λησμονήσωσι τὴν παλαιὰν ἔχθραν των καὶ νὰ συναγωνισθῶσιν ἀμφοτέρω ἐπὶ τῇ πατρίδι. Ὅτε δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς ἀνεκρίνωσεν εἰς τὸν Ἀριστείδην τὰ σχέδιά του καὶ τὸ στρατήγημά του, ὁ Ἀριστείδης πληρέστατα ἐνέκρινε ταῦτα καὶ προθύμως ἐτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀντιπάλου του. Ταυῦτη εἶναι ἡ διαγωγὴ τῶν ἀληθῶς μεγάλων καὶ φιλοπατρίδων ἀνδρῶν !

Ὅτε ὁ ἐχθρικὸς στόλος, συγκείμενος ἐκ χιλίων περίπου πολεμικῶν πλοίων, εἰσῆλθεν εἰς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος, προπορευομένων τῶν Φοινικικῶν

πλοίων, παρετάχθη ἀπέναντι τῆς Σαλαμῖνος κατὰ τὴν Ἀττικὴν παραλίαν· ὁ δὲ ἑλληνικὸς στόλος, συγκεείμενος ἐκ τριακοσίων περίπου τριήρων, κατέλαβε τὴν ἀπέναντι τῆς Ἀττικῆς παραλίαν τῆς Σαλαμῖνος.

Τότε ἡ σάλπιγξ τοῦ Εὐρυβιάδου ἐσήμανε τὴν ἔφοδον· τὰ πληρώματα ἀνεβόησαν τὸν παιᾶνα «Ἐμπρὸς παῖδες Ἑλλήνων, σφῆζετε τὴν Πατρίδα». Ἡ ναυμαχία ἤρξατο καὶ πρῶτος ὁ Θεμιστοκλῆς διέσπασε τὸ δεξιὸν καὶ ἰσχυρότερον κέρας τῶν Φοινίκων, καὶ οὕτως ἤρξατο ἡ καταστροφή καὶ καταδίωξις τοῦ Περσικοῦ στόλου, τὴν ὁποίαν ἀγανκτῶν καὶ παραφερόμενος ἐθεώρει ἀφ' ὑψηλοῦ θρόνου ἐκ τῆς Ἀττικῆς παραλίας ὁ ὑπερήφανος Ξέρξης.

Οἱ Ἕλληνες ἔμειναν κύριοι τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἀπολέσαντες μόνον 40 τριήρεις, ἐνῶ διακοσίαι Περσικαὶ κατεστράφησαν. Ἐπὶ δὲ τοῦ νησυδρίου τῆς Ψυτταλείας ἀνήγειραν οἱ νικηταὶ τρόπαιον, ἀποῦ συνέλεξαν τὰ ναυάγια καὶ τοὺς νεκροὺς των. Εἰς τὴν ἐνδοξὸν ταύτην νίκην, ἣτις καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἅπασαν τὴν Εὐρώπην ἔσωσεν ἐκ τοῦ κατακλισμοῦ τῶν βαρβάρων, συνετέλεσεν οὐχὶ μόνον ἡ πολιτικὴ περίνοια τοῦ Θεμιστοκλέους, ὅστις ἐγκαίρως ἐνίσχυσε τὰς Ἀθήνας διὰ διακοσίων τριήρων, οὐχὶ μόνον ἡ φρόνησις, ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ ἀνδρεία τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τὸ σωτήριο ἄνθρωπινον αἶσθημα, ὕπερ μεγάλως συντελεῖ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν μεγάλων ἔργων· διότι ὁ χρησμὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, ὀνομάσας τὴν Σαλαμῖνα θείαν καὶ καταδείξας τὰ ξύλινα τεῖχη ὡς σωτήρια

εἰς τοὺς Ἀθηναίους, καὶ αἱ ἐξ Αἰγίνης μετακομισθεῖσαι κατὰ τὴν ναυμαχίαν εἰκόνες τῶν Διακιδῶν ἐνίσχυσαν, ἐνεθάρρουναν καὶ νικηφόρους ἀνέδειξαν τοὺς Ἑλλήνας ἐν Σαλαμῖνι. Καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἔμφορες πολιτικοὶ οὐδέποτε παρκαμελοῦσι τὴν καλλιέργειαν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθητικῆς, τὸ ὅποτον καὶ παρηγορεῖ καὶ μετὰ τῆς ἀνδρείας σώζει τὰ ἔθνη.

Μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος ὁ Ξέρξης, πλήρης φόβου καὶ καταισχύνῃς, ἐπανῆλθε μετὰ τῶν λειψάνων τοῦ στόλου καὶ τοῦ στρατοῦ του εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀφήσας εἰς τὴν Θεσσαλίαν τὸν Μαρδόνιον ἐπὶ κεφαλῇς τριακασίων χιλιᾶδων ἐκλεκτοῦ στρατοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Μαρδόνιος ὑπεσχέθη νὰ ὑποδουλώσῃ τὴν Ἑλλάδα. Εἰς τὴν αἰσχυρὰν ταύτην φυγὴν τοῦ Ξέρξου συνετέλεσε καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς, ὅστις, ἀφοῦ εἶδεν ὅτι ὁ συμμαχικὸς στόλος δὲν θέλει νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν καταδίωξιν τοῦ ἐχθρικοῦ πέραν τῆς Ἀνδρου, καὶ ἐπέσθη ὑπὸ τοῦ Ἀριστείδου ὅτι τὸ συμφέρον τῶν Ἑλλήνων ἀπῆται ν' ἀπαλλαγῶσι τὸ ταχύτερον ἀπὸ τῶν βαρβάρων, καὶ νὰ μὴ ἀπελπίσωσιν αὐτοὺς διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν γεφυρῶν, ἀμέσως εἰδοποίησε κρυφίως τὸν Ξέρξην, ὅτι οἱ Ἕλληνες σκοπεύουσι νὰ καταστρέψωσι τὰς ἐν Ἑλλησπόντι γεφύρας του, καὶ ἐπομένως ὅτι, ἐὰν θέλῃ τὴν διάσωσιν τῶν στρατευμάτων του, ὀφείλει νὰ σπεύσῃ τὴν φυγὴν του πρὶν ἢ αἱ γεφυραὶ καταστραφῶσι, καὶ οὕτως οἱ Ἕλληνες συλλάβωσι τὴν Ἀσίαν ἐν τῇ Εὐρώπῃ.

Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐκπληροῦντες θρησκευτικὸν καθήκον, εὐχαρίστησαν δι' ἀναθημάτων ἐκ τῆς Περσικῆς λείας τοὺς θεοὺς των, ἐτίμησαν δὲ καὶ τοὺς ἀγωνισθέντας, ἀπονείμαντες τὸ βραβεῖον τῆς ἀνδρείας εἰς τοὺς Αἰγινήτας καὶ Ἀθηναίους· ἀλλ' ὅτε ἐψηφοφόρησαν τὸ βραβεῖον τῆς συνέσεως, ἕκαστος τῶν στρατηγῶν ἔθεσε πρῶτον τὸ ἴδιον αὐτοῦ ὄνομα, καὶ μετ' αὐτὸ τὸ τοῦ Θεμιστοκλέους, ἀποδείξαντες οὕτω τὸ ἀξιοκατάκριτον αἶσθημα τῆς περιφιλαντίας.

Ἐν τούτοις ὁ Θεμιστοκλῆς διεβοήθη καὶ ἐδοξάσθη ὡς ὁ σοφώτατος τῶν Ἑλλήνων· καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Σπάρτῃ ἐτιμήθη διὰ στεφάνου ἐλαίας, τὸν ἱππὸν τῷ προσέφερον ὡς βραβεῖον τῆς συνέσεως καὶ δεξιότητός του· τῷ ἐχάρισαν δὲ καὶ τὸ κάλλιστον τῶν ὀχημάτων τῆς πόλεως· ἀπερχόμενον δὲ τῆς Σπάρτης προέπεμψαν αὐτὸν μέχρι Τεγέας.

Ὅτε δὲ παρουσιάσθη εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, πάντες ἔστρεψαν πρὸς αὐτὸν τὰ βλέμματά των, θαυμάζοντες καὶ χειροκροτοῦντες τὸν σωτήρα τῆς Ἑλλάδος. Δικαίως ὁ Θεμιστοκλῆς εἶπεν ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀπελάμβανε τοὺς καρποὺς τῶν ὑπὲρ πατρίδος ἀγώνων του.

Τὴν σύνεσιν του ἀπέδειξεν ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ· διότι, ὅτε ἐπρόκειτο νὰ νυμφεύσῃ μίαν τῶν θυγατέρων του, ἐπροτίμησε νὰ δώσῃ εἰς αὐτὴν σύζυγον φρόνιμον ἀλλ' ἔχοντα χρεῖαν χρημάτων, ἂντι συζύγου πλουσίου ἀλλ' ἔχοντος χρεῖαν φρονήσεως, ὁρῶς λέγων ὅτι τὰ μὲν γρήματα εὐκόλως διὰ

τῆς φρονήσεως ἀπακτῶνται, ἐνῷ διὰ τοῦ πλούτου φρόνησις δὲν ἀποκτᾶται, ἄνευ δὲ φρονήσεως εὐκόλως ὁ πλοῦτος χάνεται.

Ἄλλὰ μ' ὕλην τὴν σύνεσίν του ὁ Θεμιστοκλῆς ὑπέπεσεν εἰς τὴν δυσμένειαν τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ, ἔνεκα παρεκτροπῶν καὶ σφαλμάτων, ἅτινα τῷ ἀπεδίδοντο. Ὅθεν οἱ Ἀθηναῖοι μὴ ἔχοντες πλέον τὰ πιστὰ εἰς τὸν χαρακτηῖρα τοῦ Θεμιστοκλέους, μ' ὕλην τὴν πολιτικὴν περίνοιαν καὶ τὴν δόξαν, καὶ τοὺς ὑπὲρ πατρίδος ἀγῶνας αὐτοῦ, ἐπροτίμησαν εἰς τὴν διεύθυνσιν τῶν δημοσίων τὸν δίκαιον, τὸν ἐνάρετον, τὸν ἀκηλίδωτον Ἀριστείδην. Τοσάυτῃ ἢ ἐπὶ τῶν λαῶν δύναμις τῆς ἀρετῆς!

Τὴν εὐθύτητα καὶ τὸ φιλοδίκαιόν των ἀπέδειξαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὅτε ἀπέκρουσαν τὸ μυστικὸν σχέδιον τοῦ Θεμιστοκλέους τοῦ νὰ κατακλύσῃσι δολίως τὸν εἰς τὸν λιμένα τῶν Παγασῶν τῆς Θεσσαλίας μετὰ τὴν φυγὴν τοῦ Εὐέρξου διαχειμάζοντα Ἑλληνικὸν στόλον, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι γίνωσιν οὕτω θαλασσοκράτορες καὶ κύριοι τῆς Ἑλλάδος ὕλης. Τὸ σχέδιον τοῦτο κατὰ παραγγελίαν τοῦ Δήμου ἀνεκοίνωσεν ἐμπιστευτικῶς ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς μόνον τὸν Ἀριστείδην, ὅστις εἶπεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι τὸ μυστικὸν σχέδιον τοῦ Θεμιστοκλέους εἶναι μὲν ὠφελιμώτατον, ἀλλὰ καὶ ἀδικώτατον. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀμέσως ἀπέκρουσαν αὐτό. Ἐν τούτοις ἐξωστρακίσθη καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς, διότι ἄλλοι μὲν ἐφθόνουν αὐτόν, ἄλλοι δὲ ἐφοβούντο τὴν ὑπεροχὴν του, οὐσαν ἐπικίνδυνον εἰς τὴν δημο-

κρατικὴν ἰσχύτητα. Σημειωτέον δέ, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, ὅτι ὁ ἐξωστρακισμὸς δὲν ἦτο ποινὴ, ἀλλὰ παραμυθία τοῦ φρόνου, ὅστις καθηδύναται καὶ ἀνακουφίζεται διὰ τῆς ταπεινώσεως τῶν ὑπερεχόντων.

Ἐνῷ δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐξωστρακισμένος διέτριβε μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τὸ Ἄργος, οἱ Σπαρτιάται εἴτε ἐκ φθόνου διὰ τὴν Σαλαμίνιον δόξαν του, εἴτε ἐξ ἐκδικήσεως, διότι ἀπατήσας αὐτοὺς ἐτείχιζε παρὰ τὴν θέλησίν των τὰς Ἀθήνας, εἴτε ὅπως μετριάσωσι τὸ αἶσχος ὅπερ προσῆψεν εἰς τὴν Σπάρτην ἢ ἀποδιδόμενη εἰς τὸν βασιλέα αὐτῶν Πausανίαν προδοτικὴ συνεννόησις μετὰ τῶν Περσῶν, εἴτε ἐξ εἰλικρινείας καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος, κατηγόρησαν τὸν Θεμιστοκλέα ὡς συνεννοημένον μετὰ τοῦ Πausανίου.

Οἱ Ἀθηναῖοι προσεκάλεσαν ἀμέσως τὸν Θεμιστοκλέα ἐξ Ἄργους ὅπως ἀπολογηθῇ καὶ δικασθῇ. Ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς, εἴτε διότι ἡ κατηγορία ἦτον ἀληθής, εἴτε διότι ἐφοβεῖτο τὰς διαβολάς, καὶ ψευδεῖς ᾧσιν, καθόσον μάλιστα ἐν Ἀθήναις εἶχε πολλοὺς ἐχθροὺς φθονοῦντας τὴν δόξαν του, ἀφῆκε κρυφίως τὸ Ἄργος, μετέβη εἰς Κέρκυραν, ἐκεῖθεν κατέφυγεν εἰς τὸν Ἀδμητον, βασιλέα τῶν ἐν Ἡπείρῳ Μολοσσῶν, καὶ ἐκεῖθεν διὰ τῆς Μακεδονίας ἐζήτησεν ἄσυλον παρὰ τῷ Βασιλεῖ τῶν Περσῶν, τῷ Ἀρταξέρξῃ, ὅστις ἦτον υἱὸς τοῦ Εὐέρξου, τοῦ ἀσπύνδου ἐχθροῦ τῆς Ἑλλάδος.

Τότε βεβαίως ὁ Θεμιστοκλῆς ἐνεθυμήθη τοὺς λόγους τοῦ πατρὸς του περὶ τῶν παρημελημένων καὶ ἐροῦ-

μένων κατὰ τὴν παραλίαν παλαιῶν πλοίων. Καὶ αὐτὸς δὲ λέγεται ὅτι ἐν τῇ ἀγανακτήσει του εἶπεν, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι συνηθίζουσι νὰ βαρύνωνται εὐεργετούμενοι ἐπὶ πολὺ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀνδρός, καὶ ὅτι πρὸς τοὺς πολιτικούς των ἀνδρας φέρονται ὡς οἱ δικτάται πρὸς τὰς πλατάνους, ὑπὸ τοὺς κλάδους τῶν ὁποίων καταφεύγουσιν ἐν καιρῷ καταιγίδος, ὅταν δὲ ἡ καλοκαιρία ἐπέλθῃ, κατακλύπτουσιν αὐτάς.

Ἐν τούτοις ὁ Ἀρταξέρξης ἐχάρη χαρὰν μεγάλην, ἔχων ἤδη εἰς χεῖρας αὐτοῦ τὸν μέγαν ἥρωα τῆς Σαλαμῖνος, τὸν ὅποιον φιλοφρονέστατα ὑπεδέχθη, ἐν τῷ ἀσπὸνδῳ δὲ κατὰ τῆς Ἑλλάδος μίσει του ηὐχθήθη ὅπως οἱ Ἕλληνες ἀποδιώκωσι πάντοτε τοὺς ἀρίστους αὐτῶν ἀνδρας. Ἄς εὐχηθῶμεν καὶ ἡμεῖς νὰ μὴ ἐξακολουθήσῃ πραγματοποιουμένη διὰ παντός ἡ τρομερὰ αὕτη κατ' ἡμῶν κατάρρα τοῦ Πέρσου!

Πολλὰς τιμὰς ἀπένειμεν ὁ Βασιλεὺς τῶν Περσῶν εἰς τὸν Θεμιστοκλέα, πρὸς ὃν ἐχορήγησε καὶ τρεῖς, κατ' ἄλλους δὲ πέντε πόλεις, ὅπως νέμεται τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν. Ἀλλὰ μετὰ τινα χρόνον ἀπήτησε παρ' αὐτοῦ νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν ἐν Σαλαμῖνι καὶ ἔσωσε καὶ ἐδόξασεν.

Ὁ Θεμιστοκλῆς τότε, μὴ θέλων ἀφ' ἐνός νὰ φανῇ ἀγνώμων πρὸς τὸν εὐεργέτην του Βασιλέα τῶν Περσῶν, ἀποκρούων τὴν πρότασίν του, καὶ ἀφ' ἑτέρου μὴ ἀνεχόμενος ν' ἀναιδεύχθῃ προδότης αἰσχροῦ καὶ μητροκτόνος, φέρων ὅπλα κατὰ τῆς ἰδίας πατρίδος, ἐπροτίμησε νὰ πῇ δηλητήριο, καὶ οὕτως ἀπέθανεν

ἐν Μαγνησίᾳ τῆς Μικρῆς Ἀσίας περὶ τὸ 65^{ον} ἔτος
τῆς ἡλικίας του.

Καὶ ὁ μὲν Ἀρταξέρξης, μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ
ἀνδρός, ἐθαύμασε τὴν φιλοπατρίαν του. Οἱ δὲ Ἀθη-
ναῖοι, λέγεται, ὅτι τῷ ἀνήγειραν τάφον κατὰ τὴν
εἴσοδον τοῦ Πειραιῶς, εὐγνωμονοῦντες διὰ τὰς μεγά-
λας πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς Ἀθήνας ιδίως ὑπηρε-
σίας τοῦ ἀνδρός, ὅστις διὰ τοῦ γενναίου θανάτου του
ἐξήλειψε τὰς παρεκτροπὰς τοῦ βίου του.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Προοίμιον	Σελ. 3
Θηδεύς	» 5
'Ο πλοῦς τῶν Ἀργοναυτῶν	» 25
'Ο πόλεμος τῶν Ἐπὶ ἐπὶ Θήβας	» 29
'Ο Τρωϊκὸς πόλεμος	» 32
Λυκοῦργος	» 41
'Ο πρῶτος Μεσσηνιακὸς πόλεμος	» 57
'Ο δεύτερος Μεσσηνιακὸς πόλεμος	» 58
Σόλων	» 60
Τυραννία τοῦ Πεισιστράτου.	» 73
'Η ἐν Μαραθῶνι μάχη.	» 75
Θεμιστοκλῆς.	» 82
'Η ἐν Θερμοπύλαις μάχη.	» 87
'Η ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία.	» 90

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

No 3

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

80⁰

0 ΜΙΚΡΟΣ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ

ἀριθ. χρ. 7843

Ἡμερομηνία
ἀποστοφῆς

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΗΝΙΑΙΑΙ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ 1900.

1. Ὁ Οὐρανός, ὑπὸ τοῦ καθ. Δ. Αἰγινήτου (Ῥεδοσις Γ').
2. Ἡ Ἐκκλησία μας, ὑπὸ Δ. Μπαλάνου, Π. Θ. (ἔκδ. Β').
3. Ἡ γὰ τοῦ πυρός, ὑπὸ Δ. Βικέλα (ἔκδ. Β').
4. Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ σῶμα του, ὑπὸ Μιχαήλ Πω-
σταντινίδου (ἔκδ. Β').
5. Τὰ ἀφελιμώτερα πινάκας τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τοῦ καθ.
Ν. Χ. Ἀποστολίδου.
6. Ὁ Στρατιώτης, ἔκδ. τοῦ de Amicis ὑπὸ Χ. Ἀννίου.
7. Ὁ Ὑλικὸς κόσμος, ὑπὸ τοῦ καθ. Α. Δαμβέρη.
8. Τὰ καθήκοντα τοῦ πολίτου, ὑπὸ Ε. Λουκόδη.
9. Ὁ μικρὸς Πλούταρχος, Α. Μαλῶ. Μέρας Α'.
10. Ἡ Εὐρώπη κατὰ τὴν 19^{ην} αἰῶνα, ὑπὸ τοῦ καθ. Π. Καραλίδου.
11. Ὁ Κύρ Σίμος, κατὰ τὸ Γαλλικόν, ὑπὸ τῆς Κ. Α. Ο.
12. Ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν, ὑπὸ Χ. Τσοῦντα.

ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1901

ἡ τιμὴ τῶν βιβλίων τοῦ Συλλόγου ὠρίσθη εἰς λεπτά 40
διὰ τὸ Ἑσωτερικόν καὶ 40 ἑκτοστά τοῦ χρ. φράγκου
διὰ τὸ Ἐξωτερικόν.

Ἡ δὲ ἐτησίαι συνδρομὴ διὰ τὰ 12 βιβλία ὠρίσθη
εἰς δραχμὰς 4 διὰ τὸ Ἑσωτερικόν καὶ 4 χρ. φράγκα
διὰ τὸ Ἐξωτερικόν.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀπανταχοῦ συνδρομηταὶ
φροντίσαι περὶ ἐγκαίρου ἀναθεώσεως τῆς συνδρομῆς
διὰ τὸ 1901 ἵνα μὴ διακοπῇ ἡ πρὸς αὐτοὺς ἀπο-
στὴν βιβλίων.

Γραφεῖα Συλλόγου 4 ὁδὸς Πινακωτῶν.

ΔΗΜΟΣΙΑ

ΒΕΡΟΙΑ